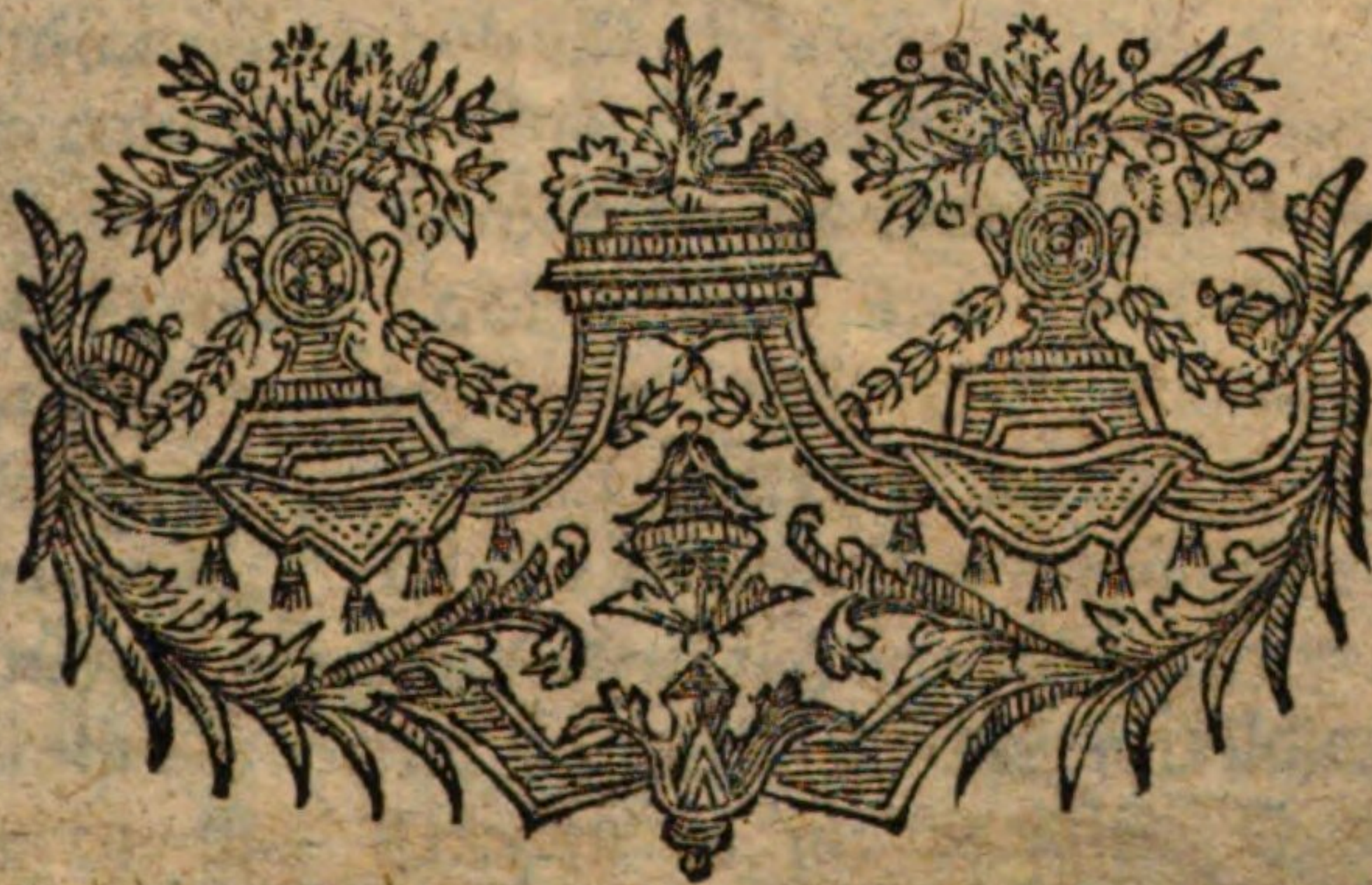

27
REINHOLDI FRIDERICI SAHME,
IVR. VTR. DOCT. ET PROF. PVBLICI ORDIN.
IN ACAD. REGIOMONT.

DE
SEPVLTVRAE
DENEGATIONE,

Von
Versagung des Begräbnisses.

EDITIO NOVA.

27.
IENAE,
LITTERIS JOHANNIS ADOLPHI MÜLLERI.
1736.

REINHOLDI FRIDERICI SAHME

IVR. VTR. TOUT ET TROIS TROIS ORDIN.
IN ACAD. TROIS MONT.

DE

SEPVLTURAE

DENEGATIONE

1801

SEPVLTURAE DE NEGATIONE

EDITIO NOVA

1738
J. H. K. A. F.
J. H. K. A. F.

I. N. D. N. J. C.
INGRESSUS.

DE *Sepulturis* varii varia a multis retro annis scripsere e Theologis non minus, quam J Ctis. Inter hos eminet Andreas Molfesius, Jo. Dilect. Durand. & Sebast. Medices in tractatibus suis *de Sepulturis*: Sigism. Finckelthaus *de jure Sepultura*, & qui plurima ex eodem desumpsit Just. Bernh. Hoyer in *Disputatione quadam de eadem materia*. Nec contemnenda est opera, quam Henr. Rudolph. Heydenreich præstitit in *Disputatione Inaugurali*, sub præf. Henr. Balthas. Rothii *Jene* habita *de Juribus Sepulchrorum*, cui addi possunt Jo. Rebharius, Christ. Mich. Bohn *de Sepultura & Sepulchris* ac forte alii. De privilegiis *Sepulchrorum* egit Christ. Klengelius: *de jure Principis Evangelici circa solennia sepultura* Dn. Thomasius; *de prohibita violatione Juris Sepultura* Jacobus Nedderhoff sub præsidio Henr. Bodini: *de sepultura gratis concedenda* novissime Jo. Henr. Heunisch sub præsidio Dn. Bruckneri. Inter Theologos præ aliis conspicuus est B. Gerhardus *Tom. 8. Locor. Theolog.* ubi *de Morte* agit & celeberrimus Quenstedius in tractatu *de Sepultura Veterum*, qui tamen una cum Hildebrandi *de Sepultura Veterum Christianorum* plurima ad Historiam pertinentia continet: quo etiam referendi Kirchmannus *de funeribus Romanorum*, Gyraldus *de vario sepeliendi ritu*, Jacobus Gutherius *de jure manium s. de sepulchris Romanorum & eorum Legibus*. Erasmi. Francisci in *der Ehre der verblichenen alten Heyden, Juden und Christen* & plures alii. Qua ratione a J Ctis hæc de Sepultura materia pertractetur? notissimum est, nimirum ita, ut quid justum vel injustum circa eandem obtineat, indicetur. Quomodo vero ad Theologos pervenerit?

A

venerit? mirum alicui non absque ratione videri posset. Ipsi sane Sepulturæ nihil divini, nihil spiritualis, nihil sancti inest; quin in Veteri Testamento Sacerdotibus tam parum negotii erat cum mortuis, ut etiam immundi fierent, si ad illos accessissent, *Levit. XXI. 1. sequ.* hodie tamen ad res Ecclesiasticas & tantum non Spirituales non a Pontificiis solum sed & Nostratibus trahitur, quod ipsum inter reliquias ex Papatu merito numerat Illustris Dn. Stryck in *Disp. de jure funerandi cap. 1. §. 4.* Quicquid tamen hujus rei sit, siue sepultura consideretur ut res Politica, siue ut Ecclesiastica, (ad spirituales enim eandem referre inconueniens esset,) JCtis certe ejus tractatio omni jure competit. Interim cum & Theologis ac imprimis Verbi divini Ministris Leges Ecclesiasticæ & Agenda (die Kirchen-Ordnungen) cognita esse debeant, & in iisdem de Sepultura quoque disponatur, non incongruum videtur, si & hi de eadem pia intentione sint solliciti, ac de rebus ad officium hodie eorum pertinentibus differant, præcipue cum de usu & consuetudine tanquam optima Legum interprete satis bene attestari valeant. Tametsi vero, uti supra dictum, multi hac de materia fusius commentati sint, de Denegatione tamen Sepulture plurimi superfuntorie egerunt ac insufficienter: nonnulla huc pertinentia tetigit Jo. Philipp. Eschenbach in disp. inaug. de hominis mortui Sepultura prohibita Jena sub præsidio Henr. Balth. Rothii habita, quæ tamen rem nondum exhaustiunt. Cum vero quam maxime intersit nosse, an Sepultura denegari possit? a quo? quam ob causam? quibus? quomodo? &c. & præcipue quotidie tales emergere casus soleant, non inutile visum fuit hanc materiam ex professo duabus Dissertationibus pertractare, ita quidem, ut primo agatur

DE SEPULTURA EJVSQUE DENEGATIONE IN
GENE-

GENERE : *deinde* DE DENEGATIONE SEPULTURÆ
TOTALI SEV PRIVATIONE SEPULTURÆ ; *postmo-*
dum DE DENEGATIONE SEPULTURÆ HONESTÆ, ac
deniq; DE DENEGATIONE SEPULTURÆ CERTO IN
LOCO, CERTO TEMPORE ET QVOAD RITVS AC
CEREMONIAS. Faxit DEVS feliciter!

CAPUT I.

De

SEPULTURA EJUSQUE DENEGATIONE
IN GENERE.

SVMMARIA.

I. Quid per Sepulturam hic in-
telligatur ?

II. Gentiles mortuos suos varia
ratione tractarunt.

III. Moratiores tamen gentes vel
concremarunt mortuos : Cur ? &
quomodo ?

IV. Vel terræ mandarunt.

V. Origo Sepulture.

VI. Causa Sepulture.

VII. An detur officium erga mor-
tuos, & quodnam ejus fundamen-
tum ?

VIII. Divisio Sepulture.

IX. Sepultura nemini deneganda
nisi certis in casibus.

I.

Vocabulum Sepulture varie quidem in Jure nostro, ac imprimis
Canonico usurpatur, dum nonnunquam pro officio sepeliendi,
c. 8. X. de Simon. quandoque pro ipso sepulchro accipitur c. 13.
X. de Sepultur. c. 70. ca. XII. qu. 2. Quilibet tamen videt, no-
bis sepulturam ipsum denotare actum, per quem corpus demortui ho-
minis terræ inferatur, vid, L. 2. §. 3. sequi ff. de religios. & sumpt. su-
ner. Vult enim & veterum præcipue Romanorum concrematio a
nonnullis voce sepulture indigitetur, improprie tamen & in latiori
quodam significato illud fieri nemo non advertit, siquidem hæc deno-
minatio ipsi vocis naturæ ac indoli contrariatur, dum sepultura a se-
peliendo i. e. fodiendo suos ducit natales, cui Germanorum *Be-*
gräbnis

grābniß accurate respondet. In proprio igitur significato Sepultura describi potest, quod sit actus, quo defuncti hominis corpus in peculiarem locum terrestrem licitum cum vel sine ceremoniis infertur, ibique asservetur, ut perpetuo requiescat, add. Finckelthaus *de jure Sepult. concl. 1.* Diximus notanter *infertur*, ut non solum intelligatur ille actus, quo cadavera terræ infodiuntur, sed etiam is, quo corpora extra terram in loco aliquo elegantiori reconduntur, & absq; humatione ambitione hominum & nescio quo sese conservandi studio asservantur; qui actus licet etiam nativæ sepeliendi indoli aliquatenus adversetur, sub nomine tamen sepulturæ hoc loco comprehendendi debet, nam & Salvator noster dicitur sepultus, quamvis terra obrutus fuisse nullibi legatur.

II. Non tamen omnes omnino gentes hunc semper morem observarunt, ut defunctos terræ mandarent, sed varia ab iisdem ratione tractatos esse, hinc inde legimus. Crudelitatem seu, si mavis, immanitatem prorsus sapit veterum Scytharum, Massagetarum aliarumque gentium nefandus mos, de quibus Herodotus *Lib. 4. Histor* narrat, illos parentes senes confectos ceu imbellem turbam mactare solitos, coquere & carnibus ipsorum vesci, liberis & cognatis tanquam ad solenne convivium congressis. Non minus inhumana fuit Parthorum consuetudo, quorum Sepultura vulgo aut avium aut canum laniatus fuit, referente Justino *Lib. 41. cap. 3.* His annumerandi Hircani, quibus teste Curtio horrida ac inculta vita erat; hi enim canes ad hoc officium aluerunt, ut corpora defunctorum laniarent, quique ideo sepulchrales dicebantur. Meminit hujus quoque moris Cicero *Lib. 1. Tuscul. Quest. in fine* his verbis: *In Hircania plebs publicos alit canes, optimates, domesticos. Nobile autem genus canum illud scimus esse, sed pro sua quisq; facultate, parat, a quibus lanietur, eamq; optimam illi censent esse sepulturam.* Ridiculum est, quod de Troglodytis narratur: Simulac namque apud illos defunctus animam efflaverat, illius cervicem pedibus alligabant laqueis ex paliuro contextis, quo facto raptim eundem cum risu & jocis efferebant saxo corporis faciem occultantes; imposito dehinc capræ aut cervino cornu læti rursus discedebant. Alii plane defunctorum corpora suspendere consueverunt, quod ipsum etiam de populis Septentrionalibus refert Olaus Magnus

Magnus *Lib. 16. Histor. cap. 37. morem* Scilicet antiquorum fuisse cada-
vera Principum in frondosis arboribus praesertim quercinis, tanquam
sacris locis, Numinibus consecratis suspendere: quanquam non im-
merito de hac Olai Magni narratione dubitet Olaus Wormius *Mon.*
Dan. Lib. 1. c. 6. in fin. referente B. Quensted. *de Sepult. Veter. cap. 15.*
Saniores his fuisse videntur Persæ, qui mortuos cera circumlitos domi
servabant, quod Assyrii & Babylonii quoque imitati sunt. Syrii ve-
ro defunctorum cadavera condiebant variis aromatibus, myrrha nempe,
aloe, cedro, melle, bitumine & resina, teste Alexandro ab Alexand.
Lib. 3. genial. dier. cap. 2. cujus instituti originem ad Ægyptios refe-
runt: huncque morem adhuc hodie incolas regionis, quam *Zeilan*
vulgo vocant, observare, & mortuos aromatibus conditos in scamnis
secundum distinctas familias collocare tradunt Itinerariorum Scripto-
res. Plures gentilium circa Sepulturam ritus præter allegatos recen-
sent Kirchmannus *in appendice ad Libr. de Funer. Roman. cap. 2.* Korn-
mann. *de miraculis mortuor. part. 8. cap. 3. 4. sequ.* ac imprimis B. Ger-
hardus *Loc. de morte §. 78.* quibus add. Besold. *in Vita & Mortis Con-*
siderat. Politica Lib. 3. cap. 1. Erasmi. Francisci *in der Ehre der verblichenen*
alten Heyden, Jüden und Christen conversat. 1.

III. si tamen, quibus meliori de luto Titan finxit præcordia,
humanius quoque & magis reverenter mortuorum corpora prosecuti
sunt. Legimus enim a plerisque morationibus populis defunctos vel
igne concrematos vel terræ mandatos esse. Utque prius de concre-
matione dispiciamus, quare per ignem præcise perempta sint corpora?
non adeo est evidens. Non absurda illorum videtur opinio, qui sta-
tuunt, hoc ideo factum, quod quia plurimæ gentes *μετεμψύχουσι*
crederent, animæ igne fuerint purgandæ, ne in alia animantia
transmigratione opus haberent, sed confestim in sedem beatorum
transirent. Utut vero illud de omnibus gentibus dici nequeat, illud
tamen certum est, plurimos in ea fuisse opinione, ac si igni quidpiam
divini inesset, ut adeo defunctis mediante concrematione divinum
quoque honorem exhibere voluisse non improbabile sit. De origine
hujus ritus æque nihil certi habemus. Illud manifestum est, quod
consuetudo illa corpora cremandi antiquissima sit, & inter Græcos
jam Troicis temporibus usitata. Ab Hercule eandem derivant vete-

res Homeri Commentatores, verum quo fundamento ipsi videant, A Græcis ad Romanos hunc morem transiisse non incredibile est, hos enim illorum non Leges solum sed & ritus imitatos fuisse frequenter legimus. Verum & apud Germanos hanc cremationem in usu fuisse Tacitus *de moribus Germanorum* asserit; quod ipsum non solum de Germanis, sed etiam Celtis, Gallis, Hispanis, Britannis ac aliis gentibus confirmat Philippus Cluverius *Germ. antiqu. Lib. 1. cap. 53.* Orientales quidem populos non combussisse cadavera asserit Kirchmannus *de funer. Roman. Lib. 1. cap. 2.* cui adstipulatur B. Quenstedt, *de sepultura Veterum cap. 15.* Persas enim ignem Deum esse opinatos fuisse, ac proinde cadaver hominis Deo consumendum obicere nefas putasse; Aegyptiis autem persuasum fuisse ignem esse animatam belluam, arreptaque quævis devorare ac consumere, ubi vero expleta & saturata sit, simul cum ipsa re devorata emori: quod quidem de veteribus Persis concesserim, nam contrarium hodie obtinere testatur oculatus testis Dn. a Mandelsloh in *Itineratio Orient. Lib. 1. c. 23.* Nonnulli quoque in ea sunt opinione, acsi concrematio hæc cadaverum in V. T. inter Judæos in usu fuerit, eamque ex variis Scripturæ locis *1. Sam. XXXI. 12. 2. Chronic. XVI. 14. 2. Chron. XXI. 19.* aliisque stabilire conantur, sed erudite negat Erasmus Francisci in *Der Ehre der verblichenen Viten convers. 1. p. m. 62. sequ.* quam litem jam non facimus nostram. Cæterum ceremoniæ ac solennitates in combustione defunctorum Gentilium adhiberi solitæ non semper uniformes apud omnes fuerunt. Græci & Romani in hisce ritibus non solum ad superstitionem, sed etiam luxum imo & tyrannidem sæpe progressi sunt, quoad Romanos vid. *Rosin. Antiquit. Rom. Lib. 5. c. 39.* Germanis autem debita moderatio semper adhibita; ita enim Tacitus *loc. cit. Funerum*, inquit, *nulla ambitio, id solum observatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis crementur, struem rogi nec vestibus nec odoribus cumulant. Sua cuiq; arma, quorundam ignis & equus adjiciunt: Sepulchrum cospes erigit. Monumentorum arduum & opusculum honorem, ut gratiam defunctis adspernantur.* H, I.

IV. Tameñ vero passim illa consuetudo invaluerit, ut corpora defunctorum concremarentur, simul tamen & humatio apud Græcos pariter & Romanos in usu fuit; imo humationem antiquissimum esse ritum,

ritum, & per longissimum tempus ante cremationem obtinuisse certum est. Ita enim Cicero, *Lib. 2. de Legibus: Mibi quidem*, inquit, *antiquissimum Sepulturae genus id fuisse videtur, quo apud Xenophontem Cyrus utitur; redditur enim terrae corpus, & ita locatum ac situm, quasi operimento matris obducitur. Eodemq; ritu in eo sepulchro, quod procul ad fontis aras Regem nostrum Numam conditum accepimus, gentemq; Corneliam usq; ad memoriam nostram hac sepultura scimus esse humanatam.* Ex quibus verbis non difficile colligitur, quod humatio quoque sub initium Reipubl. Rom. fuerit in usu: repertum enim Numæ Pompilii corpus a Cneo Terentio post multa secula in monte Janiculo. Probabile quoq; est hunc humani ritum interrupto spacio durasse usque ad tempora Cornelii Syllæ Dictatoris, qui primum suprema voluntate cavisse legitur, ut ejus corpus cremaretur, cujus desiderio quoque in campo Martio satisfactum est, teste Alexand. ab Alexandr. *Lib. 3. gen. dier. cap. 2.* Rationem hujus facti hanc annotarunt Autores: Ipse scil. Sylla C. Marii, cui se vivus acerrime opposuerat, corpus & ossa erui ac aquis submergi curaverat; timens igitur jus talionis, cadaver ejus potius comburi, quam simili injuria affici voluit, conf. Plutarch. *in vita Syllæ cap. 24.* A quo tempore mos ille cremandi cadavera inolevisse videtur; retenta, tamen subinde humatione, adeo ut cuique integrum fuerit, vel cremationis vel humationis ritum adhibere, quemadmodum non solum de Romanis sed & Græcis testatur Kirchmannus *de funer. Rom. Lib. I. cap. 1.* Posteaquam tamen Christianorum religio in orbe terrarum radices egit, ritus quoque gentiliū cremandi mortuos paulatim evanuit. Neque tamen ullam Legem aut constitutionem reperire licet, qua mos ille expresse abrogatus legitur. Equidem Antoninum Imperatorem eundem sustulisse asserit Besoldus *in vitæ & mortis Considerat. Polit. cap. 1.* Verum recte de eo dubitat Kirchmannus *l. c. cap. 2.* quod illud neque fictum neque scriptum neque pictum unquam se legisse meminerit. Magis probabile est Imperatorum Christianorum temporibus eum fuisse abrogatum, memorat enim Macrobius *Lib. 7. Saturnal cap. 7.* qui sub Theodosio Jun. vixit, morem illum suo tempore plane exolevisse; Neque ulla ejus mentio amplius in Jure Civili Romano injicitur. vid. B. Quæsted, *de Sepult. Veter cap. 15. in fin.* Hodie illum humani ritum in-

ter omnes Europæas aliasque gentes communiter receptum esse videmus.

V. Unde vero ortum suum traxerit hæc Sepultura, & quænam ejus genuina causa sit? non adeo manifestum est. Nonnulli putarunt, acsi homines hunc morem a brutis hauserint animantibus; testatur enim Plinius *Natur. Histor. Lib. 11. c. 18. & 30.* quod formicæ ac apes se invicem sepeliant, ac idem etiam de Delphinis affirmat *Lib. 9. c. 8.* De apum sepultura ita cantat Virgilius:

- - - tum corpora luce carentum
Exportant testis & tristia funera ducunt.

Sed quis non videt hæc fabulas & commenta Poetarum sapere? Ipse Kirchmannus, postquam de sepultura apum, hirundinum, formicarum, gruum, elephatorum, delphinorum, accipitrum, leonum integrum catalogum contexuit, tandem subjungit: *Fabulosa autem & creditu difficilia fortean hæc quæ narravimus, aliquibus videbuntur; in append. ad Libr. de funer. Roman. cap. I.* Alii aliam Sepulturæ quærent originem. Non omnium optime primos Sepulturæ natales ex S. literis deduci posse arbitramur. Testantur enim exempla, quod a primis fere mundi conditi temporibus ipsimet Patriarchæ corpora mortuorum terræ mandarint. Sic Abrahamus sepeliit Saram uxorem suam *Gen. XXIII. 19.* Ibidem sepulti sunt ipsemet Abrahamus *Genes. XXV. 9.* Isaacus *Gen. XXXV. 29.* Rebecca & Lea *Gen. XLIV. 31.* harumque maritus Jacobus *Gen. L. 13.* Plura exempla passim occurrunt, vid. B. Quensted. *de Sepult. veter. cap. I.* Imo ipse DEUS Mosen servum suum sepelivisse legitur *Deuter. XXXIV. 6.* Non improbabile igitur est hunc ritum vel per traditionem, vel per frequentem cum aliis conversationem ad reliquas quoque gentes pervenisse.

VI. Sed quisnam moris hujus introducendi finis & quænam causa fuerit? magis adhuc dubium videtur. Quod enim Gentiles attinet, varix quidem rationes a multis adferuntur, quæ tamen, si a revelatione, ut decet, abstrahamus, rem non exhauriunt. Moschion existimat occasionem datam ex gigantea feritate mandendi homines, cujus abolitæ signum sepultura sit, referente Grotio *Lib. 2. de J. B. & P. cap. 19. §. 2.* Alii sepulturam ideo introductam esse asserunt, quia convenientissimum est, ut quemadmodum homo e terra suam traxit

traxit originem, ita quoque mediante sepultura in terram rursus redigatur. Verum talia ratio sibi relicta vix assequi potest, siquidem absque revelatione non constat hominem e terra ortum, & si constaret, ita tamen argumentari cœcutienti nostro intellectui est impossibile: hinc si forte ejusmodi meditationes apud Ethnicos occurrunt, eas aliunde infallibiliter hâuserunt. Quo etiam referendum, quod de spe resurrectionis hac de materia apud Gentiles hinc inde occurrit, vid. Thomas. *Jurispr. Div. Lib. 3. cap. 10. §. 12. 13.* Non incongrue proinde Grotius *loc. cit. n. 4.* existimat hominis dignitatem flagitasse, ut sepultura inveniretur: cum enim homo cæteris animantibus præster, indignum visum, si ejus corpore alia animantia pascerentur, per sepulturam autem hoc caveri. Etsi vero & hic multa moneri possunt, cum & corpora hominum sepulta vermibus cibo cedant, & argumentum a dignitate hominis petatum non semper firmum sit, hoc tamen in passu præcipue si regulæ decori adhibeantur, non penitus est negligendum. Utique enim dignius est & magis decorum, si corpus humanum terræ mandetur, quam si avibus & quadrupedibus lancinandum relinquatur, ac qualibet injuria atque contemptu afficiatur. Neque tamen asseri nus hanc solam fuisse causam sepulturæ, svaserunt quippe eandem quoque regulæ prudentiæ, ut scil. foetor ex cadaveribus proveniens removeatur, qui alias facile aerem inficere posset, conf. Ziegler, *in not. ad Grot. d. Lib. 2. cap. 19. §. 2.* Quemadmodum vero supra sepulturæ originem S. codici vindicavimus, ita & causa ejus merito eidem adscribi debet. Certum enim est, quod cum sanctissimi viri corpora defunctorum sepeliverint, imo ipse DEus, uti dictum Mosen terræ mandarit, hoc non sine ratione ab iis factum sit. Sed quænam est hæc ratio? Theologi multas adducunt, interque illas potissimum promulgationem divini Oraculi *Genes. III. 19. Terra es & in terram reverteris*; nec non spem resurrectionis, de quibus paulo ante diximus, quod & a Gentilibus hinc inde adducantur: Verum an illæ causæ genuinæ sint & necessariam contineant consequentiam, merito dubitamus; corpus enim humanum in terram potest reverti, & revera revertitur, licet non sepeliatur; resurget itidem, licet vel fluvibus maris, vel igne, vel alia ratione fuerit consumptum. Plures adhuc rationes vid. apud B. Gerhard. *Loc. de morte §. 80. celeberr.*

Quensted. *de Sepult. Veter. cap. 1. add. Finekelth. de jure Sepultura concl. 27. lit. c.* Ingenue potius fatemur, nos veram sepulturæ causam, quam DEUS forte & Patriarchæ in introductione ejus intenderunt, ignorare; non tamen improbamus pios ac probabiles hac de re conceptus, imprimis cum Christianos quam maxime deceat de mortuorum dormitoriis per mortem Christi sanctificatis pie ac reverenter loqui.

VII. Relictis igitur causis sepulturæ potius inquirimus: *An quis de Jure Naturæ & Gentium obligatus sit ad sepeliendos mortuos, & unde illa obligatio oriatur?* Mire hic inter se dissentiunt Doctores ac Moraliæ Consulti. Sane si ex Gentium consensu Jus aliquod formari ac elici potest, firmam adesse obligationem ad sepeliendos mortuos statuendum erit. Multi enim sepulturam ad Jura Divina retulerunt, & nonnullis gentilibus Lex illa de sepeliendis mortuis ὁ νόμος θεῶν Lex divina dicitur, vid. Plato *Lib. 5. de Republ. fol. 662.* inde Isocrates in *Panathenæico* de bello Thebanorum agens cum Argivis Adrastum Argivorum Regem introducit asserentem, *humare mortuos esse morem antiquum & jus patrium, quo omnes homines inter se utantur, quodq; non ab humano proditum ingenio, sed a Divina potentia imperatum videatur.* Idcirco Romani quoque sepulchra rebus divini Juris annumerarunt. Nonnulli hoc officium tanquam eximiam virtutem deprædicant; Cicero Sepulturam vocat humanitatem in *Orat. pro Quintio*, Seneca misericordiam & humanitatem *Lib. 5. de benefic. c. 20.* Modestinus memoriam humanæ conditionis *L. 27. ff. de condit. instit.* Ulpianus misericordiam & pietatem *L. 14. §. 7. ff. de Religios. & sumpt. funer.* vid. quos magno cumulo allegat Grotius *de J. B. & P. Lib. 2. §. 1. & B.* Quensted. *de Sepultura Veter. cap. 2.* Ipse Grotius *loc. cit.* sepeliendi officium ad Jus Gentium voluntarium refert, cui adstipulatur egregius ejusdem Commentator Kulpisius ad hunc locum. Pufendorffius ex præcepto Juris Naturalis de officiis humanitatis idem deducit *Lib. 2. de J. N. & Gent. cap. 3. §. 23.* Neutrum arridet Domino Thomasio in *Jurisprud. Div. Lib. 3. cap. 10.* Hoc interim certum est, quod licet testimonia gentilium non statim probent rem aliquam ad Jus Gentium pertinere, non incongrua tamen sit illorum opinio, qui sepulturæ officium saltem a posteriori ex Jure Gentium deducunt.

Sed

Sed omnium verissima videtur esse sententia hanc obligationem ex ipso Jure Naturæ originem suam trahere : quod imprimis verum esse arbitramur, si regulæ honesti & decori adjungantur. Inde firmitus revera subest vinculum, quam quod in simplicibus humanitatis officiis reperitur. Justitia etenim postulat, ut ei, qui membrum fuit societatis illud exhibeatur officium, quod vivus meruit, quodque quivis ipsemet ab alio expetit : Honestas svadet, ut ultimum amoris *temperamentum* exhibeatur mortuo; Decorum exigit, ne corpus humanum inscemptum relinquendo indigne tractetur. Hinc veritati vix est consentaneum, omnem erga mortuos obligationem & justitiam Jure Naturali morte finire; nam multa quæ viventibus competiere, etiam post mortem durant, ac proinde justitiam recipiunt, veluti Existimatio hominis, ceu eleganter ostendit celeberrimus Hertius Fautor noster honorandus in *erudita Dissertat. de Socialitate Sect. 3. §. 8. quæ reperitur Tom. 1. opuscul.* quo intuitu etiam mortuo injuria fieri recte dicitur in *L. 1. §. 4. & 6. ff. de injur.* Quin si fingamus quemdam expresse alteri promisisse monumentum post mortem extruendum, proculdubio vera suberit obligatio etiam erga mortuum, quemadmodum & talia vestigia in Jure Romano occurrunt; idem jam judicium esto de obligatione tacita. Neque hic ad mortuum cadaver vel animam separatam respicere opus est, cujus existentiam ratio sibi relicta vix comprehendere videtur, sed potius ad ipsam hominum sortem & conditionem, quæ effligit, ut amoris radii etiam in mortuis coruscent, Hinc apposite Veteres dixerunt, quod officium sepeliendi *humanitati* i. e. humanæ naturæ præstetur, uti explicat Grotius *loc. alleg.* Erudite hanc in rem disserit Heinr. Bodinus *de violatione juris sepult. aph. 2.* & recte contendit Dn. Titius in *der Probe des Deutschen Geists, Dichts Lib. 4. cap. 9. §. 3.* quod qui hoc officium negligit, brutalitatem committat : quare, ut infra dicetur, neque hostibus fuit denegatum.

IIIX. De divisione quoque sepulture hic quædam veniunt notanda, quæ ad illustrationem nostri thematis facere videntur. Etsi vero sepultura sine respectu habito ad religionem vel Ecclesiam forte aliter dividi posset, cum, ut supra jam innuimus, illa nihil cum ecclesia habeat commune : attamen secundum Jus Canonicum & mores

hodiernos communiter dividitur in *honestam* & *inhonestam*. Illa fit adhibitis ritibus ac ceremoniis secundum cujuslibet loci consuetudinem in loco sepeliendi honesto, mit Gesang und Klang, vel Christlichem Gebrauch nach, & rursus dispescitur in *solennem*, quæ solenniter fit cum Psalmodiis sacris ad viventium informationem ac consolationem, defuncti vero commendationem; & minus solennem, quæ omissis vel omnibus vel aliquibus ceremoniis ad parcendos sumtus ex proprio beneplacito peragitur; wenn die Leichen in der Stille beygesetzt werden, ubi tamen absentia solennitatum non illico inhonesti quidpiam involvit. vid. Thomaf. in *Disp. de Jure Principis circa solennia sepulture* §. 3. add. Ludovici in *Ufu pract. Distinct. Juridic. ad tit. ff. de religios. & sumpt. fun. distinct. 2.* De divisione sepulture honestæ in communem & propriam vid. Finckelth. de *Jure Sepulture concl. .2* *Inhonestæ* Sepultura describi potest, quæ fit absque usitatis ceremoniis, vel in loco extra cœmeterium, vel in cœmeterio sed loco remoto & inhonesto. Hæcque iterum a nonnullis subdividitur in *ignominiosam* (quam inhonestam humanam vocat Ludovici *loc. all. dist. 3.*) qualem modo descripsimus & *asininam* seu *caninam*, ex loco *Jeremie XXII. 18. & 19.* forsan ita cicta, ibi: Er soll wie ein Esel begraben werden, qua corpora per carnificem ejusve ministros in locum inhonestum vel bestiis destinatum abjiciuntur, vulgo auf dem Schind-Anger. Apposite hanc Cicero alicubi nominat *sepulturam insepultam* conf. Carpzov. *Jurispr. Consist Lib. 1. def. 379. sequ.* Lauterbach. *Colleg. Theoret. Pract. tit. de religios. & sumpt. fun. §. 14.* add. Titius in der Probe des Deutschen Geistlichen Rechts *L. 4. cap. 9. §. 2.*

IX. Etsi vero regulariter Jura Sepulture communia esse debent, neminique temere deneganda, neque in totum neque ex parte, quemadmodum etiam Ordin. Ecclesiæ Saxonicæ laudabiliter innuit *art. gen. 15.* ibi: Alle Todten sollen ehrlich begraben werden, hæc tamen regula quamplurimas patitur exceptiones: quotidiana enim docet experientia dari casus, quibus sepultura aliquibus vel in totum interdicitur, vel honesta denegatur, vel ad minimum quoad certas circumstantias v. g. locum, tempus impeditur, de quibus singulis in subsequen-
tibus agendum erit,

CAPUT II.

De

DENEGATIONE TOTALI, SEU PRIVA-
TIONE SEPULTURÆ.

SVMMARIA.

I. Quid per privationem sepultu-
rae hic intelligatur?

II. An bruta animantia sint sepe-
lienda?

III. An sepultura in totum recte
prohiberi possit?

IV. In quibus delictis privatio se-
pulturae locum habeat?

V. Sepultura nonnulli privantur
corpore simul intereunte, ut Ve-
nesici.

VI. Sodomitæ.

VII. Incendiarii.

VIII. Falsam monetam cudentes

IX. Hæretici apud Pontificios & in
Saxonia.

X. Certaratione Parricide.

XI. Nonnullis sepultura interdi-
citur ut tamen corpora remaneant,
quales sunt rei criminis læsæ Ma-
jestatis & Proditores. De Tyrannis
remissive.

XII. Sacrilegi.

XIII. Latrones ac Raptores.

XIV. Qui homicidium qualifica-
tum commiserunt, uti dolosi homici-
da, Venenarii & Assassini.

XV. Fures.

XVI. Fures ferarum die Wild-
Diebe.

XVII. Administratores & Ta-
bellarii perfidi.

XVIII. Milites desertores ac re-
fractarii, & qui in Prussia in duello
occiduntur, si nobiles non sint.

XIX. Delinquentes confessi &
convicti ante supplicium mortui ubi
de exhumatione.

XX. Jure veteri Rom. fulmine oc-
cisi sepultura privabantur quod ho-
die secus.

XXI. Qu. An quis se ipsum sepul-
tura privare possit?

XXII. Qu. An quis se pro debito
ita obligare possit, ut eo non soluto,
corpus ejus insepultum relinqui
debeat? & de effectu hujus obli-
gationis.

XXIII. Qu. An hostibus sepultu-
ra deneganda?

XXIV. Num partus monstrofi vel
ostentosi sepultura digni sint?

XXV. De iis qui per Anatomiam
Medicorum sepultura privantur.

I.

Per privationem sepulturæ hic non tam illam intelligimus, qua homines fatali casu vel fluctibus maris immerguntur, vel igne extinguuntur, vel a feris animantibus dilacerantur & devorantur, vel alio modo pereunt & ita sepultura privantur, talia enim ex accidenti fiunt; nullum interim est dubium Divinum Numen & horum ossa mirabili quondam ratione resuscitaturum esse: Sed illam potissimum, qua sepultura alicui ob insigne scelus vel aliam ob causam a Lege vel superiori denegatur ob aliorum exemplum & emendationem. Unde legimus, quod jam olim Imperator Vespasianus sepulturæ privationem in gravium poenarum numerum retulerit teste Svetonio in *eius Vita cap. 2.* Et licet ex veteribus nonnulli etiam ii, qui Philosophorum superbo titulo incedebant, sepulturam haud raro floccipenderint, ceu & variis effatis non tantum Cynici illius Diogenis, sed etiam Stoicorum, inprimis Socratis & ipsius Senecæ patet: vid B. Quensted. de *Sepult. Veter. cap. 18.* ac præcipue Excellent. Dn. Boltz, *Patronus noster, in Disp. 6. Select. Thes. §. 6.* Alii tamen famiores quam maxime de eadem fuere solliciti, ejusque privationem inter supplicia retulerunt: inde Mezentius Divum ille contemptor cum mortem non deprecaretur, sepulturam tamen petiit, ita enim apud Virgilium *Lib. II. Æneid.* ait:

Unum hoc per, si qua est victis venia hostibus oro.

Corpus humo patiare tegi.

Recte siquidem Tertullianus *Lib. de anima cap. 50.* *Titulus*, inquit, *injuriæ cessatio est sepulturæ*: Imo crediderunt Ethnici, quod insepulti apud inferos non reciperentur, ita enim Plautus in *Mostellar.* quendam inducit loquentem:

Nam me in Acherontem recipere Orcus noluit,

quia premature vita careo per fidem

deceptus sum, hospes hic me necavit, isque me
defodit insepultum.

Quapropter & hodie talis privatio semper fere præsupponit delictum, nisi certis casibus illa fiat, de quibus infra.

II. Ex dictis facile etiam colligi potest, quod hoc loco tantum de sepultura hominum ejusque privatione sumus solliciti, exclusis re-

liquis

liquis creaturis animasis pariter ac inanimatis, quæ partim sepultura opus non habent, partim ipso quasi jure eadem privantur. Et otiosa forte videretur esse quæstio: An bruta animantia sint sepelienda nec ne? nisi hinc inde vestigia talium sepulturarum tam apud veteres, quam recentiores reperiremus. Sane Alexandrum M. equo Bucephalo exequias duxisse, ac tumulum peculiari urbe ejus nomine circumdeditisse tradit Plinius *Nat. Histor. lib. 8. cap. 42.* De Lacyde Philosopho anserem sepeliente multa narrat Ælianus *Lib. 7. cap. 41.* In primis tamen equi apud Græcos hoc honoree tractati sunt; inde idem Ælianus *Lib. 12. cap. 40.* refert, quod in Ceraunio equi, qui ter in Olympicis vicissent, cum iis, qui in bello fortiter cecidissent, sepulti sint. A Græcis hunc bruta sepeliendi ritum ad Romanos pervenisse probabile est; inde Augustum & Lucium Verum Imperatores equis suis sepulchra fecisse constat, vid. Capitolin. *in Vero.* Agrigenti multorum equorum tumulos Pyramides habere narrat Jac. Gutherius *de jure manium Lib. 2. cap. 37.* Elegans est epitaphium a P. Crasso mulæ cuidam positum & a Thoma Porcatio *Lib. 3. de funeral. Antiquitat.* inventum ac descriptum:

DIS. PEDIB. SAXVM.
CIVCIFERÆ. DORSIFERÆ. ET. CLVNIFERÆ.
VT. INSVLTARE. ET. DESVLTARE.
COMMODETVR. PVB. CRASSVS. MVLÆ.
SVÆ. GRASSÆ. BENEFERENTI.
SVPPEDANEVM. HOC. CVM. RISV. POS.
VIXIT. ANN. XI.

quod tamen fictitium judicat Gutherius *l. c.* paulo aliter id effert Kirchmannus in *appendice cap. 6.* Sed & canibus sepulchra constituta sunt, ceu Adrianum fecisse referunt Xiphilin. & Spartan. *in Adriano.* Elegans & cane fere dignius extat epigramma in *Epigr. Veter. Lib. 3.*

Quod potui, posui tibi fida catella sepulchrum,
Digna magis cœli munere quam tumuli.
Candenti ex lapide hæc tibi convenit urna, fuisti
Candida tota fide candida tota pilo.
Si cœlum, ut quondam canibus patet, hanc tua terras
Incendet, sed ver stella perenne dabit.

Plura

Plura exempla vid. apud Kornmann. *de mirac. mort.* Kirchmann. *loc. cit.* Recens & lepidum exemplum de cane in cœmeterio sepulto narrat Petr. Müller *in Diss. de autupio fame cap. 2. §. 38.* Et hic Regio monti nonnunquam cani cuidam exequias fuisse paratas, clarissimorum tum temporis Virorum Carmina funebria testantur, quæ conjunctim Anno 1652. prodire sub titulo: *Simulachra Silenorum*, digna certe ut legantur. Quicquid tamen hujus rei sit, nemo non videt has sepulturas vel ex quadam superstitione vel nimio forsan amore vel etiam joco provenisse, quin neque proprie sepulturas dici posse: Etsi enim in eo forte coincident hi actus, quod brutorum cadavera eadem ratione ut hominum nonnunquam terra obruantur, hoc tamen nondum efficit Sepulturam; Inprimis vero Christianis reverentius & benignius de eadem loquendum, cum longe aliud, uti notum, fundamentum habeant, ne horum sepultura cum brutorum humatione eadem esse censeatur. Inde quoque recte animantibus brutis sepulturam in nostro significato in totum denegamus.

III. *An vero & hominibus sepultura in totum recte denegari possit?* & annon hæc privatio repugnet regulis justitiæ & æquitatis? nondum adeo expeditum esse videtur, inprimis si cadavera mortuorum in patibulo, rota vel furca relinquantur. De Jure Naturali contra humanitatem esse videtur hanc humanitatem homini denegare velle; contra regulas honesti & decori, corpora humana probro ac ludibrio exponere; contra regulas prudentiæ cadavera insepulta projicere ut vel aër infectetur, vel gravidæ mulierculæ damnum incurrant, vel alia incommoda oriantur. Inde de Jure Civili magna censetur injuria insepultum quendam relinquere, L. 28. ff. *de Relig. & sumpt. funer.* & in Jure Canonico sepultura cadaverum punitorum expresse præcipitur c. 30. ca. XIII. qv. 2. Accedit, quod in cadavere in quo nec sensus nec ratio est, nulla poena, quam tamen esse sepulturæ privationem supra diximus, obtinere possit; ut taceam quod finis poenarum hic plane cessare videatur, hinc Jctus in L. 20. ff. *de penis* notanter poena, inquit, *constituitur in emendationem hominum, quæ mortuo eo, in quem constitui videtur, desinit.* Imprimis vero Hugo Grotius de J. B. & P. Lib. 2. c. 19. §. 4. hic urget Jus Divinum, quo valde ignominiosum habetur patibulo suspensos insepultos relinqui. Num. XXV. 4.

Deut.

Deut. XXI. 23. 2. Sam. XXI. 13. Unde Hebræos etiam eorum corpora, qui ad publicum supplicium damnati fuerunt, ante solis occasum sustulisse & humo mandasse asserit, & hanc reverentiam exhibitam fuisse Divinæ imagini, ad quam homo conditus sit. Tamen vero bene moneat Zieglerus in *Comment. ad h. l. Grotii* quod imago DEI non constiterit in externa corporis forma sed in illustratione mentis & rectitudine voluntatis, quodque hæc Lex tantum fuerit forensis, adeoque Christianos non obligans, recte tamen contendit B. Brunnemannus de *process. inquis. cap. 10. n. 33.* securius facere Principes & conscientis suis consulere, si & in hoc casu suas Leges ad forenses seu Mosaias accommodent: inde laudat mandatum Serenissimi Electoris Brandenburgici, qui superiori seculo Anno 1646. omnia punitorum cadavera a furcis deponi iussit, quod factum omnibus Principibus maximopere commendat. Imo idem pius JCtus in *Comment. ad L. 1. ff. de cadaver. punitor.* illam Germaniæ consuetudinem, qua cadavera punitorum in furca vel rota relinquantur, irrationabilem vocat. Fufius contra eandem disputat Henr. Bodinus de *violatione Juris Sepulture aphor. 3.* Nos ut ex hisce evadamus fluctibus, statuimus, quod licet hic mos primo quidem intuitu inhumanus videatur, ac forte per omnia etiam rite sese non habeat, excusari tamen, imo tuto retineri possit. Certum enim est, poenam quam maxime determinari in emendationem, exemplum & terrorem aliorum, unde sæpius sententiæ solet inferi: *Ihm zur wolverdienten Straff und anderen zum abschœulichen Exempel.* Quid vero magis aliis exemplo esse terroremque incutere valet, quam si cadavera insepulta in locis publicis conspectui illorum obiciantur, & memoriam prætereuntium commissi delicti & subsecutæ poenæ refricent. Hinc recte summus Theologus B. Gerhardus *Loc. Theol. de mort. §. 89.* *Reipublicæ, inquit, utile esse horrendis ejusmodi spectaculis alios a similibus delictis deterreri.* Sed & ipsæ Sacræ Literæ de hac consuetudine testantur; Jam suo tempore Pharaon Ægyptiorum Rex pistorum principem ad patibulum affigi iussit, ut corpus ejus ab avibus depasceretur. *Gen. XL. 19. 22.* Sic Goliathi corpus insepultum abjectum fuit *1. Sam. XVIII. 46.* Ipsum sapientissimum Numen multis privationem Sepulturæ per modum poenæ magno Zelo prædixit; quemadmodum de Jojakim, Jazabel aliisque

que constat. vid. 2. Reg. IX. 10. 33. Jerem. XVI. 4. 6. XIX. 7. XXII. 19. &c. Nec est quod Grotius loc. cit. excipiat, DEum talia fecisse jure suo; nam hoc nihilominus exinde sequitur, non esse natura illicitum facinorosum insepultum relinquere, ut Ziegler. *ad hunc locum recte regerit.* Inde consuetudo hæc & apud alias gentes viguit, & Juri Civili non fuit incognita ita enim Ulpianus in L. 28. §. 15. ff. de pænis *Famosos latrones in his locis ubi grassati sunt, furca figendos compluribus placuit: ut & conspectu deterreantur alii ab iisdem facinoribus, & solatio sit cognatis & adfinibus interemptorum eodem loco pœna reddita, in quo latrones homicidia fecissent: tandem a Carolo V. in Constitut. Criminal. art. 175. & 167. relata, e qua in alia quoque locorum statuta translata conf. Petr. Müller. in not. ad Syntag. Struv. Exerc. 15. th. 82. lit. (α) Caspar Ziegler. de eo quod justum est circa mortuos th. 29. Jo. Philipp. Eschenbach in disp. inaug. de hominis mortui sepultura prohibita cap. 2. per tot. it. Aug. Bened. Carpzov. in disp. de transportat defunct. per territor. alien. cap. 4. §. 7. & seqv. ac imprimis Kulpis. de jure circa cadavera punitor. cap. 2. §. 4. seqv. ubi quoq; ad argumenta contraria respondetur.*

IV. Hisce præmissis nunc illa delicta breviter percurrenda sunt, in quibus privatio sepulturæ locum habet, non enim in omnibus delictis capitalibus obtinet, neque in potestate judicantis est pro libitu aliquem sepultura privare, sed requiritur, ut sit delictum atrox, magnum, cui hæc pœna expresse a Legibus est præscripta. Olim quorum corpora insepulta relinquebantur vario supplicio afficiebantur; Apud Judæos in usu erat Lapidatio, Combustio & Strangulatio seu Suffocatio; crucifixionem enim non fuisse ordinarium Judæorum supplicium evincit B. Quensted. de Sepultura Veter. cap. 3. Apud Romanos præter crucem (quæ etiam teste Tacito Germanis quondam non fuit infrequens) bestiis corpora dilaceranda objiciebantur, vel fluminibus Immergebantur. Imprimis hoc singulare erat, quod Legibus XII. Tab. cavebatur, quibus Creditoribus in Debitoris corpus sævire, illudque in partes dissecare easque pro rata inter se dividere permittebantur; contra quam crudelitatem disputat Gellius Lib. 20. N. A. c. 1. illamque Legem fusius examinat Thomasius de navis Jurisprud. pag. 172. nunquam tamen executioni traditam esse existimat Carpzovius

Prax. Crimin. p. 1. Qu. 44. n. 39. Verum talia supplicia hodie apud nos penitus sunt abrogata. Crucis poenam inter Christianos primo omnium sustulit Constantinus M. ob reverentiam scil. Crucis Domini-
nicæ, ne ea poenis damnatorum vilesceret, ceu Eusebius indicat *L. 1. cap. 8.* Reliqua poenarum genera tractu temporis in desuetudinem abierunt, idcirco neque de his jam erimus solliciti. Hodie illi per modum poenæ sepultura privantur, qui vel igne ac flammis in rogo vivi seu mortui comburuntur: vel undis submerguntur, vel in partes dissecantur, vel e patibulo seu furca suspenduntur, vel rotæ imponuntur, vel palis affiguntur. Hi enim sunt communissimi illi poenarum modi, quibus sepultura delinquentibus denegatur, & licet forte plures occurrant, vel nova quadam ratione excogitentur, facile tamen ex aliis similibus poterunt dijudicari. Cum vero sepultura facinorosis ita denegetur, ut corpora illorum vel plane simul intereant, vel tantum insepulta certo in loco maneant, de utriusq; etiam separatim jam acturi sumus.

V. Inter illos igitur, qui sepultura in totam privantur, ita tamen ut cadavera simul intereant primum occupant locum Magi, Sortilegi, Venefici & qui pactum cum Diabolo inierunt, qui humani generis inimici recte appellantur in *L. 7. C. de Malefic. & Mathem.* An ejusmodi pactum expressum cum Satana iniri possit? & qua ratione id fiat? jam non inquiremus, sed tantum de poena, quatenus quoque privationem sepulturæ involvit, erimus solliciti. De Jure civili poena capitalis quidem huic delicto dictata est, sed certa species non videtur esse determinata, dum Magi quandoque simpliciter capite seu poena gladii damnantur, §. 5. *J. de publ. Jud. L. 5. C. de malef. & mathem.* nonnunquam poena ignis *L. 3. C. eodem.* aliquando feriali peste absummi jubentur *L. 6. C. eod.* cujus explicationem suppeditat Gothesfred. *ad all. L. lit. 7.* nonnunquam viliores bestiis subjiciuntur, altiores vero in insulam deportantur, juxta *L. 3. §. 5. ff. ad L. Cornel. de Sicar.* vid. Carpz. *Prax. Crim. p. 1. qu. 49. n. 2.* Hodie secundum Const. Crim. Carolin. *art. 109.* poena magiæ & veneficii est incendium, dummodo tamen per illud crimen nocitum vel damnum illatum sit, ita enim verba sonant: So jemand den Leuten durch Zauberey Schaden oder Nachtheil zugefüget, soll man in straffen vom Leben zum Tode,
C 2 und

und man soll solche Straffe mit dem Feuer thun. add. Pr. *LM. Lib. 6. Tit. 4. art. 2. §. 1.* Quam poenam ignis extendunt quoque Doctores ad illos, qui quidem incantationibus nullum damnum dederunt, sese tamen Diabolo manciparunt, vel per pactum expressum vel etiam tacitum, ejus auxilio utendo, DEum abnegando &c. vid. Matth. Stephan. *ad all. art. 109.* quod ipsum in Saxonia expressis verbis sancitum reperitur in *Constit. Elect. 2. part. 4. vers.* Demnach constituiren, ibi: So jemand in Bergessung seines Christlichen Glauben mit dem Teuffel Verbündniß auffgerichtet, umgehert oder zu schaffen hat, daß dieselbige Persohn, ob sie gleich mit Zauberey Niemandes Schaden zugefüget, mit dem Feuer vom Leben zum Tode gerichtet und gestraffet werden soll. An vero illud rite se habeat? aliis judicandum relinquimus. Eandem poenam iisdem determinant, qui cum Satana nefanda ratione se commiscuerunt, qua de re conferri potest laudatus Carpzov. *loc. alleg. n. 45.* item Pott. *de nefando Lamiarum cum Satana coitu*: ac inprimis Mauritius *de denunciatione Sagarum.*

VI. Veneficos in privatione sepulturæ excipiunt *Sodomitæ*, seu qui contra naturam luxuriantur. Hoc Sodomix crimen, quod a Sodomæ incolis turpissimam originem traxit, jam a multis seculis adeo nefandum habitum fuit, ut non proficiat scire. Hinc ipsum supremum Numen jam in V. T. Sodomitis poenam capitis dictavit, *Lev. XX. 13. 15. 16.* Secundum *Const. Crim. Carol. art. 116.* illos indistincte poena ignis manet, ibi: So ein Mensch mit einem Vieh, Mann mit Mann, Weib mit Weib Unkeuschheit treiben die haben auch das Leben verwirret, und man soll sie gemeiner Gewohnheit nach mit dem Feuer vom Leben zum Tode richten: quod etiam consentaneum est Juri Prutenico, vid. Pr. *LM. Lib. 6. a. 5.* Moribus tamen plerorumque locorum illa poena tantum in commixtione cum bruto locum obtinet, ubi quoque brutum simul concremari solet, ne animal ita contaminatum indignam facti refricet memoriam, ut egregie loquitur Pontifex in *c. 4. ca. XV. qv. 1.* In altera vero Sodomix specie, quæ scil. in eodem sexu committitur, poena gladii tantum dictari solet: Imo in priori casu delinquentis cadaver facta primum decollatione nonnunquam comburitur, præcipue si delictum perfecte non sit

con-

consummatum, quemadmodum aliquoties hic in Prussia ita pronuntiatum meminimus. Indigni ergo hi sunt sepultura, qui hominum titulo & juribus se ita indignos reddiderunt. Huc ex parte pertinet casus, quem ex Menochio refert Kulpis, *de Jure circa cadav. punit. cap. 6. §. 7.* Mediolani scilicet virum quendam nomine Franciscum ditionis Novocomensis, cum nulla lanuginis signa & foeminae faciem haberet, e mentito sexu in matrimonium alios sibi viros duos successive assumpsisse, cunque hæc ficta foemina tandem morbo Gallico correpta, & in Xenodochium illius urbis delata decessisset, dum Sepultura paratur, compertum fuisse, habere membrum virile, & nulla mulieris signa, ita ut nec dici posset hermaphroditus, idcirco cadaver ejus Majorum jussu sepultura caruisse.

VII. Seqvuntur *Incendiarii*, die Brenner oder Mordbrenner, qui dolo & proposito, data opera, malitiose, scientes, prudentes vel inimicitiae vel prædæ causa aliorum domus, villas, horrea, ædificia & alia bona incendunt. De Jure Civili hoc crimen varie pro diversitate circumstantiarum punitur vid. Matth. Stephan. *ad art. 125. C. C. C.* Hodie vero per dictam Const. generaliter sancitum est, ut incendiarii dolosi ignis & flammarum supplicio afficiantur & vivi comburantur, ibi: Die böshafftigen überwundenen Brenner, sollen mit dem Feuer vom Leben zum Tode gerichtet werden, quæ poena quoque Jure nostro statutorio obtinet *Pr. IX. L. 6. tit. 5. art. 7.* quo ipso in cineres redacto corpore sepultura quoque evanescit.

IX. Sed & ii sepultura in totam intereunte simul corpore privantur *qui falsam monetam cudunt, horum auxiliares*, hi enim itidem poena ignis plectuntur. Illi tamen tantum hic intelliguntur, qui nummos falsa fusione formant vel feriunt, seu flando cudunt, aliis palam ostendunt, aut permutant, vel etiam aliis persvadent, ut eos fraudulenter ac dolo malo alterum decipiendi causa exponant, ita enim verba in *C. C. C. art. III.* sonant: Welche falsche Münzen machen, zeichnen, oder dieselbige falsche Münze aufwechseln, oder sonst zu sich bringen, und wiederumb gefährlich und böshafftiglich, dem Nächsten zum Nachtheil wissentlich ausgeben, die sollen nach Gewohnheit auch Sakung der Rechte mit dem Feuer vom Leben zum Tode gestrafft werden. Quæ poena quoque jam olim a Constantino

Imp. fuit constituta in *L. 2. C. de fals. monet* add. *Pr. EN. Lib. 6. tit. 4. a. 6. §. 1. ibi* : ja wol gar mit dem Feuer vom Leben zum Tode gebracht werden.

IX. Hæc pœna ignis & per consequens denegatio sepulturæ totalis inter Pontificios etiam *Hæreticis* dictari solet, ceu ex *Tragicis Jo. Hussii* ac aliis imprimis inquisitionis Hispanicæ exemplis liquet. Inter Protestantes vero hæc regulariter cessat, nisi forte in Saxonia, ubi illam usu obtinere testatur, *Sächs. EN. Lib. 2. art. 13. ibi* : Welcher Christen Mann oder Weib ungläubig ist &c. die soll man auff einer Horden brennen, quo textu hæreticos intelligi tradit *Closs. Germ. ad d. art. in verb. ungläubig*. Restringit tamen hanc pœnam *Carpzov. Pr. Crimin. p. 1. qu. 44. n. 45. seq.* ad illos tantum hæreticos qui simul sunt facinorosi & seditiosi, pacis publicæ & civilis violatores, alios ad seditionem commoventes, vel qui sunt blasphemii, & absque fronte ac manifestis verbis DEum Patrem, Filium & Spiritum S. blasphemant, quemadmodum quoque ex adjecto præjudicio n. 48. apparet; ibi : Uff den Fall möchte er von wegen solcher seiner gefasten Halsstarrigkeit, feherischen Gerthumb und Lasterungen, Vermöge der Rechte und üblichen gemeinen Gebrauch nach mit dem Feuer vom Leben zum Tode gestrafft werden. Qua ratione hodie hæretici sepultura honesta privari soleant, *capite sequenti* indicabitur.

X. Ad hanc classem certa quoque ratione referri possunt *Parricida*. Etsi vero Solon Lègislator Atheniensium de hoc immani parricidii crimine Legem nullam tulit, sperans, neminem tantæ impietatis fore, qui tam fœdum & horrendum facinus perpetraturus esset, referente *Cicerone in orat. pro Roscio Amerino*. tristis tamen experientia affatim testatur crudeles manus propriis parentibus, liberis & cognatis haud raro fuisse illatas. Inde asperrima quoque pœna in parricidas ejusmodi jam de Jure Civili Romano constituta est. Scilicet insui vivos voluerunt inculeum seu saccum ex corio factum, una cum cane, vipera, simia & gallo gallinaceo, eosque ita in mare vel flumen projici, *L. pen. ff. ad L. Pompej. de parricid. L. un. C. de his qui par. vel lib. occid.* cujus pœnæ ratio singularis adjicitur in *§. 6. Inst. de publ. judic.* ut scil. omnium elementorum usu vivus carere incipiat, & ei cælum superstiti & terra mortuo auferatur. Causas quare hæc animalia adjiciantur

ex-

exponit Jo. Harprecht *in comment. ad d. §. 6. n. 18. sequ.* Quam cur-
lei poenam in plerisque locis adhuc hodie obtinere testantur Doctores
(in Prussia tamen etiam poenam infligi testatur Pr. R. Lib. 6. tit. 5.
art. 3. §. 2.) non vero aliis in casibus, quam si inter parentes & liberos
hoc delictum sit commissum, quod de Jure Saxonico ad Conjuges quo-
que extenditur. *Constit. Elect. 3. p. 4.* Loco simiæ tamen felis substitui-
tur in Saxonia: Sed magis hoc in terrorem fieri, quam ut revera ita e-
xecutioni mandetur asserit Illustr. Dn. Fuchs *in Paraphras. Inst. ad d. §.*
8. Neque saccum hodie ex corio confici, sed ex linteo tradit Carpzov.
Pr. Crim. p. 1. qv. 8. n. 19. In aliquibus locis quoque submersi & mortui
vicissim ex aqua extrahuntur. Jure Romano tamen ac in aliis hodie
locis in iisdem remanent, & eatenus quoque illos hic consideramus,
quatenus scil. sepultura privantur, ita ut cadavera eorum simul in aqua
pereant & piscibus forte cibo cedant. Quod si flumen vel aqua illo in
loco deficiat, secundum Jus Civile Parricidæ bestiis obijciuntur. *L.*
un. C. de his qui parent. vel lib. occid. moribus hoc casu poena rotæ vel
gladii cum impositione cadaveris in rotam illis dictatur, quæ poena
quoque pro ratione circumstantiarum obtinet, si parricidium in alias
personas conjunctas committitur, quo ipso & hi sepultura in totum
privantur, ita tamen ut cadaver maneat superstes & insepultum relin-
quatur, cujus privationis plures species jam enarraturi sumus.

XI. Et primum quidem locum in hac classe occupant *rei crimi-*
nis læsæ Majestatis, quod crimen omnium delictorum, quæ in homi-
nes committuntur, gravissimum esse recte asserit Tiber. Decianus *in*
tract. crimin. Lib. 7. c. 37. n. 1. Inprimis vero acerrime coërcetur pri-
maria ejusdem species *perduellio*, qua quis directo adversus Principis
vel Reipublicæ salutem hostili animo aliquid machinatur, quo refe-
rendi sunt rebelles, hostes patriæ, qui in necem Principis vel perniciem
Reipubl. conjurarunt. Hi ergo inter alias poenas sepultura quoq; pri-
vantur, quod jam olim tradidit Ulpianus in *L. 1. ff. de cadaver. punit.*
ibi: & nonnunquam non permittitur sepultura, maxime Majestatis cau-
sa damnatorum: hincque in *L. 6. C. ad L. Jul. Maj.* dicitur: *Majesta-*
tis reos etiam post mortem teneri. Inde T. Vespasianus adhuc Prætor
poenæ conjuratorum addendum censuit, ut insepulti projicerentur te-
ste Syetonio *in ejus Vita cap. 2.* & Dio *Lib. 58.* narrat Tiberium damna-
tos

tos ob Sejanum omnes insepultos in Tyberim trahi iussisse. Quin Cloantillæ fœminæ Romanæ tanquam crimen objectum quod Virum, qui inter rebelles fuerat, sepeliuisset, referente Quintiliano *Lib. 8. cap. 5.* quod ipsum in Romanorum Republ. moris fuisse colligitur ex Verbis Valerii Maximi, qui *Lib. 6. cap. 3.* de Gracchis ita scribit: *Viguit in nostra civitate Tiberii & Caji Gracchorum summa nobilitas ac spes amplissima, sed quia statum civitatis conati erant convellere, insepulta cadavera jacuerunt, supremusque humane conditionis honos filiis Gracchi & nepotibus Africani defuit.* Hodie quamvis pœna in nefando hoc crimine in locis nonnullis variet, ut plurimum tamen dictari solet dissectio in quatuor partes, vel dilaceratio quadrigis facta, ita quidem, ut singulæ partes in locis vel viis publicis suspendantur, quam pœnam ita exprimit *C. C. C. art. 192.* Durch seinen ganzen Leib in vier Stücken zerschnitten und zerhauen, und also zum Tode gestraffet werden sol, und sollen solche vier Theil auf gemeine vier Weg-Strassen öffentlich gehangen und gesteckt werden; quemadmodum hæc pœna ita quoq; dictata est famoso illi Daniæ Comiti ab Uhlefeld Anno 1663. quæ tamen ob absentiam delinquentis tantum in effigie executioni est mandata. vid. Frommann: in *Disp. de executione in effig. th. 43.* Idem quoque supplicium manet proditores, quippe qui ad crimen perduellionis proxime accedunt, cum hac tamen differentia, ut si fœmina prodicionem machinata vel molita fuerit, aqua suffocetur ita enim *C. C. C. art. 124.* Welcher mit böshafftiger Verrätheren mißhandelt, soll der Gewohnheit nach durch Viertelung zum Tod gestrafft werden. Wäre es aber ein Weibsbild, die soll man erträncken: quem articulum Doctores etiam communiter ad perduellionem applicant, cum tamen in specie tantum de prodicione loquatur. add. *Pr. R. L. 6. tit. 4. art. 5.* Et hoc ipsum Grotius *de J. B. & P. Lib. 2. cap. 19. §. 5.* ex Plutarcho annotavit, quod & apud Græcos proditores insepulti relictæ sint. Inde Arcades Aristocratem proditorem lapidibus obrutum extra fines suos ἀταφον abjecisse tradit Pausanias in *Messenicis.* Hodie novimus proditores nonnunquam palis affigi, vel in hastam trahi, sic werden gespießet, vel novo quodam cruciatus genere affici & ita insepultos relinqui. Quod vero crimen læsæ Majestatis in specie attinet, quatenus perduellioni contradistinguitur, cum ibi pœna non semper capitalis sit,

raro

raro etiam sepultura delinquentes privantur, nisi certæ concurrant circumstantiæ delictum aggravantes. Cæterum hoc adhuc hic notandum quod quemadmodum Principes meritis a perduellibus pœnas, inter quas & privatio sepulturæ est, jure exigant, ita e contrario subditi ipsos Principes, si Tyrannidem exercuissent, & male de Republica meruissent, sepultura prohibuerint. Scribit enim Appianus *Lib. 3. Civil. Leges Tyrannorum corpora insepulta extra fines projici jubent*, & Alexand. ab Alexandr. *Lib. 3. Gen. dier. cap. 7.* de Ægyptiis narrat, quod post mortem Regum suorum illorum vitam & facta accurate examinarint, quæ si vitiosa fuissent, illos sepultura privarint. Imprimis hoc Romanis non infrequens fuisse exempla testantur; Sic Heliogabalus in cloacam missus & in Tiberim præcipitatus legitur, *quod odio communi omnium contigit, siquidem nec sepulchra mereantur, qui amorem Senatus, Populi ac militum non merentur*, ut ait Lampridius. Eadem ratione Vittelius Imperator post varia ludibria tandem apud Gemonias minutissimis ictibus excarnificatus ac confectus & tandem unco in Tiberim tractus est, referente Suetonio *cap. 17.* Sed hæc cum grano salis secundum definitionem summæ potestatis a Grotio *de J. B. & P. Lib. 1. cap. 3. §. 8.* factam, sunt limitanda. Imo hanc sepulturæ denegationem Principibus factam pœnæ rationem non habere recte contendit Pufendorff. *de J. N. & G. Lib. 7. cap. 6 §. 2. in fin.*

XII. Sequuntur *Sacrilegi*, qui sepultura privantur; quod Sacrilegii crimen crimini læsæ Majestatis æquiparatur in *c. 29. ca. XVII. qu. 4.* & merito inter atrociora delicta quoque refertur. Jam olim apud Græcos communi Lege sancitum fuisse, ut Sacrilegi insepulti abjicerentur tradit Diodor. Sicul. *Lib. 16. cap. 6.* cui adstipulatur Xenophon *Lib. 1. ἑλληνικῶν* quod Lege Atheniensium in Attica terra sepeliri fuerint prohibiti. Committitur vero hoc crimen de jure Civili non aliter nisi res sacra ex loco sacro, vel religiosa ex loco religioso sit ablata. *L. 5. & L. 9. §. 1. ff. ad L. Jul. Peculat.* At de Jure Canonico latius extenditur hoc delictum, scil. ut sacrilegium committatur quoque si res sacra ex loco non sacro, vel res non sacra ex loco sacro auferatur. *can. 21. ca. XVII. qu. 4.* Cui consentanea est *C. C. C. art. 171.* Sed quis non videt talia superstitionem Pontificorum sapere & præter necessitatem hoc delictum extendi? Révera enim putativa illa sanctitas & rei & loci tanta non esse videtur, ut novam qualitatem simplici furto inducere possit:

interea non improbanda est exasperatio poenae in terrorem aliorum, quia alias lenitate illius facile alii invitarentur ad res usui Ecclesiastico destinatas invadendas. De Jure Civili poena sacrilegii non semper fuit aequalis; mox enim capitalis mox arbitraria dictatur, *L. 9. pr. ff. ad L. Jul. peculat.* & Ulpianus in *L. 6. eodem*, Scio, inquit, multos iudices ad bestias damnasse sacrilegos, nonnullos eos vivos exussisse, alios vero in furca suspendisse &c. Hodie tamen in plerisque locis imprimis apud protestantes sacrilegis proprie ita dictis poena rotæ dictari solet, quod etiam in Saxonia receptum, *Sächsch. R. Lib. 2. art. 13.* & Prussia, *Pr. R. L. 6. tit. 7. art. 6. §. un.* quo ipso delinquentes rota contunduntur, eorumque cadavera rotæ imposita insepulta relinquantur. Jure Saxónico sacrilegis quoad poenam quoque æquiparantur, qui aratra & molendina spoliant, *Sächsch. R. dict. Lib. 2. art. 13.* ibi: Alle Mörder und die den Pflug berauben, oder Mühlen, oder Kirchen, oder Kirchhöffe &c. die soll man alle radebrechen: quæ poena Jure Prutenico ad illos tantum restringitur, qui equos ab aratro violenta manu auferunt, & simul homicidium committunt, *Pr. R. loc. cit. art. 12. §. 2.*

XIII. Sacrilegos excipiunt *Latrones ac Raptores*, pessimum hominum genus, qui tamen inter se ita differunt, ut illi spolium seu rapinam committant cum homicidio, raptores vero qui & Robbatores dicuntur sine occisione alterius. vid. *Carpzov. Prax. Crim. p. 2. qv. 90. n. 2.* huc pertinent die Freybeuter, Buschflöpffer & similis farinae socii. Hi omnes fere ex observantia moderna vel rota puniuntur, vel ad minimum post executionem gladio factam, rotæ impositi sepultura privantur; vid. *Pr. R. L. 6. tit. 5. a 1. §. 5.* Quod ipsum Juri civili quoque consentaneum esse jam supra ex *L. 28. §. 15. ff. de pæn.* observavimus, ubi dicitur; *famosos latrones in his terris ubi grassati sunt furca figendos esse.* His meritis annumerandi sunt maleferiati illi homines, imprimis ad curam Sepulturæ destinati, qui tempore pestis ægrotos crudeliter interficiunt, ac res ex ædibus auferunt, quibus pari ratione poena rotæ de Jure nostro Prutenico justissime est dictata; vid. *Pr. R. Lib. 6. t. 5. a 1. §. 16.* ibi: Wann in Sterbens-Zeiten die Todtengräber, oder andere (wie oft geschieht) diejenigen, so am Tode liegen, umbringen, und darnach stehlen, was sie finden: Solche sollen als Räuber mit dem Rade gestrafft werden; add. *Constit. Elect. Saxon. 5. §. 1.* ubi idem supplicium obtrinet.

XIV. In hanc classem porro referuntur ii, qui homicidium qualificatum commiserunt: Dico notanter *qualificatum*; nam in homicidio simplici regulariter Sepultura absolute non denegatur, sed post factam decollationem cadavera terræ mandantur, moderatis tamen ceremoniis, uti ex sequenti Capite patebit. Huc ergo spectant (1.) ii, qui alios dolose ex proposito & animo deliberato, structis insidiis in propriis ædibus interficiunt, & ita nullam excusationem facti allegare possunt; his igitur pœnam rotæ merito dicitur C. C. C. art. 137. ibi: Nach Gewohnheit etlicher Gegend werden die fürseßlichen Mörder und Todtschläger einander gleich mit dem Rade gerichtet; darinnen soll Unterscheid gehalten werden. Und also daß der Gewohnheit nach, ein fürseßlicher muthwilliger Mörder mit dem Rade &c. gestrafft werden solle. Ubi pœna adhuc exasperari solet, si personæ in dignitate constitutæ ita occidantur, v. g. si servus Dominum suum interemerit. d. art. in fin. Moribus tamen ut plurimum post factam executionem cadaver rotæ impositum insepulum manet, vid. Carpz. Pr. Crim. p. I. qu. 7. n. 33. seqv. His (2.) annumerantur *Venenarii* seu *Venefici* stricte ita dicti, qui veneno malo dolose hominem enecant; & hi ergo si mares sint, vivi rota contunduntur, si fœminæ aquis suffocantur; ita enim C. C. C. art. 130. Wer jemand durch Giffte oder Venen an Leib oder Leben beschädiget, istß ein Manns-Bild, der soll, einem fürgeßten Mörder gleich, mit dem Rad zum Tode gestrafft werden. Thät aber eine solche Mißethat ein Weibs-Bild, die soll man erträncken. &c. add. Pr. R. loc. cit. a. 2. §. 2. Plus enim est veneno hominem occidere quam telo L. 1. C. de Malefic. cum illud minus præcaveri possit, quam hoc. Sic igitur & hi sepultura privantur. Quibus (3.) addi possunt ii, qui *Assassinium* committunt. Est vero *Assassinium*, uti notum, tale homicidium, quod cum præmii oblatione mandatur & suscipitur. Cum igitur hoc crimen longe atrocius sit simplici homicidio, idcirco etiam majori pœnæ subjacet. Tam enim *Assassinator*, seu ille, qui dato vel promisso pretio alterum interfici jussit, quam *Assassinus*, qui tale mandatum suscipit rotæ pœna afficiuntur, & ita insepulti pœnam promeritam luunt. vid. Carpzov. Pr. Crim. pr. 1. qu. 19. per tot.

XV. Progredimur nunc ad illos, qui pœna laquei plectuntur, & de patibulo suspensi insepulti relinquantur: ubi statim secundum

mores hodiernos sese offerunt *fures*, *illorumque auxiliatores*, die Hefler; inde Glossa in Weichbild *art. 76.* ait: Man begräbet die Diebe selten, darum, daß man andere damit erschreckt: & Glossa in Landrecht *L. 2. art. 13. n. 6.* Darum hencet man die Diebe in die Höhe, und begräbet sie selten, auff daß jedermann sehen möge, und dadurch erinnert und erschreckt werde dergleichen zu lassen. *Fœminæ* tamen *fures* in nostris regionibus rarius suspenduntur, sed vel *pœnæ suffocationis* vel *gladii* vel *alius* pro more loci subjacent, quod etiam convenit *C. C. C. art. 162* ibi: Die Frau mit dem Wasser, oder sonst in ander Wege nach jedes Landes Gebrauch vom Leben zum Tode gestrafft werden. Cæterum circa *pœnam* *suspendii* probe distingvendum, an furtum violentum sit, an vero tantum simplex; illud mox prima vice *pœna laquei* vindicatur, non attenta quantitate furti *C. C. C. art. 159.* add. *Pr. EN. L. 6. t. 7. a 1. §. 5.* hoc vero regulariter non nisi tertia vice, ubi in plerisque locis receptum, ut hoc casu non aliter, quam si quinque solidos seu decem Imperiales excefferit furtum, *suspendio* sit locus: vid. *Jus Lubecens. L. 4. tit. 1. a. 4.* add. *Hopp. in Comment. ad §. 5. Inst. de obligat. quæ ex delict. nasc. in Ufu hodierno.*

XVI. Hac *pœna laquei* quoque afficiuntur & ita sepultura privantur alii nonnulli, qui cum furibus magnam habent affinitatem. Inter hos merito in nonnullis locis numerantur *fures ferarum* horumq; *adjutores* & *hospitatores*, die Wild-Diebe und Wild-Schützen. De justitia *pœnæ* hujus, & an Princeps possit sub *pœna* mortis venationem prohibere? varie inter se disputant Doctores. Et sane nulla videtur esse proportio inter bestiam & vitam hominis. Interim in multis terris hæc quæstio jam affirmative est decisa, quemadmodum patet ex mandato in Saxonia ab Augusto Electore anno 1584. promulgato, quod allegat *Carpzov. Pr. Crim. p. 4. qu. 84. n. 33.* in quo sequentia habentur: Als ordnen und setzen wir aus Landes-Fürstlicher Obrigkeit und Macht hiemit, daß nun hinführo die Straffe der Wildpratts-Diebe und Schützen, auch derer so dieselbe hausen, hegen oder ihnen wißentlich einigerley Weise Unterschleiff geben, in unsern Landen der Galgen seyn soll: quale mandatum iisdem fere verbis & hic in Prussia A. 1642. d. 28. Julii est publicatum teste Excellent. Dn. Pauli in *Disp. de Venationibus Cap. 6. Qu. 2.* Et recte quidem: Quæ enim est protervia Principibus id auferre velle, quod semel sibi vindicarunt, quodq; consensu

señsu populi in illos est translatum? Cur ergo iniquum esset tales temerarie delinquentes ac vere fures ordinaria furum pœna afficere?

XVII. Propius adhuc furibus accedunt perfidi administratores, qui res fidei suæ concreditas intercipiunt & subvertunt, quo referuntur Quæstores, Publicani, Prætores, Præsides, Aediles, Forestarii, Metallarii ac alii Officiales, imo & Tutores, qui omnes quidem de Jure Civili mitius puniuntur; in Electoratu tamen Saxonix, si in administratione rerum sibi concreditarum summam centum florenorum contra præstitum juramentum dolose ac fraudulenter converterint, laqueo ad instar furum suspenduntur per *Constit. Electoral. Saxon. p. 4. const. 41.* quam pœnam etiam Principes alii hinc inde sunt secuti. Et utinam in omnibus vigeret Provinciis, & semper executioni mandaretur, forte Principibus magis foret consultum. His perfidis administratoribus adhuc adjungendi sunt infideles tabellarii & aurigæ, qui pecuniam alio perferendam malitiose consumunt; nam licet in multis locis hi tantum arbitrarie puniantur, in Regno tamen Prussix, si fortum viginti florenos Polonicos excedat, pœna laquei dictatur. *Pr. Land. R. Lib. 6. t. 7. a. 14. §. 2.* quæ etiam in Electoratu Saxonix obtinet per *dict. Const. 41. §. ult.* ita tamen, ut summa ibi ad 20. florenos Saxonicos sit redacta. Et hi ergo omnes cum similibus de patibulo suspensi sepultura privantur.

XIIX. Tandem præter furtum & ob alias causas quidam sæpe suspendio puniuntur & sepultura arcentur; uti milites desertores, (deserteurs) præcipue si iteratis vicibus aufugerint: item refractarii, qui jussui Ducis sunt immorigeri, & alii forte, prouti quotidiana proh dolor! exempla satis testantur. Inprimis hoc in Prussia singulare est, quod si in duello quis fuerit interemptus, occisi cadaver si non sit nobilis, de patibulo suspendatur; quin & si ambo in duello occidantur, amborum quoque corpora defuncta suspendio mulcentur, ita enim verba des Königl. Preussischen Duell Edicts art. 7. sonant: Wo einer bleibt, so soll der Körper des Entleibeten, --- wofern er keiner von Adel, andern zum Abscheu und Exempel aufgehungen werden. Et paulo post: Imfall auch das Duell einen so unglücklichen Ausgang gewinnen sollte, daß die Duellanten beiderseits auf der Wahlstatt bleiben, und ihr Leben einbüßen möchten, so sollen --- wofern sie nicht von Adel, ihre Körper von dem Hencker aufgenommen, und an den Galgen gehencket werden. Quæ pœna, uti sapientissime est constituta, ita quam exactissime quoque; observatur, seu frequentes desuper executiones

nes testes esse possunt. Eadem quoq; non ita pridem in Electoratum ac cæteros Ducatus Saxonæ, aliasq; Provincias salutariter est introducta.

XIX. Et hi sunt potissimum illi, quibus sepultura per modum poenæ denegatur, de quibus omnibus adhuc notandum, quod etsi ejusmodi delinquentes ante executionem moriantur, modo tamen de crimine confessi vel convicti & ad supplicium mortis condemnati sint, vel etiam condemnandi, illorum cadavera eadem ratione sepultura priventur, & pro qualitate criminis commissi vel comburantur, vel rotæ affigantur, vel suspendantur. De Malefici cujusdam mortui in carcere reperti executione sequens affert præjudicium Gödelmann. *de Magia* L. 3. c. II. n. 24. hat N. der Zauberer bekandt und ausgesaget, daß er mit seiner Zauberey seines Nachbahren Haus-Frau und Kind umbs Leben gebracht, und er solches gnugsam ist überzeuget, und hernacher mit dem umbgedreheten Halse im Gefängniß todt gefunden worden: demnach erkennen wir vor recht, daß der todte Körper, nachdem er für das öffentliche peinliche Hals Gerichte gestellet, zur Wahlstatt geführt, und daselbst andern zum Abscheu verbrennt werde: aliud præjudicium de latrone mortuo allegat Richter *ad L. 2. C. qui testam. fac. post.* ibi: Daß des abgelebten Räubers Leichnam wegen begangenen und gestandenen Strassen Raub, gestalten Sachen nach andern zum Abscheu auff der Strassen auff's Rad zu legen. Et hoc inprimis verum est, si reus de crimine quopiam capitali confessus vel convictus ex conscientia delicti patrati se ipsum interfecerit, & executionem supplicii accelerata morte prævenerit, vid. Carpzov. *Prax. Crimin.* p. 3. qu. 131. n. 48. *seqv.* ubi præjudicia. Quinimo nonnumquam corpora jam sepulta & terræ mandata rursus exhumari & sepultura jam semel adepta iterum privari testantur annales. Famosissimum hac de re exemplum prostat in execrando Regis sui Parricida Cromvelio, qui cum jam Regio ornatu sepultus esset, jussu tamen Regis Caroli II. mortuus e terra erutus, ac de patibulo primum suspensus, mox inde ad solis occasum detractus ac capite truncatus est, ossibus ejus ad pedem patibuli inhumatis relictis, capite autem una cum aliorum complicum in summa Aedium Parlamenti parte imposito. vid. *Theatr. Europ. Volum. 9. pag. 386.* Aliud exhumationis exemplum in crimine sacrilegii refert Beyer *de cadaverib. punitor.* p. 44. ubi sententia his verbis dictata est: Daß des albereits unter dem Galgen liegenden Lorens Zeu-
sing

sing Corpore, in Erwägung allerhand Umstände, wieder heraus zu langen, und neben dem Schwellung andern zum Abscheu auff's Mad zu legen. Præcipue vero Pontificii stolido imo impio quodam Zelo hæreticos ex mente ipsorum exhumare eorumque cadavera flammis mancipare sibi laudi ducunt. Sic Martini Bucerii ac Pauli Hagen corpora jussu Cardinalis Poli exhumata unaque cum ipsorum scriptis concremata esse docet Thuanus *Lib. 27. Histor. ad An. 1556.* Ridiculum fere est, quod narrat Platina *in vita Bonifacii VIII.* quod Hermannii cuiusdam Pontificis defuncti & apud Ferrarienses jam viginti annis pro sancto culti corpus rursus exhumatum & combustum sit, eo quod diligenti habita inquisitione, ipse repertus fuerit hereticus. Quemadmodum Marcus Antonius de Dominis celebris Episcopus Spalatenfis eandem fati duritiem expertus sit, præter alios docet Struve *in Diss. de execut. in effigie cap. 6. §. 5. n. 4.* ubi sententiam simul refert. Qui plura desiderat adeat Disput. JCtissimi Kleinii *de Executione in cadavere delinquentis cap. 3. & 4.* ubi de justitia hujus executionis erudite disputatur & varia exempla in medium adferuntur.

XX. Tandem illud ceu singulare quoddam prætereundum hic non est, quod olim de Jure Veteri Romano homini fulmine ictō & exanimato sepultura fuerit interdicta, ita enim Lex vetus Numæ: *Homo, si fulmine occisus est, ei justa nulla fieri oportet.* vid Adrian. Turneb. *Lib. 16. c. 22.* Equidem Kirchmannus *de funer. Romanor. Lib. 1. cap. 3.* & qui hunc sequitur B. Quensted *de Sepultura Veter. c. 3.* evincere conantur, Turnebum Legem Numæ non recte intellexisse, humatosque fuisse fulguritos, sine tamen funerum solennibus: Verum verba legis clara sunt. Rationem quoque suppeditat Gutherius *de jure manium Lib. 1. cap. 3.* quia scil. illi inter prodigia habebantur: hos enim fulguris ictus ad pœnam vitæ impurioris referebant, quæ divinis honoribus post fata coli non debuit. Interim tamen lapsu temporis prouti aliæ Numæ Leges violatæ aut abrogatæ sunt, ita & hæc in desuetudinem abiit. Strabonem enim Genitorem Magni illius Pompeji fulmine occisum indictivo funere elatum esse testatur Plutarchus *in Pompejo.* & Quintilianus *declamat. 274.* docet fulmine icti corpus eo in loco ubi occidisset, concremandum fuisse. Hodie ejusmodi hominibus sepultura nunquam denegatur, nisi forte vita ante acta aliud svadeat.

XXI. Et hæc de iis, qui per modum pœnæ sepultura privantur, dicta sufficiant. Nunc adhuc alia quædam huc pertinentia consideranda occurrunt, ubi statim Quæstio sese offert : *An quis se ipsum sepultura privare possit ?* seu quod eodem recidit : *An quis in testamento vel alia ultima voluntate conditionem apponere possit heredi, ut sepultura sibi denegetur ?* Primo intuitu hæc Quæstio otiosa videtur, cum nemo sanæ mentis communem hanc humanitatem sibi ipsi facile denegabit, & insepultus relinqui desiderabit : Sed jam olim tempore Modestini de eadem fuisse disputatum legimus in *L. 27. pr. ff. de condition. institut.* ubi quidam heredem in testamento suo scripserat sub hac conditione : *Si reliquias ejus in mare abjiceret*, quærebatur ergo, cum heres institutus conditioni non paruiſſet, an expellendus sit ab hereditate ? Respondit Modestinus, laudandum magis esse quam accusandum heredem, qui reliquias testatoris non in mare secundum ipsius voluntatem abjecit, sed memoria humanæ conditionis sepulturæ tradidit : Et recte. Tali enim conditioni honestas & boni mores obstant, quo minus possit existere, ac inde quoque derisoria dicitur & tantum non impossibilis, quæ pro non scripta habetur in *L. 14. ff. eod.* Et hoc est, quod Marcianus scribit in *L. 113. §. 5. ff. de Leg. 1.* ineptas voluntates defunctorum circa sepulturam non valere. Scite hinc Gothofred *ad d. L. 27. ff. de cond. inst. lit. b. Conditio*, inquit, *humana, quæ humanitati contraria est. tanquam Juri contraria spernitur.* vid. Petr. Müller. in *disp. de Condit. derisoriis ultimis voluntatibus adject.* cap. 2. th. 3. Hopp. de *Joco* cap. 4. §. 17.

XXII. Major subest dubitatio : : *An quis se pro debito ita obligare possit, ut eo non soluto corpus ejus insepultum relinqui debeat ? & an hæc obligatio hunc effectum producere queat, ut ejus sepultura possit inhiberi a creditoribus ?* Jam olim in Germania affirmativa hujus quæstionis obtinuit in illis, qui ad obstagium vulgo *Einlager* se obligarunt, inque eodem mortui sunt, ita enim Jo. Theod. Sprenger in *Lucerna modern. Stat. S. Rom. Imperii* cap. 2. p. 200. hac de re loquitur : *Ubi quis morosus vel insolvens illo tempore moriatur, nec antiquitus illi sepulturam concessam referunt.* Et hoc ipsum adhuc hodie in Holsatia (ubi fere tantum adhuc Obstagium viget) obtinere testantur Doctores ejus regionis. Narrat enim Fridericus Reinboth natione Holsatus in *disp. inaug. de obstagio* cap. II. §. 7. Haderslebi in ædibus Pauli Richardi

chardi, hospitis olim ejus civitatis publici, personam obstagiatam vita functam diu sepultura caruisse, & forte eandem adhuc hodie insepultam jacere. Simile exemplum quoque contigisse in fœmina quadam Nobili in oppido H. defuncta: imo in alia civitate Holsatiæ cives corpus obstagionati in cœmeterio depositum reliquisse, ne forte si terræ mandarent, viderentur debiti demortui se participes reddere voluisse. His exemplis adhuc aliud additur a Jo. Georg. Simon. in *Disp. de justitia hominis circa sua membra*, quam sub ejus præsidio habuit Dom. M. Michael Pauli *Consul Civitatis Kiloniensis meritissimus cap. 5. §. 4.* scilicet quod nobilis cujusdam cadaver in pago quodam duobus milliaribus Kilonio distante diu fuerit detentum, ac tandem soluto debito humatum. Et hi quoque consuetudinem hanc Holsatiæ propugnant. Verum quæ ibidem adferuntur argumenta, vix ad excusandum, nedum ad approbandum hunc morem faciunt. Idcirco & nos Quæstiones propositas, simpliciter negare non veremur. Certum enim est, quod quemadmodum nemo membrorum suorum Dominus in vita sua, ita neque post mortem de corpore suo disponere possit? Et quænam est inhumanitas commune hominum officium homini propter debitum denegare velle? Nulla sane inter hæc duo adest proportio: neque ullam utilitatem sentit Creditor ex detentione cadaveris mortui; mortuus certe nihil solvet, etsi in æternum insepultus jaceat, ut taceam interesse quam maxime Reipublicæ cadavera non diu inhumata jacere ob fœtorem. Inde de Jure Civili Romano cadaveris detentio prohibita est sub poena confiscationis tertiæ partis bonorum, infamiæ, amissionis debiti & restitutionis similis summæ *L. fin. & Auth. sequ. C. de sepulchr. violato Nov. 60. cap. 1. Nov. 115. cap. 5.* vid. Hahn *ad Wesenbec. tit. de religios. & sumpt. funer. n. 5.* qui consuetudinem contrariam irrationabilem, crudelitatis in defunctos & belluinæ feritatis plenam nuncupat in *Disp. de Consuetudine th. 19.* & Sprenger loc. sup. alleg. eam rem plane novam, rationi, juri Romano & Legi Christianismi contrariam vocat. Consentit Jo. Kirchmann *disp. inaug. sub. præf. Henr. Schubmanni habita de pacto obstagii §. ult.* Nec est quod excipias cum D. Reinboth. loc. alleg. hanc consuetudinem (1.) salutem pu-

blicam pro fine habere, & non improbitatem debitorum coërcet; hosq; debitores improbos (2.) eodem modo considerari ut fures, imo furibus esse peiores, quemadmodum ergo illos ita & hos jure insepultos relinqui. Ad *primum* enim Respond. quod illa utilitas tantum privatos concernat, scil. hunc vel illum Creditorem; & si forte concerneret publicum, alii tamen modi coërcendi supersunt, quam qui cum tali inhumanitate sunt conjuncti. Ad *secundum* regerimus, aliam rationem esse poenarum, quæ a superiori infliguntur, aliam vero conventionalium: illæ enim pro qualitate delicti juxta in alium exemplum infliguntur, non vero conventionales; privato siquidem non convenit in terrorem aliorum quidpiam statuere. Neque Principes ullibi publica auctoritate consuetudinem hanc vel poenam in Constitutionibus suis approbarunt; subreptitia igitur videtur esse, quæ apud homines maleferitatos, quique omnem humanitatem exuerunt, nonnunquam in usu fuit. Sed neque hodie politico hoc seculo eam adhuc obtinere certo persuasus sum; Cum enim ibidem morarer, ac de illius observantia hinc inde percontarer, apud omnes fere incognitam eam deprehendi. De denegatione tamen sepulturæ honestæ debitoris in obstagio decedentis, nec non de arrestatione cadaveris infra suo loco adhuc dicendum erit.

XXIII. Non incongrue hic quoque quaeritur: *An hostibus sepultura deneganda?* Primo intuitu affirmanda videtur hæc Quaestio, cum hostes per illationem belli se societate & per consequens quoque hoc officio indignos fecerint; quemadmodum ergo in bello omnia fere reliqua officia cessant, ita & hoc cessare dicendum erit, quo spectat illud apud Claudianum:

- - - - - hominemque cruentus

Exiit & tenuem casis invidit arenam.

Inde Vir quidam doctus diserte asserit, nullo argumento demonstrari posse, illos peccasse, qui hostes reliquere insepultos. Attamen contrarium & rationi & moratorum gentium observantiæ magis consentaneum est. Si enim verum, ut supra evicimus, sepulturam non tam deberi homini quam humanitati, sponte sequitur, hostibus qua hominibus

minibus eam haud esse denegandam : inprimis cum morte omnes diffidæ tollantur, & hinc omnis merito vindicta cessare debeat. Inde omnibus fere gentibus semper dedecus fuit visum corpora hostium insepulta relinquere. Hercules ille monstrorum domitor exinde laudatur, quod primus permiserit cadavera hostium sepeliri, ut refert *Ælianus Lib. 12. variar. historiar. cap. 27.* antea enim vix aliqua cura hostium sepeliendorum victoribus fuit. Apud Hebræos lege cautum fuisse ne hostem insepultum relinquerent, narrat Rhodiginus *Lect. Antiqu. Lib. 17. cap. 19.* Inprimis vero Græci hac erga hostes humanitate omnes fere alios vicerunt. Sane Hannibal juratus licet Romani nominis hostis, nihilominus Tib. Graccho Romanorum Duci, Cajo item Flaminio, M. Marcello & aliis honorifice iusta calebravit. Eodem encomio digni sunt Græci illi, quorum humanitatem commendat Muretus *Lib. 3. variar. lect. cap. 10.* qui in pugnam adversus Persas abituri juramento sese omnes adstrinxerunt hoc modo : *Vitam libertate pluris non faciam, neque deseram Imperatores, neque vivos neque mortuos, sed eos esociis, qui in prælio occubuerint, omnes sepeliam, & ubi bello extitero victor etiam Barbaros.* Egregia hac in parte exëmpla Philippi, Alexandri M. aliorumque cuilibet nota sunt. Nescio tamen, annon quodammodo excesserint Athenienses, qui decem Imperatores, & quidem ab insigni victoria redeunt, quod cæsos navali pugna, maris licet sævitia interpellante, in mare projecerant, capitis supplicio affecerunt, ceu præter Diodor. Siculum & Thucydidem refert quoque Valer. Maxim. *Lib. 9. cap. 8.* Illud interim exinde liquido constat, hos populos accuratissimam juris hujus habuisse rationem. Septentrionalium quoque populorum hoc in passu humanitatem deprædicat Olaus Wormius in *monument. Danic. Lib. I. cap. 6.* Plura huc facientia affert Grotius de *J. B. & P. Lib. 2. cap. 19 §. 3.* B. Quensted. de *Sepult. Veter. cap. 2.* ac præcipue Kirchmannus in *append. ad Libr. de funer. Roman. cap. 3. 4. 5.* Imo in ipsis S. Literis Davidem summis prosequi laudibus viros Jabes in Gilead cernimus, quod Saulem hostem ejus cum filiis ipsius terræ tradiderint. 2. Sam. II. 4. 5. 6. add. Finckelthaus de *jure sepult. concl. 14.* Moribus hodie-

nis post conflictum quendam induciæ a belligerantibus iniri solent ad sepeliendos mortuos, vel si hostibus profligatis victo quis solus in campo remaneat, & hostes una cum reliquis terræ solent mandari. An vero hoc ita stricte semper observetur? experientia docet: Sane sæpius conqueri audimus nec proprios milites terra condi. Verum non videndum quid fiat, sed quid fieri dedebat, neque unius forte ferocientis Ducis lascivia Principi vel toti Reipubl. imputari debet. Num vero ob sepulturam denegatam iuste bellum suscipi possit? quod Grotius *l. c. §. 5. in fin.* existinare videtur, merito dubitamus cum Zieglero *in not. ad h. loc.* Nec enim quicquam hoc casu periclitatur vel dignitas Imperantis vel Status Reipubl. add Thomasius *Jurispr. Div. L. 3. c. 10. §. 27.* Quod tamen ita intelligo, nisi illa sepulturæ denegatio cum singulari quodam contemptu sit conjuncta.

XXIV. Porro & illud hic quæri posset: *Num partus monstrosi vel ostentosi sepultura digni sint?* Equidem Levinus Lemnius *Lib. 1. de occult. natur. cap. 15.* monstrosis & prodigiosis non solum animam rationalem, sed etiam resurrectionem tribuit. Quodsi verum est exinde quia homines sunt, quæstio simpliciter affirmanda esset. Quoniam tamen hoc indistincte procedere non videtur, rectius cum Ulpiano in *L. 38. ff. de V. S.* distingvendum erit inter duo genera ostentorum, quorum *unum* est, quoties quid contra naturam nascitur, tribus manibus forte aut pedibus, aut qua alia parte corporis, quæ naturæ contraria est; *alterum* vero, cum quid prodigiosum videtur, utpote si forma humana in aliam est immutata, quæ ex capite ceu rationis receptaculo ut plurimum dijudicari solet? veluti si quis vel forma plane canina vel ad minimum capite canis aliusque bruti animalis fuerit genitus. Prioris generis monstris sepultura denegari nequit, quia exiguus excessus vel defectus non statim tollit humanam speciem ejusque jura annexa. Reliquis vero ostentis, quia deficiente forma humana homo ipse deficere censetur, & per consequens quoque jura eidem competentia *L. 3. in f. C. de posth. hered. instit.* recte sepulturam ceu veris hominibus tantum propriam denegari posse arbitramur; sicuti & non pauci illa plane impune occidi posse asserunt. vid. Heydenreich *in Disp. de jurib. Sepulchror. cap. 4. n. 123. sequ.*

XXV. Restant adhuc illi hoc loco considerandi, qui pet Anatomiam Medicorum terræ eripiuntur & sepultura privantur. Multi hic disputant, an recte hoc fiat? partim quod sit contra humanitatem, partim quod Anatomia tendat in contumeliam propinquorum; & miror consultissimum Hahnium hanc ultimam rationem quoque adprobasse in *not. ad Wesenbec. tit. de cadaver. punit.* Sed quis non videt has rationes nihil habere in recessu? Quid enim quæso magis inhumanum corpora defunctorum (de cadaveribus punitorum jam loquimur,) in furca relinquere, quam cultro Anatomico subicere? quid magis contumeliosum, proprium in patibulo quam in musæo celebris cujusdam Medici cernere? Inprimis vero commodum publicum hic spectandum, quod per frequentes Anatomias quam maxime promovetur. Medici enim per hanc inspectionem & considerationem perfectiores & circumspectiores redduntur, vivorumque corpora saniori ratione conservant, affectus quoque partium humani corporis melius dignoscere possunt, quam ea omissa, ut loquitur B. Dn. Ranger in *Disp. de Jure Suspend. §. 19.* Et cui ignotum est, Medicinam per nobile hoc exercitium intra breve tempus ad summum fere fastigium pervenisse, præcipue in Belgio, ubi sectiones corporis humani adeo frequentes sunt, ut non solum in cadaveribus punitorum, sed in quibuscumque aliis quam sapissime exerceantur. Alia quippe opinio apud ipsos residet incolas, qui non contumeliæ sed gloriæ potius sibi ducunt, si cultro Anatomico corpora propinquorum offerant, inde tot cadavera, partim integra, partim membratim dissecta apud celeberrimum Anatomicum Ruilchium Amstelodami vidimus asservari, quot in universis fere Germaniæ Academiis conjunctim reperire vix licet. Apud nos præter cadavera punitorum raro alia Anatomiae tradi solent, ita quidem, ut corpora in partes dissecentur & sepultura priventur, ex præconcepta forte contumeliæ opinione. Neque indistincte permittitur cadavera ad Anatomiam postulare, neque judicii integrum est, illa pro lubitu concedere, sed summi Imperantis vel Regiminis consensus necessarius est; ubi neque hoc improbo, quod in concessione ratio habenda sit conditionis & dignitatis puniti ejusque familiæ, præcipue si alias sepulturæ mandaretur

retur. In plurimis quoque Germaniæ locis hoc privilegium Academiis & in specie Facultati Medicæ est concessum. Exempli loco esse potest Constitutio Augusti Electoris in *Ordinat. Ecclesiast. Electorat. Saxonia sub tit. Verordnung beyder Universitäten Leibzig und Wittenberg Rubr.* von der Facultæt in der Arzeneey ibi: Zu dem soll auch in einer publica Anatomia alle Jahr zum wenigsten einmahl in einem humano corpore, wen es vorhanden, was er gelesen, demonstrieren und weisen. Et in Privilegiis Academiae Halensi a Serenissimo nostro Rege sub dato Cliviæ 1692. clementissime concessis & 1679. Coloniae confirmatis expresse disponitur: Wann die Professores Medicinæ in Anatomicis die Jugend unterweisen wollen, sollen denenselben die cadavera punitorum von denen Obrigkeiten und Gerichten in dem Herzogthum Magdeburg und dem Fürstenthum Halberstadt, auf deroselben gebührendes Ansuchen, ohne Entgelt und einige vorhergehende unterthänigste Anfrage, Krafft dieses abgefolget werden, massen wir deshalben an Unsere Regierungen gehörigen Befehl ergehen lassen wollen. Equidem Carpzovius *Jurisp. Consist. Lib. 2. def. 41. n. 9.* & alii Doctores hanc facultatem fecandi ad solas Academias restringunt, adeo ut alii licet promoti Doctores & Practici extra Academiam ex illorum hypothese hoc non permittatur, quod ipsum præjudicio quoque confirmat Carpzov. *d. l. n. 3.* Verum hoc monopolium sapere videtur; interim ambabus largimur manibus talia utilius in Academiis suscipi, ac majorem utilitatem in Studiosos & ipsam forte Rempubl. exinde redundare. Num vero vivorum Anatomia permittenda? disquirat Finckelth. *de jure Sepult. concl. 59.* & negat, sed rationes ejus maximam partem consequentia laborant. Nos Quæstionis hujus decisionem partim Principi partim ipsis Medicis relinquimus. Conf. de hac materia fufius Kulpis. *de jure circa cadavera puniter. cap. 5. §. 7.*

CAPUT

CAPUT III.

De

DENEGATIONE SEPULTURÆ HONESTÆ.
SUMMARIA.

I. Quid per sepulturam honestam intelligatur?

II. Sepultura canina seu asinina afficiuntur in reatu mortui.

III. Item Autocheires, sed cum distinctione.

IV. Honestæ sepultura denegatur iis, qui non sunt in gremio Ecclesiæ, ubi de Hereticis.

V. De illis, qui alienæ Religioni sunt addicti.

VI. De Judeis, Paganis & aliis infidelibus.

VII. De Excommunicatis.

VIII. De impiis, Verbi Divini & Sacramentorum contemptoribus.

IX. De his, qui in torneamentis pereunt.

X. Qui in duellis occiduntur.

XI. De Usurariis manifestis & Kipperis.

VII. De Monachis proprietariis,

XIII. De his, qui pœna capitali sunt affecti.

XIV. An ii, qui in viis publicis mortui reperiuntur, honeste sepeliendi?

XV. An peregrini & ignoti?

XVI. De illis qui casu fortuito & improvise interierunt.

XVII. An infantes nondum baptizati honesta sepultura digni sint?

XVIII. An Puerpera?

XIX. An Debitores, qui in obstaculo moriuntur?

XX. De aliis ex Jure Pontificio remissive.

XXI. An ob paupertatem sepultura honesta deneganda?

XXII. An tempore pestis?

I.

Quid per Denegationem Sepulturæ honestæ hic intelligamus? jam ex supra dictis constat; scil. quando quis absque usitatis ceremoniis, vel in loco inhonesto extra cœmeterium, vel in loco cœmeterii remoto sepelitur. Quemadmodum vero denegatio sepulturæ totalis maximam partem pœnæ indicium existit, ita quoque

quoque cum denegatione sepulturæ honestæ fere comparatum est. Inde infert Dn. Stryck *de jure funerandi cap. 1. §. 5.* quod illa non ab Ecclesiastica sed Politica potestate dependeat, cum pœnam nemo infligat, nisi qui Jus cognoscendi de crimine commisso, illudque puniendi habet; hoc vero non ad Ecclesiasticum sed Politicum judicium pertineat. Hinc quoq; manifestum est, nemini propria autoritate Jus competere aliquem honesta sepultura privandi, sed superioris consensum desuper requirendum esse.

II. Cum autem sepultura inhonesta vel sit canina seu asinina, vel tantum ignominiosa; prius de illis dispiciendum, qui honesta sepultura privantur & asinina afficiuntur. Inter hos statim sese offerunt, *qui in reatu sunt mortui*, i. e. qui de crimine quodam atroci confessi & convicti ante sententiam ejusve executionem in custodia decedunt; Dixi notanter *ante sententiam*: Si enim post sententiam latam, vel saltem nondum publicatam moriuntur, etiam in mortuis pœna executioni mandari solet, talesque delinquentes pro ratione patrati delicti totali sepultura privantur juxta §. 19. *cap. preced.* Ante sententiam vero in reatu mortui a carnifice e carcere extrahi & in loco quodam famoso penes furcam aut patibulum humari solent, ceu ex præjudicio quodam Consistorii supremi in Saxonia patet, quod sequentem in modum pronunciavit: Wir haben euren eingeschickten Bericht, den in der Custodi verstorbenen Mordbrenner belangende, verlesen hören. Hierauff ist an statt Ihrer Churfürstl. Durchl. unser Begehren, ihr wollet gegen Abend oder morgen mit dem frühesten den Körper durch den Scharffrichter hinaus unter den Galgen bringen, und daselbst begraben lassen. vid. Carpzov. *Jurispr. Consist. Lib. 2. def. 379. n. 12.* Quodsi autem quis tantum suspectus de crimine, non tamen confessus vel convictus moriatur, vel si de corpore delicti plane non constet, canina sepultura non obtinet, sed honesta permittitur, moderatis tamen nonnunquam ceremoniis. Carpzov. *loc. cit. def. 380.*

III. Huc porro referuntur *Autocheires* seu *Propricida*. An interfectio sui ullo jure sit licita? jam non disputabimus: nemo fortassis præter Stoicos illam unquam defendit, utut ipse Seneca *Lib. 18. controvers. 4.* scribat: *Homicida sui insepultus abjiciatur.* Quod de Jure Civili certis casibus sit licita, ex variis Legibus evincere conatur Finkelthaus

ckelthaus *de jure sepulturae concl.* 15. nec mirum, cum plurimi veterum JCtorum fuerint Stoicæ sectæ addicti. Exempla quoque hanc in rem Catonis, Bruti, Lucretiæ aliorumque nota sunt, unde colligitur *αυτοχειρίαν* apud Romanos non grande nefas fuisse: quin Tacitus *Lib. 6. Annal.* memorat, quod illorum qui de se statuissent, & humata sint corpora, & testamenta firma manserint. Attamen Tarquinii (num Prisci an Superbi? Autores non conveniunt,) tempore hæc consuetudo primum infracta esse videtur: narrat enim plinius *Lib. 36. N. H. cap. 15.* quod cum Tarquinius cloacas populum facere coëgisset, incertumque esset an labor longior an periculosior? passim concita nece, Quiritibus tætiū fugientibus, novum & inexcogitatum antea posteaque remedium invenerit, ut omnium ita defunctorum corpora fingerentur, spectanda simul civibus & feris volucribusque dilaceranda. Sed & aliæ moratiores Gentes Jus Naturæ hac in parte secutæ propriam eadem summopere detestatæ sunt; inde Livius *αυτοχειρίαν* *scdām mortem* appellat *Lib. 42. Histor.* ac Virgilius *informe lethum* *Lib. 12. Æneid.* Inprimis autem Hebræi graviter in hujusmodi propricidas animadverterunt; testatur enim Josephus *Lib. 3. de bello Judaico cap. 25.* quod plane insepulti fuerint abjecti. Græcis nonnunquam moris fuit cadavera propricidarum amputata dextra abjicere, vid. Æschin. *in Orat. contra Ctesiphont. circa fin.* Nostris ac prope universalibus Christianorum moribus receptum est, ut *αυτόχειρες* honesta sepultura priventur & canina afficiantur: atque idipsum jam in Concilio Bracharensi constitutum esse patet ex *c. 12. c. XXIII. qv. 5.* Elegantem quoque rationem suppeditat Grotius *de J. B. & P. Lib. 2. cap. 19. §. 5.* quod scil. aliud supplicium in illos constitui non possit, qui mortem pro supplicio non habent. Attamen hæc omnia cum grano salis accipienda & juxta circumstantias rite dijudicanda sunt. Aut enim 1.) quis de crimine quodam capitali atrociori confessus & convictus ob metum supplicii ad evitandam forte infamiam & Magistratus animadversionem sibi ipsi violentas infert manus; aut (2.) ex alia causa famosa & minus laudabili, ex turpi forte avaritia, seu ob æs alienum vel aliam conscientiæ pravæ notam mortem sibi accelerat; aut (3.) denique sine quadam animi malitia ex furore, dementia, melancholia vel alia impotentia mentis, lumine intellectus orbatus necem voluntariam

F

subit.

subit. *Primo* casu, inprimis si sententia jam fuerit lata, totalem sepulturae denegationem obtinere jam supra *cap. 2. §. 19.* observavimus, dum ejusmodi cadavera pro diversitate delicti vel concremantur, vel rotæ imponuntur, vel furcæ affiguntur. Inter milites tamen hoc supplicium in cadavera obtinere non videtur, licet seipso metu poenæ vita privarint, sed tantum sepultura inhonesta canina; ita enim disponitur in *Corpor. Jur. Milit. Brandenb. tit. 3.* Geschieht es aber, daß einer der an Leib und Leben verflaget, und gefänglich eingesezt wäre, und könnte eines schweren Lasters, welches im Rechten confiscationem bonorum mit sich führet, überzeugt werden, und aber aus Antrieb seines bösen Gewissens, und aus Furcht der künftigen Straffe sich selber umbs Leben gebracht, so soll dessen Leichnam von denen Henckern an einen unehrlichen Ort begraben werden. *Secundo* autem casu sepulturae honestæ denegatio regulariter obtinet, dum ita defunctorum cadavera a carnifice per fenestras dejecta, vel sub domus limine extracta in locum infamen & cadaveribus destinatum, Germ. Schind. Acker, Schind-Gruben ut plurimum prope patibulum projiciuntur & canino more humantur. Ejusmodi sepulturam expressis verbis dicat Jus Prutenicum *Lib. 6. Tit. 5. a. 1. §. 15.* his verbis: Da es sich zutrüge, daß einer entweder aus Verzweiflung, Furcht und Angst das Leben, zeitliche Ehr oder Gut zu verlieren, oder aus einer andern dergleichen Ursach, bösem Vorsatz und Gewissen sein selbst Todtschläger würde, und also seinen eigenen Leib und Seel schändlich verderbete; Und er solche greuliche Missethat aus böshafftigem Gemüth, wie jetzt gedacht, begienge, dem wird die gemeine Christliche Begräbnüß billig denegiret, versagt und abge schlagen. Und soll demnach gemeinem Brauch und Gewohnheit nach, doch auff Erkändnüß der Obrigkeit, dessen todtter Körper an Galgen hinaus begraben werden. Jus Lubecense ita disponit: Wer sich selbst tödtet, der soll in das Feld begraben werden, *L. 4. tit. 9. art. 2.* ubi per campum talem intelligi locum, in quo bestiae demortuæ excoriantur, die Schind-Gruben, vel sub patibulo intelligi tradit Mevius *ad hunc locum n. II. conf. Carpzov. Jurisprud. Consist. Lib. 2. def. 376.* Neque immerito hoc ita introductum est; præterquam enim quod ipsi autocheires hac ratione quodammodo

dammodo poena afficiantur maleficii, quod in propriam personam, homicidium nempe committendo patrarunt, alii quoque a tali facinore sunt deterrendi; Reipublicæ namque interest, ne civibus ac hominibus hoc modo spoliatur. Sed nec hodie semper hæc canina sepultura obtinere solet, dum propriorum cadavera haud raro non sub patibulo, sed in loco peculiari vel extra cœmeterium, vel quandoque in cœmeterio, separato tamen angulo humanantur, ceu ex variis præjudiciis a Carpzov. *loc. all. n. 13. 15. 16.* allatis patet. Quin & illos, qui in ebrietate sibi ipsis manus violentas inferunt a Sepultura Ecclesiastica indistincte non esse arcendos, asserit Balth. Gomez in *tr. de potestate hominis in seipsum L. 1. c. 22. n. 17. seqv.* vid. Heinr. Bodinus in *Disp. de jure circa ebrietatem cap. 4. n. 84.* quod inprimis obtinet, si circumstantiæ vel familiæ conditio id svadeant. Tertio tandem casu, si qui ex melancholia, furore vel impotentia mentis vitam sibi ademerunt, honesta sepultura privari non solent, neque etiam debent. Cum enim supra dictum, sepulturæ honestæ denegationem poenæ esse speciem, nemo non videt, illas personas poenæ subjici non posse, quia revera non deliquerunt: quin recte potius commiserationem merentur, præsertim si vitæ antea bene actæ testimonium adsit. Inde egregie quoque hac in parte disponit Pr. Landt. *Loc. alleg.* his verbis: Jedoch, wenn sich jemand, der mit Unsinnigkeit, Tobsucht, Verwirrung des Gemüths, Gebrechen der Vernunft, schwerer Krankheit, oder anderer Unvermögligkeit und Mangel des Gemüths getrieben, und schnell begriffen, den Todt vor der Zeit an sich brächte, oder ihm anthäte, dem soll vorgedachte Schmach nicht angethan, sondern der Körper ob er gleich umkommen, NB, zur Christlichen Begeßniß gebracht werden. De ceremoniis tamen aliquid remittendum esse putat Carpzov *l. c. def. 377. n. 10. sequ.* Verum & hoc iniquum videtur, cum talis remissio ceremoniarum, quæ contra communem consuetudinem fit, jam aliquid duri involvat; quapropter totam rem Principis vel Consistorii dispositioni relinquimus; forte etiam agnati superstites tristi hoc casu emergente magnam exequiarum pompam non desiderabunt. Cæterum ad Autocheires quoque referunt nonnullos, *Circumcelliones* seu *Scototopicos* dictos, qui amore martyrii sibi metipsis vitam auferebant, ut violenter de hac vita

discedentes martyres nominarentur, vid. c. 39. ca. XXIV. qu. 3. ubi in catalogo hæreticorum recensentur; his etiam honestam sepulturam denegandam esse asserit Wildvogel in *Disp. de eo quod justum est circa concion. funebr. cap. 4. §. 5.* Sed tales homines hodie vix amplius reperiuntur,

IV. Plures forte, qui canina vel asinina sepultura regulariter afficiuntur, non occurrunt: nonnunquam tamen in delictis frequentioribus in aliorum terrorem obtinere solet. Quibus vero alias honesta sepultura denegatur, adhuc multi supersunt, de quibus jam videndum. Et initio quidem secundum Jus Canonicum omnibus eadem interdicitur, *qui non vivunt in gremio Ecclesie*: Cum enim, ut in antecedentibus jam dictum, illo Jure Sepultura tota ad Ecclesiam referatur, sponte etiam sequitur, quod illius ii non sint participes, qui tanquam membra ad Ecclesiam non pertinent. Inter hos autem primo communiter collocant *Hæreticos, cap. 8. X. de hæretic.* Sed quinam sunt hæretici? Pontificii quemlibet religionis dissensum hæresin esse autumant: Quamvis enim in *can. 26. ca. XXIV. qu. 3.* differentia quædam inter hæresin & schisma constituitur, mox tamen additur: *cæterum nullum schisma non aliquam sibi confingit hæresin, ut recte ab Ecclesia recessisse videatur.* add. c. 34. ca. XXIV. qu. 1. Nostrates illos dicunt hæreticos, qui in fundamentalibus fidei articulis errant, errorem pertinaciter defendunt, & proinde nec in Verbi auditu, nec in Sacramentorum communione cum vera Ecclesia participant. B. Gerhard. *Loc. de morte §. 90.* Sed hic iterum non omnes conveniunt quinam & quot sint fundamentales fidei articuli? item: penes quem potestas sit cognoscendi, utrum quis sit hæreticus nec ne? Nobis in hanc controversiam inquirere nec vacat, nec volupe est. Quod vero sepulturam honestam hæreticis denegandam attinet, vereor, ne tota hæc res ex intemperantia ac tyrannide Pontificiorum in conscientias originem traxerit. Sane de Jure Civili Romano aliud obtinet: ita enim Imperator Martianus in *L. 9. C. de hæretic.* *Humanum inquit, & pium hoc arbitrati, hæreticos permittimus sepeliri LEGITIMIS SEPULCHRIS.* & paulo post: *Hæretici LEGITIMO MODO VT CÆTERI SEPELIUNTUR.* Neque ratione hæc dispositio destituitur: In confesso siquidem apud omnes est, sepulturæ honestæ denegationem esse speciem

pœnæ,

pœnæ, quæ non nisi delinquentibus infligi potest : Quid autem hæretici deliquerunt in Rempublicam? ejusmodi scil. intelligimus, qui nullas turbas vel seditiones simul excitarunt, quales suo sensu abundare sinimus, neque supplicio quodam vivos affici cernimus : Si ergo invita a pœna sunt immunes, cur post mortem eidem debent subijci? Inprimis urget celeberrimus Conringius in *Dissert. de Majestatis civilis autoritate & officio circa sacra* §. 122. quod inter se non pugnet hæreticum esse ac simul bonum ac honestum civem esse; quemadmodum ergo corpora civium in una eademque Republ. pacifice ac honeste inter se vixerint, ita quoque eadem in uno eodemque loco honeste sepeliri possint. Non possumus non, quin ipsa Conringii verba huc apponamus : *Quoniam vero, inquit, ex hisce quæ hætenus disputavimus sole sit clarius hæresin aliquam ejus ordinis, quæ de nos agimus, neq; vi, neque pœna aliqua civili prosequendam haud est etiam difficile judicatu, num hæreticis defunctis merito possit commune civitatis cæmeterium denegari. Nimirum honesta sepultura debetur utique honestatem civilem observantibus : hæresis autem non reluctatur illi honestati, itaque nec debent hæretici hoc honore privari. Jam vero, uti quidem nunc est mos Christianorum, non datur alius locus honesti sepulchri, quam in cæmeteriis eorum qui in Ecclesiæ communionem vivunt. Forte etiam non ex re est civitatis, uti sola professio fidei sepulchra distingvat. Quidni enim corpora civium uno loco condantur, qui vivi unius Reipublicæ fuerunt membra? Detestanda igitur est Pontificiorum sævitia, qui in nonnullis locis adeo imprudenter rigidi sunt, ut Evangelicorum exuvias ne quidem in hortis vel pascuis suis terræ mandari permittant, adeo ut etiam Nobilium corporibus parcitum non fuisse nonnemo deploret. Imo ab humanitate plane alienum est, quod in cap. 2. princ. de hæretic. in 6to habetur, scil. quod illi, qui hæreticos, credentes, receptatores, defensores vel fautores eorum scienter præsumserint Ecclesiasticæ tradere sepulturæ, usque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiæ subiaceant; nec absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publice extumulent & projiciant hujusmodi corpora damnatorum. conf. Illustr. Coccejus in *Disp. de jure circa hæreticos* §. 33. ubi in fine addit, quod hæc in extrema barbarie audita non sint. Inde mitius hac in parte senserunt nonnulli ex ipsorum Pontificiorum castris; ita*

enim Optatus Milevitanus *Lib. 6. contra Donatistas* scribit? *Quid referam etiam illam impietatem, vestra conjuratione venientem: quia ad hoc Basilicas mundare voluistis, ut vobis solis cœmeteria vindicetis, non permittentes sepeliri corpora Catholica; ut terreatis vivos, male tractatis & mortuos, negantes funeribus locum; si inter viventes fuerat certamen, odia vestra vel mors aliena compefcat. Jam tacet, cum quo antea litigabas: quid insultas funeri? ceu refert eidemque adstipulatur Besoldus in vit. & mort. consider. Polit. Lib. 3. cap. 1. §. 2. nescio tamen an idem Besoldus Pontificius factus tam moderatus manserit? Quin imo fratres Puteani Lutheranis vicio vertunt, quod Agricola, quo nihil doctius, mortuum sepelire noluerint, quia Pontificius manserat: Plane Italum quendam scripsisse & hortatum esse, ut sepelirent hominem Christianum; si modo vera sunt, quæ in Scaligerianis sub voce Agricola scribunt, hanc subjungentes Epicrisin: *Barbaries magna*. Et certe optandum foret, ut hujusmodi scandalosa exempla inter nostrates nullibi reperirentur, quale & hic in Prussia quondam contigisse testatur Hartknoch in der Preussischen Kirchen-Historie Lib. 2. cap. 10. §. 16. Interea tamen neque eo prolabimur, ut asseramus ita dictos Hæreticos eodem cultu divino hymnisque iisdem adhibitis, quibus defunctus beatus prædicatur, esse humandos; nam præterquam quod ipsi hæretici talia non desiderabunt, neque necessarium est, ut quasi testimonium de illorum salute perhibeamus, ac nostris ritibus illorum doctrinam approbemus; sed hoc tantum intendimus, ne in locum inhonestum abjiciantur, vel more minus honesto tractentur.*

V. In Imperio Romano-Germanico, prouti trium illarum Religionum Pontificiæ, Lutheraniæ, & Reformatæ liberum exercitium per Instrumentum Pacis est stabilitum, adeo ut nemo alterum hæretici titulo petere impune possit; ita quoque Jus Sepulturæ commune est, in tantum, ut si forte Lutheranus vel Reformatus in loco Pontificio, vel vice versa Pontificius in loco Lutherano moriatur, honeste in illorum cœmeterio sit sepeliendus, quemadmodum hujus rei observantiam Wezlaricæ ac in aliis locis quoque advertere licuit: vid. *Instrument. Pac. Cesareo-Svec. art. 5. §. siue autem 35. ibi: multo minus publicis cœme-*

cæmeteriis honoreve sepulturæ arceantur: ex quo loco Illustris Rhetius evincit, quod illi, qui Pontificiis vel Reformatis honestam sepulturam denegent, graviter contra hanc pacificationem delinquant. in *Disser. de jure Statuum Imper. circa sacra cap. 4. §. 15.* add. Eiusdem *Inst. Jur. publ. Lib. 2. tit. 1. §. 31.* Inde nescio, annon nimis præceps sit consilium quorundam, qui alienæ religioni addictis honestam sepulturam in totum adimunt. vid. Ludovic. Dunte. in *cas. Conscient. cap. 22. sect. 1. Quest. 12 & 23.* Alii distinguunt inter seductores & seductos, ita ut his honestam sepulturam concedant, illis vero denegent apud Dedekennum *Volum 1. Lib. 2. membr. 2. Sect. 8. num. 9. 10. 11. 14.* add. Balduin. *cas. Conscient. Lib. 4. cap. 11. cas. 5.* Sed illa distinctio nimium videtur esse subtilis. Magis æquum est responsum Facultatis Wittebergensis, quod reperitur in *Consiliis Witteberg. part. 1. tit. 3. pag. 225.* ubi ad Quæstionem propositam: Ob ein Apostata von der Lutherischen Lehr zur Pabstischen, oder sonst ein Papist mit Christlichen Ceremonien zu begraben? inter alia ita respondet: An ihm selbst halten wir dafür, daß solche Fälle sich wol begeben können, daß Papisten auff unsere Gottes-Acker, wie auch hingegen auff ihrs die Lutherischen können und müssen geleyet werden, salva semper ingenua Religionis professione, wie theils vor diesem Kriege, theils im Lande noch schwebenden Läuften geschehen ist. Vermögens auch woll auffgerichtete Verträge, so sich auff den Religions-Frieden gründen, da auch die, so zur andern Religion treten, keine infamiam incurriren, auch poena infamiae nicht können notirt werden; Aber die Ceremonien, Gesänge und Segen, dadurch wir solche Leute seelig preisen, werden ihnen billig versaget. Können hingegen andere Psalmen und Lieder gesungen werden, daß also durch diesen sonderlichen Aßum an einen Theil dem Ergerniß abgewehret, als ob wir ihre Lehre billigten, weil ihnen ja solche Ceremonien, Psalmen und Segen abgeschnitten werden, am andern Theil die opinio infamationis verhütet wird, weil man sie nicht als verruchte Ubelthäter, oder Unmenschen verläßset, sondern auff gewisse Maas begraben läßset. Sed quid mirum talia a nostratibus non semper observari, cum & Pontificii in ipso Imperio Rom. Germanico sæpissime Protestantibus honestam hanc sepulturam denegent: quam frequenter enim conqueri audimus

Evange.

Evangelicorum corpora canino prorsus more tractari? In aliis regionibus ac regnis, quæ sub Papatu gemunt, adhuc duriora experiuntur fata, ceu ex tragicis Italiæ, Hispaniæ, Galliæ vicinæque Poloniæ exemplis cuilibet constat. Olim equidem in Gallia per saluberrimum Edictum Nanticum Reformati honestæ sepulturæ erant capaces, dum propria iis cœmeteria concedebantur, quemadmodum ex *artic. 28. illius Edicti* colligere licet, ubi hæc habentur verba: *Ordonnons pour l'enterrement des morts de ceux de la dite Religion, par toutes les villes & lieux de ce Royaume qu'il leur sera pourveu promptement en chascun lieu par nos Officiers & Magistrats, & par les Commissaires que nous deputerons a l'execution de nostre present Edict, d'une place la plus commode que faire se pourra. Et les Cemetieres qu'ils avoit par ci devant, & dont ils ont ete privéz à l'occasion des troubles leur seront rendus*; Et paulo post: *Enjoignons tres expressement a nos dits Officiers de tenir la main, à ce qu'ausdits enterremens il ne se commette aucun scandale &c.* vid. P. Matthieu *Histoire de Henry IV. Liv. II. p. 226.* Verum post fatalem persecutionem res in alium devenit statum, ut nec illis hodie, qui peregrinationis causa ibidem morantur & obeunt, locus honestus in illorum cœmeteris assignetur: Ubi Protestantibus vitio verti nequit, si in suis ditionibus jure retorsionis seu talionis adversus Pontificios utantur; Nisi forte pietas Christiana aliud svadet.

VI. Quid vero de illis dicendum, qui aliis Sectis sunt addicti, item de Judæis, Paganis, Ethnicis, Turcis & aliis ejusmodi furfuris homuncionibus, num & hi honesta sepultura afficiendi? Indistincte hoc affirmare videtur Petr. Müller. *in not. ad Strv. Synt. Jur. Civ. tit. de Religios. & sumt. fun. lb. 82. lit. (γ)* ita scribens: Plane præter Religiones in Imperio nostro liberas aliis sectis addicti nec ipsi a jure sepulturæ ex jure gentium debita arcentur, solennitates tamen temperantur pro re nata, & ex arbitrio judicis ecclesiastici. Ego distinguendum hic puto (1.) an tales homines in Republica tolerentur nec ne? (2.) si non tolerentur, an clanculum ibi ad vitam sustentandam substiterint, num vero ex accidenti, forte officii vel peregrinationis causa ibidem morati diem supremum obierint? Priori casu si vivi fuerint tolerati, neque pro inhonestis in Republ. habiti sunt, nulla apparet ratio, quare mortuis honesta sepultura sit deneganda? Hoc tamen non

non aſſerimus, acſi infidelium cadavera in cœmeteriis Chriſtianorum humari debeant, ſed quod in peculiari loco, honeſto tamen, ac more honeſto poſſint ſepeliri. Hinc Judæis hujus loci ante aliquot annos ex ſpeciali Sereniſſimi Regis noſtri clementia peculiarem locum ad humandos ſuos mortuos aſſignatum eſſe novimus. Poſteriori caſu ſi non tolerantur vivi, neque juris ſepultura erunt poſt mortem participes. Si vero denique tanquam peregrini in officio conſtituti moriantur, honeſta ſepultura iis non erit deneganda, modo tamen paulo ante dicto. Sic cum aliquando Amſtelodami Legatus Tartaricus mortuus eſſet, in cœmeterio Judæorum duobus miliaribus ab urbe ſepultus fuit referente Schiltero *Exercit. ad ff. 21. tb. 32.* Imo Meteranus *Lib. 13. ann. 1601. p. 165.* narrat, quod cum ineunte ſuperiori ſeculo Rex Summatræ *Mahomedanus* Legatos ad Mauritium Principem mitteret, & primarius illorum Mittelburgi fato functus eſſet, honorifice fuerit ſepultus, & quidem in cœmeterio Chriſtianorum, aufferen alden Kirchhoff. add. Petr. Müller. in not. ad Struv. *Syntagma. l. c.*

VII. Inter illos, qui non vivunt in gremio Eccleſiæ, referuntur porro *Excommunicati*, ſeu ii, qui vel a toto corpore Eccleſiæ & cœtu fidelium ſunt abſciſſi, vel tantum a perceptione Sacramentorum ſunt excluſi; prior ſpecies excommunicatio major, poſterior vero excommunicatio minor dicitur *cap. pen. X. de Sentent. excommunic.* His igitur etiam honeſta ſepultura denegatur *cap. 5. X. de privil. cap. 12. X. de Sepultur. Clement. de Sepultur.* licet tantum interdicti & denunciati i. e. ſuſpenſi ab ingreſſu Eccleſiæ ſint dict. *Clem. 1. de Sepultur.* inprimis tamen ſi manſerint pertinaces, neque ante mortem Eccleſiæ fuerint reconciliati *cap. fin. X. de Sepult. cap. 5. X. de raptor.* Rationem hujus diſpoſitionis ſuppeditat Pontifex Innocent. III. in *cap. 12. X. de ſepult.* ubi ita loquitur: *Sacris eſt canonibus inſtitutum, ut quibus non communicavimus vivis, non communicemus deſunctis, & ut careant Eccleſiaſtica Sepultura, qui prius erant ab Eccleſiaſtica unitate præciſi.* add. Finckelth. *de Jure Sepultura concl. 13. lit. d.* Imo eouſque rigor Juris Canonici ſeſe extendit, ut ſi forte contingat, quod excommunicatorum corpora vel per violentiam aliquorum, vel alio caſu in cœmeterio Eccleſiaſtico tumultentur, ruruſ exhumari & procul ac Eccleſiaſtica ſepultura;

pultura jactari debeant, ubi tantam distantiam Glossa hic requirit, ut voces clericorum cantantium inde non possint exaudiri: modo tamen ab aliorum corporibus discerni possint. *d. cap. 12. X. de Sepult.* quod inhumanum & a Religione prorsus alienum pronunciat Zieglerus in *Comment. ad Lancellott. Inst. Lib. 2. tit. 24 §. 10.* In nostris Ecclesiis utut Excommunicatio rarius dictetur, non tamen est abrogata, vid. Schilter. *Inst. Jur. Canon. L. 2. tit. 5.* inde si talis forte emergat casus, ut persona excommunicata absq; poenitentia moriatur, minus honeste foret sepelienda, quemadmodum expresse disponitur in *Ordinat. Eccles. Saxon. art. gen. 11. §.* Zinsfall da die excommunicirte Person ohne Besserung aus diesem Leben abschiede, so soll das Pfarr-Volck nicht hey dem Begräbniß seyn, sondern sie ohne gebührliche Ceremonien durch die bestellten Todtengräber, doch ausserhalb des Kirchhoffes, als ein abgeschnittenes Glied der H. Christlichen Kirchen vergraben lassen. vid. tamen quæ contra excommunicationis poenam disputat Titius in **der Probe des Teutschen Geistlichen Rechts** *Lib. 3. cap. 6. §. 16. seq.*

IIIX. His ulterius annumerantur impii, Verbi Divini & Sacramentorum contemptores, ceu colligitur ex *cap. 11. X. de poenitent. & remission.* quanvis enim impietas erga DEum non semper poenis humanis coërceatur, non tamen iniquum est, ut inter piorum & impiorum corpora aliqua constituatur differentia, ne simili honore afficiantur; Nam præterquam ipse DEUS jam in V. T. impoenitentibus ac impiis sepulturam honestam denegat, ceu ex exemplis Jerobeami *1. Reg. XIV. 11.* Prophetæ illius, qui contra DEi mandatum cum alio Propheta ederat, *1. Reg. XIII. 22.* ibi: so soll dein Leichnam nicht in deiner Väter Grab kommen, aliorumque patet; etiam cum abusu nominis Divini conjunctum esset, si Verbum DEi in cantilenis & funebribus concionibus comprehensum ad sepulturam talium cohonestandam adhiberetur, qui fuerunt verbi contemptores & illusores: vid. Dunte *Cas. Conscient. cap. 22. sect. 1. Qu. 12. & 18.* Dedekenn. *Consil. Vol. 1. Lib. 2. membr. 2. sect. 8. n. 8.* Hinc B. Lutherus cuidam quærenti: Wie soll ich mich halten, wenn ich in meiner Kirchen Leute finde, die in zwanzig Jahren, oder sonst eine lange Zeit nicht seyn zum Sacrament gegangen? intrepide respondit: Man lasse sie zum Teuffel

Deuffel fahren; und wenn sie also sterben, so lege man sie auff den Schindeleich. *in Colloq. mensal. pag. 164. add. Carpzov. Jurisprud. Consistor. Lib. 2. Tit. 24. def. 372. ubi quoque præjudicium.* Hæc tamen non aliter procedunt, quam si impietas illa sit notoria, pertinax, neque ulla pœnitentia sequatur. Jus Canonicum hanc denegationem sepulturæ honestæ ad illos quoque extendit, qui semel in anno non communicant *cap. 12. X. de penitent. & remission.* quod tamen in nostris Ecclesiis non attenditur. Magis ad hanc classem pertinent blasphemi impœnitentes *cap. 2. X. de maledic.* qui pro ratione circumstantiarum hodie etiam solent capitaliter puniri. Impiis quoque hoc in passu ebriosos & qui in ebrietate mortui sunt annumerat Bechmann. *ad. tit. ff. de mortuo infer. n. 18.*

IX. Post illos, qui in gremio Ecclesiæ non sunt, adhuc alii sequuntur, qui sepultura minus honesta afficiuntur, ubi in Jure Canonico statim se offerunt, *qui in Torneamentis vulgo denen Turnieren perierunt.* Hoc vero non de quibuslibet torneamentis est intelligendum, sed tantum de illicitis, quæ non virtutis sed lucri ac quæstus gratia instituuntur, dum ad ostentationem virium suarum & audaciæ temere congregiuntur, unde mortes hominum & animorum pericula sæpe proveniunt, qualia Pontifex in specie prohibuit *in cap. 1. X. de torneament.* ac in iisdem pereuntibus honestam sepulturam interdixit. Secus autem obtinet in torneamentis licitis; in his enim primario virtus militaris spectatur, hinc etiam pro licitis habentur a Joh. XXII. Pontifice *in Extravag. cap. un. de torneament.* Utut ergo in his quidam interierit, honesta tamen sepultura idcirco non caret, dum nulla culpa imputari potest ei, qui huic exercitio deditus casu improvise perit. Ad priorem speciem Doctores communiter etiam referunt illos, qui solius lucri causa in pugnam cum bestiis descendunt, quoniam talis pugna magis temeritatem quam fortitudinem præ se ferre videtur, vid. *Carpzov. loc. cit. def. 281. n. 9.*

X. Sed ejusmodi torneamenta hodie vix ac ne vix quidem sunt in usu; inde potius de illis dispiciamus, *qui in duellis feralem mortem subierunt.* Jam olim autem honestam sepulturam his denegatam esse reperimus; ita enim jam in *Concilio Valent.* quod tempore Lotharii Imperatoris Ao. 855. Benedicto III. Papa celebratum fuit, *cap. 12. consti-*

tutum : Et quia ejusmodi juramentorum imo perjuriorum contentione etiam usque ad armorum certamina solet prorumpi, & crudelissimo spectaculo effunditur cruor belli in pace, statuimus juxta antiquum Ecclesiastica observationis morem, ut quicumque tam iniqua & Christiana paci inimica pugna alterum occiderit, velut homicida nequissimus & latro cruentus ab Ecclesia & omnium fidelium cœtu separatus ad agendam legitimam pœnitentiam modis omnibus compellatur. Ille vero, qui occisus fuerit, tanquam sui homicida, & propriæ mortis spontaneus appetitor, a Dominicæ oblationis commemoratione habeatur alienus; **NEC CADAVER EJVS JUXTA SANCTORVM CANONVM DECRETVM CVM PSALMIS VEL ORATIONIBVS AD SEPULTVRAM DEDVCATUR.** Quod concilium reperitur sub tom. 3. concil. general. & special. pag. 891. Idem postea repetitum in Concilio Tridentino Sess. 25. cap. 19. ibi: *Et si in ipso conflictu decesserint, perpetuo careant Ecclesiastica Sepultura*, vid. Aug. Vischer *de duello proviso.* pag. m. 43. seqv. Illustre hujus denegationis exemplum occurrit in Historia Gallicana in D. Philippin fratre Ducis Sabaudia, qui a Domino de Crequi anno 1599. fatali duello erat peremptus: de quo supra laudatus P. Matthieu *Histoire de Henry IV.* Liv. 2. pag. 316. ita scribit: *D. Philippin fut emporte au logis. Les Religieux de Pierre-Chastel lui refuserent la sepulture selon les saintes constitutions de la police de l'Eglise, qui estime ceux qui meurent en cette sorte desesperes & meurtriers d'eux memes, & fait passer la peine apres la mort, pour faire que la honte qui les poursuit dans le tombeau les detourne de cette licence.* Verum ejusmodi pœna alios a pruritu duellandi vix deterruit, addit enim modo dictus Matthieu: *Mais ni la defence de l'Eglise, ni celle du Roy, ni la privation de la sepulture, ni la crainte de la perte des biens, n'a pû empêcher cette etrange force-nerie & brutale fureur des duels &c.* usque dum modernus Galliarum Rex Ludovicus XIV. crebris iisque severis executionibus rem in meliorem statum deduxit. Ut vero ad sepulturæ honestæ denegationem rursus deveniamus, ea quoque hic in Prussia frivole duellantes manet, quemadmodum jam olim gloriosissimæ memoriæ Princeps Fridericus Wilhelmus Magnus in Edicto suo perpetuo sub dato Königsberg den 22. Junij 1697. laudabiliter disposuit, quod Juri Provinciali Prutenico Lib. 6. Tit. 5. art. 1. §. 18. & 19. verbotenus est insertum, in cujus

§. 9. hæc habentur verba : Der Körper dessen, der auff solche Art und Weise entleibet würde, soll ohne Geläut und einige andere Ceremonien, weder in die Kirche noch auff den Kirchhoff, sondern auff der Stell und Ort des Duells begraben werden. In novissimo vero Edicto ab Augustissimo Rege FRIDERICO Domino nostro longe clementissimo anno 1688. saluberrime promulgato hæc ita explicantur, ut differentia constituatur inter duellantes nobilis ac civici ordinis, & illi sepultura inhonesta, hi vero (*de quibus jam supra cap. preced. dictum*) suspendio puniantur : sic enim art. 7. sonat : Wo einer bleibt, so soll der Körper des Entleibten, entweder daselbst, wo ein so unglückliches Duell vorgegangen, oder sonst an einen andern unehrlichen Ort von dem Schinder, wenn er ein Adlicher in loco inhonesto eingescharrret werden : & paulo post : Im Fall auch das Duell einen so unglücklichen Ausgang gewinnen sollte, daß die Duellanten beederseits auf der Wahlstadt bleiben, und ihr Leben einbüßen möchten ; so sollen derselben Leiber, wenn sie von Adel in loco inhonesto von dem Hencker begraben werden. add. Duell-Mandat des Fürstl. Hauses Sachsen Ernestinischer Linie de anno 1709. den 7. Martii. §. 6.

XI. In hunc locum etiam merito collocantur *Usurarii manifesti*, die öffentlichen Bucherer, pessimum hominum genus, qui foenore ac usuris immodicis egenos pariter ac divites cruciant atque angunt, quos non incongrue pestem Reipubl. dixeris ; recte enim Cato non minus foeneratorem peccare censuit, quam homicidam, referente Cicerone *Lib. 2. de officiis*. Inde ipsi DEO hi homunciones maxime sunt invisi *Exod. XXII. 25. Deuter. XXIII. 19. Ezech. XXX. 8. & alibi* : & Lycurgus eosdem sapienter e Reipubl. Spartana ejecisse legitur. Quin Imperatores iis notam infamiae imprimunt *L. 20. C. ex quib. caus. infam. irroget*. Recte ergo Jure Canonico honesta sepultura privantur *cap. 3. X. de Usur. c. 2. de usur. in 6to Clement. 1. de sepultur.* Modo tamen (1.) publice ea de re sint diffamati, vel ad minimum contra illos argumenta infallibilia prostant, *cap. 15. X. de Usur.* ibique Ungepaur n. 11. modo (2.) impœnitentes maneat, nec (3.) usuras immoderatas ante mortem restituant, vel (4.) indonee de restitutione facienda caveant, *alleg. text. add. Finckelth. de jure Sepult. concl. 13. lit. f. Quæ*

Juris Canonici dispositio etiam in Saxonia expressis verbis est sancita & anno 1625. promulgata, *Rubric.* Wegen des unchristlichen hochstraffbaren Lasters des Wuchers s. so wollen wir zu Vorkommung ibi; hierüber auch, als öffentliche Leutschinder und Landverderber zum Beichtstul und tröstlichen Absolution oder Tische des Herrn durchaus nicht gelassen, auch nach ihrem Tode mit Christlichen und gebräuchlichen Ceremonien durchaus nicht bestattet werden sollen. vid. Carpzov. *Prax. Crim.* p. 2. *Qu.* 92. n. 36. & 37 ubi sequens quoque præjudicium: Würde C. H. geständig seyn, daß er Georg Badern etlich Geld geliehen, und von 100. jährlichen 15. oder mehr GULDEN, als Zinse von ihm genommen; so ist er &c. so er auch über das sich des Wuchers zu enthalten in Weigerung stünde, so würde ihm nach seinem Tode das Christliche Begräbniß billig versaget. His usurariis ex communi consuetudine annumerantur Kipper, die Ripper seu *Æruscatores nefarii*, quos improbiore adhuc aliis *foeneratoribus* esse & a furibus nil nisi solo nomine distare asserit Carpzov. *l. all. num.* 39. dum illorum avaritia, malitia & improbitas toti Imperio plus nocuit, quam vel extrema unquam usuraria pravitas, vel etiam furum dolus obfuit. Hi ergo uti merito pœna afficiuntur, ita nec inique honesta sepultura privantur, quamvis nulla publica Constitutio desuper extet: Pronunciavit tamen hunc in modum Consistorium Wittebergenſe ad Quæst. Ob die Ripper und dergleichen Sünder zur Absolution und Heiligen Abendmahl zu lassen, auch ob sie ohne vorgethane Buße mit Christlichen Ceremonien zur Erden zu bestatten? ibi: auch wenn sie darüber in diesem peccato notorio versterben, mit Christlichen Leich = Ceremonien zur Erden zu bestatten, ihnen mit gutem Fug denegiret und abgeschlagen werden kan. apud Ludov. Dunte in *cas. conscient.* cap. 13. *sect.* 1. *qu.* 14. Consentiant Theologi Jenenses apud Dedekenn. *Volum* 2. *Consilior.* *sect.* 9. *cap.* 7. n. 1. ibi: Bleiben (die Ripper) unbußfertig biß an ihr Ende müssen sie hernach ohne Ceremonien begraben, und also vor todte abgestorbene Glieder der Christlichen Gemein gehalten werden. De illis omnibus, quos hætenus enarravimus, *Agenda Brunsvicensia* sequentem in modum loquuntur: *Adulteri, scortatores, fures, usurarii & similes, qui ab omni usu Sacramentorum abstinuerunt, & ad*
pastoris

pastoris sui vocem vitam in melius non commutarunt, in flagitiis & sceleribus suis mortui ac sepulti, sepeliantur cum aliis Lutheranis in communi cœmeterio, sed tamen sine processione, sine cantu, aliisque Lutheranis ceremoniis.

XII. De Jure Canonico illud adhuc singulare est, quod *Mona-*
chi proprietarii, seu illi religiosi, qui contra votum tempore mortis res proprias habent, honesta sepultura priventur: ita enim in *cap. 6. X. de Statu Monachor.* disponitur: *Quod si proprietas apud quenquam inventa fuerit in morte, ipsa cum eo in signum perditionis extra monasterium in sterquilinio subterretur, secundum quod beatus Gregorius narrat in Dialogo se fecisse add. cap. 4. X. eod.* ubi jam sepulti plane exhumandi præcipiuntur: Quam dispositionem merito impiam esse dicit Besoldus in *Thesaur. Pract. voc. Begräbnüß*: Nos illam, quia Pontificios tantum tangit, illis quoque defendendam relin-
quimus.

XIII. Speciem inhonestæ sepulturæ quoq; habere videtur illorum humatio, qui *pœna capitali sunt affecti* ita tamen, ut eorum corpora sepulturæ tradantur. Non enim semper cadavera punitorum sepeliri, sed pro diversitate delictorum vel igne concremari, vel etiam in furca aut rota insepulta relinqui, jam *superiori capite* observavimus. In aliis vero delictis capitalibus levioribus v. g. simplici homicidio sepultura quidem permittitur, sed talis, quæ vix honesta dici potest; siquidem nonnunquam plane sub patibulo humari solent; sie werden unter den Galgen gegraben. Interdum tamen pro ratione circumstantiarum magis honorifice proceditur cum illis, qui honestioris sunt conditionis, quos in cœmeterii extremitate, vel loco aliquo separato, temperatis ceremoniis sepelire moris est. Idem obtinet in illis, quorum corpora post pœnam ab agnatis a Magistratu ad sepulturam petuntur; quæ iisdem neganda non esse expresse sancitur in *L. 1. ff. de cadaver. punit.* ibi: *corpora eorum qui capite damnantur, cognatis ipsorum neganda non sunt; & paulo post: Hodie autem eorum in quos animadvertitur, corpora, non aliter sepeliuntur, quam si fuerit petitum & permissum.* Cujus Legis genuinum sensum suppeditat Kulpisius *de jure circa cadav. punitorum cap. 4. §. 2.* Et hic ergo videndum, quomodo sepultura concedatur, an solennitas sepulturæ plane interdicatur?

an vero temperata permittatur? Vix enim generaliter admitti potest assertio Kulpisii *loc. cit. cap. 5. §. 3.* quod hæc sepultura semper quidem sit honesta, sed minus solennis. add. Petr. Müller *in not. ad Struv. synt. J. C. tit. de cadav. punit. tb. III. lit. (a).* An principis consensus hic sit necessarius, an vero Judicis vel cujuslibet Magistratus sufficiat? disputat B. Brunnemann, ad. *L. 10. C. de religios. & sumpt. funer. n. 4. seqv.*

XIV: Quid vero de illis dicendum cadaveribus, *quæ in viis publicis mortua reperiuntur*, an & illis honesta sepultura concedenda? Distingvendum hic existimo, an certa adsint indicia, quod talis homo seipsum interfecerit, an vero ab aliis fuerit occisus. Priori casu illa quæ circa autocheires §. 3. *hujus capituli* diximus, hic obtinebunt: Posteriori vero, sepultura ei honesta nullatenus est deneganda; præterquam enim quod occisum etiam ignotum ausu temerario condemnare non licet, cum præsumptio innocentiae inprimis ex Christiana charitate pro quolibet militet; nulla quoque poena ei infligi potest, qui nihil deliquit, quæ tamen est denegatio honestæ sepulturæ. vid. Carpzov, *Jurispr. Consist. Lib. 2. def. 375. n. 6. sequ.* Imo Jus Saxonicum favet Sepulturam occisorum, ita enim *Sächs. LR. Lib. 3. art. 90.* Wird jemand gemordet auff dem Felde, und man da nicht weiß, wer es gethan hat, wer ihn dann erst findet und begräbet auff dem Felde, oder in dem Dorffe nechst dabey, mit Wissenschaft seiner Nachbarn, er mißthut daran nicht. Et allegat quoque præjudicium Carpzovius *alleg. loc. n. 12.* ubi Consistorium supremum in Saxonia Præfecto cuidam ita notanter rescripsit: Was bey uns der Pfarrer zu Gebenitz wegen etlicher jämmerlich umbgebrachten und noch unbestenigten todten Menschen angebracht, und daß sich niemand zum Begraben gebrauchen lassen wolle, beweglich geklaget, daß habt ihr aus inligendem Extrect seiner Aussage zu befinden. Wann dann Vermöge Geist-und Weltlicher Ordnung versehen, auch die Christliche Liebe erfordert, Christen-Menschen zu begraben, damit sie nicht von wilden Thieren und Hunden gefressen, auch umb solcher un-menschlichen Härtekeit willen Gott zu grossem Zorn und Straffe nicht verursachet werden möge; So hätte euch wohl gebühret &c. Und ist unser Begehren, ihr wollet unverzüglich daran seyn, daß, sol-

che

che todten Körper durch gnugsahme tieffgemachte Gräber an Ort und Stelle, do sie befunden bey Tag oder Nacht unverlänget &c. begraben werden. Ex quibus tamen verbis haud difficulter colligitur, quod licet talis sepultura pro inhonesta haberi nequeat, interim in summo gradu minus solennis sit, cum vel plane nullæ vel exiguæ saltem ceremoniæ adhibeantur, neque in cœmeterio semper sepeliantur ejusmodi occisi. Cæterum illud adhuc hoc loco addendum, quod quamvis pietatis opus sit hos homines sepulturæ tradere, caute tamen hic sit procedendum, ne sepultura ante denunciationem Judici vel Magistratui factam instituatur. Est enim pars Jurisdictionis cadaver occisum tollere, inde Magistratus autoritas & cognitio non est negligenda, ne quis ejus Jurisdictioni quid detractum velle videatur. vid. Finckelth. *de jure Sepult. concl. 10.* Accedit, quod nonnunquam ocularis inspectio in occisis sit instituenda ante sepulturam, qua de re in cap. sequ. adhuc dicendum erit.

XV. Neque illis sepultura honesta deneganda, qui in Republ. peregrini, vel plane etiam ignoti sunt; nam quoniam hoc commune est humanitatis officium, idcirco vel ex Jure Naturæ & Gentium alteri exhibendum. Scite hinc Seneca *Lib. 5. de benefic. cap. 20. Patrem,* inquit, *alicujus in solitudine exanimem inveni, corpus ejus sepelivi, prestiti patri ejus quod ipse præstare voluisset, nec non debuisset: At si terram ignoto mortuo injeci, nullum in hoc habeo hujus officii debitorem, in publicum humanus.* Præterea omnes illi, qui in civitatem se contulerunt, sive peregrini sive ignoti fuerint, dummodo nihil adversus eandem moliantur, ejus quoque beneficiis & juribus, quale & honesta sepultura est, frui debent. Nec obstat, quod tamen in ignotis de eorum vita ac morum probitate nulla adsint testimonia: nam ad minimum tam diu pro illis præsumptio bonitatis militabit, donec contrarium probatum fuerit.

XVI. Idem iudicium ferendum de illis, qui ex casu fortuito ac improvise minus felici morte abripiuntur; cum enim & hi nulla prorsus culpa, multo minus dolo aliquo pereant, nulla apparet ratio, quare honesta sepultura illis sit deneganda? Huc pertinent infantes, qui vel incuria nutricum opprimuntur, vel alio fato intereunt: item illi quibus mors per improvisam submersionem contingit, vel qui e turri vel
H ædibus

ædibus decidunt, vel alia ratione diem obeunt supremum. Inde cum in Saxonia quondam nonnemo ex operariis rei metallicæ, in certo quodam loco profundo, quem illi **Schacht** vocant, mortuus repireretur, & Consistorium supremum de ejusdem sepultura consuleretur, ita hoc rescripsit: Wir haben euren eingeschickten Bericht des vorm Jahr in Schacht gefallenen und wiedergefundenen Berg: Schmieß des G. M. von der Freundschaft begehrtes Begräbniß betreffende, verlesen hören. Wann er dann seines Christlichen Lebens und Wandels gutes Zeugniß erlanget; als ist unser Begehren hiemit, wosern keine gründliche Nachricht vorhanden, daß er sich selbst vorsetzlich in das Schacht gestürzet, ihr wollet seinen Körper auff seiner Erben und Verwandten Anhalten mit gewöhnlichen Kirchen: Ceremonien zur Erden bestatten lassen. vid. Carpzov. *JPd. Consist. Lib. 2. def. 381. n. 15.*

XVII. *An vero & infantes vel mortui nati vel antequam baptizati fuerint, mortui, sepultura Ecclesiastica & honesta privandi sint?* non incongrue hic quaeritur: Pontificii fere affirmant, dum tales infantes non in beatorum sede sed in limbo infantum latitare asserunt, idcirco illos in cœmeterii angulum absque ritibus & solennitatibus detrudunt. Apud nostrates vero aliud obtinet: cum enim illis beatitudinem non denegemus, quare eosdem honesta sepultura privaremus? inprimis cum nulla ipsis culpa possit imputari, quod non sint baptizati, vid. B. Dn. Ranger in *Disp. de Jure Baptismi cap. 3. §. 3.* Inde expresse disponitur in der Nieder-Sächsischen Kirchen-Ordnung: Endlich wollen wir auch uns mit unsern Christlichen Begräbnissen, von den Papisten hie absondern, daß wir mitnichten wollen zulassen, daß die ungetauften Kinderlein, so etwan im Mutterleibe gelebet, und todt auff die Welt geböhren, mit der Eltern und fürnehmlich der Mutter schmerzlicher Traurigkeit und Anfechtungen, nicht solten Christlich begraben werden. Denn was von solchen Kindern nach Gottes Wort zu halten, haben wir zuvor an seinem Orthe gemeldet. Darum sollen sie mit allen Christlichen Ceremonien, Gesenge und Gesänge zur Erden bestätigt werden. vid. Dedekenn. *Consil. Vol. 1. Lib. 2. Sect. 8. n. 2. 3. & 4.* Dunte *cas. conscient. cap. 22. Sect. 1. Quest. 13. 14.* Egregie quoque hac in parte sancitum est in *Ordinat. Eccles.*

Eccles. Sereniss. Vinariens. Ducum *part. 2. cap. 17. §. 9. ibi*: Demnach mit Begräbniß der ungetauften Kinder, oder so in Mutterleibe gelebet, aber todt auff die Welt kommen, nicht einerley Ordnung bisher gehalten worden, indem etliche Pfarrer dieselbigen nicht mit den Schülern, wie die getauften Kinder zum Begräbniß beileiten, etliche auch nicht an die Ort begraben wollen da andere Christen begraben seyn, dadurch dann Christlichen Eltern nicht allein groß Betrübniß gemacht, sondern offtermahls die Mütter, als der schwächste Werckzeug, in grosse Ansechtung gerathen. Und aber der Christen Seeligkeit in solchen eussersten Nothfällen, indem die Kinder doch durch das Gebeth der Eltern und Christlichen Gemeinde dem Allmächtigen (Vermöge seiner Verheissung, da er sagt: Ich bin dein Gott und deines Saamens nach dir) befohlen, nicht also an die H. Tauffe gebunden, daß sie darum und wegen derselben verdammt werden sollten: wie denn viele Kindlein im alten Testament, so vor dem achten Tage, und also unbeschnitten gestorben, gleichwol ungezweifelt seelig worden seynd: Der Ursachen dann, auch an solcher Kinder Seeligkeit, die also durch das gläubige Gebeth Gott befohlen nicht zu zweiffeln, so sollen hinführo die Pfarrer und Kirchendiener solche Kinder nicht weniger als die andern mit Christl. Ceremonien, nach jedes Orts Gebrauch zur Begräbniß begleiten und bey andern Christen zur Erden bestatten. In Ordinatione tamen Ecclesiæ Magdeburg. *cap. 12. §. 6. aliqua additur differentia*: ibi: Es sollen auch die zeitigen Kinder so vor Emphabung der Heil. Tauffe verstorben, imgleichen solche unzeitige, so in Mutterleibe gelebet, aber todt auf die Welt gekommen, mit Christlichen Ceremonien, jedoch daß der an ecklichen Orden am Tage des Absterbens erwachsener Personen gewöhnliche Leichenzug nachbleibe, begraben werden. *vid. Wildvogel de jure embryonum th. 39.*

XIIX. Eadem ratione ex Pontificiis nonnulli *puerperis in puerperio mortuis* sepulturam honestam frivole denegant, dum in ea sunt opinione, acsi puerperæ sint impuræ ac in impuritate mortuæ, & inde per illarum sepulturam Ecclesia polluat. Verum quis non advertit hanc rationem nihil habere in recessu: quænam enim est illa impuritas puerperarum? num ea in morali quadam turpitudine consistit? ut

propterea supplicii nota, quæ est denegatio honestæ sepulturæ, affici debeant. Nec obstat illas tamen in Veteri Testamento pro impuris habitas fuisse; nam illa lex tantum fuit ceremonialis, adeoque hodie nos non amplius stringit: inde recte quoque disponitur in *cap. un. X. de purificat. post partum*. quod mulier statim possit ingredi Ecclesiam post partum, neq; teneatur abstinere per aliquot dies secundum Legem Mosaicam. Apud nos nullum plane hac de re est dubium, Conf. Illustr. Stryck *de jure funerandi cap. 1. §. 10.*

XIX. Sed quid de illa consuetudine dicendum, quæ in Holsatia viget, qua debitores qui in obstagio moriuntur, honesta sepultura privantur? quale exemplum, quod superiori seculo in pago quodam Slesvicensi *Gettorp* dicto contigit, refert Venerandus Senex Consultissimus Dn. Reyherus Jctus ac Professor Kiloniensis Fautor noster in *Disput. ante annum habita de singularibus quibusdam obstagii juribus §. 27.* scil. Nobilem quendam ex Svevorum familia oriundum & in obstagio mortuum, stillicidio templi suppositum fuisse; corpus vero ejus diuturnitate temporis non corruptum, sed spongiosum acquisivisse habitum, unde sæpe a lascivis pueris ex capulo extractum & instar militis excubias agentis erectum, tandem vero Serenissimi jussu sepultum fuisse. Equidem publicam desuper Constitutionem me legisse non memini, neque recens forte hujus rei exemplum allegari poterit; interim aliquando morem illum viguisse certum est, & forte per consuetudinem, Principis conniventia accedente introductus esse videtur. Quamquam vero *superiori capite* illud improbaverimus, quando debitorum corpora plane insepulta relinquantur, ita e contrario non adeo iniquum videtur, si debitoribus imprimis malitiosis, qui inordinato luxu propria culpa æs alienum sibi contraxerunt, aliosque deceperunt, in terrorem aliorum honesta sepultura denegetur. Apprime huc quadrat, quod Quintilianus in *Declamat. 274.* scribit: *Non satis putaverunt Majores eas penas constituere, quas possit aliquis excipere in vita: multos magis tangit sepultura; ad cogitationem pest se futurorum plerique gravius moventur* H. I.

XX. Reliquos quibus de Jure Pontificio honesta sepultura denegatur, sicco pede præterimus; quorum referuntur *Violatores Ecclesiarum, violentas Ecclesiasticis personis inferentes manus, incestu sese polluentes*

polluentes & alii de quibus in *cap. fin. X. de sepult.* Non tamen prius illa animadversio contra illos locum habet, quam si pro his sceleribus excommunicationis vinculo subiecti fuerint, nec absoluti. His quoque annumerant eos, qui *Presbyterum tutorem testamento constituunt*, per *c. 14. dist. 88.* vid. Petr. Gregor. Tholosan. *Syntag. Jur. Un. Lib. 2. cap. 13. n. 10.* cujus rei consequentiam neque per tubum opticum perspicere licet. Huc etiam pertinent *Antipapæ*, seu Pseudopontifices qui Pontificibus legitime electis sese opponunt, thronumque Pontificalem usurpant. Sic Anacleti sedem Pontificiam contra Innocentium II. occupantis cadaver miserabili pompa elatum, atque in latebris sepultum fuit. Eadem fata expertus est Octavianus, a Friderico Barbarossa contra Pontificem legitimum Alexandrum III. electus, qui vita functus a Canonicis majoris Ecclesiæ in Lucensi civitate indignus sepultura habitus est: ceu ex Henr. Spond. *de cæmet. p. 2. L. 2. c. 4. n. 8.* narrat Christ. Wildvogel in *Dissert. de eo quod justum est circa conciones funebres cap. 4. §. 4.* quos ita tetigisse sufficiat.

XXI. Magis hic quærere expedit: *An ob paupertatem Sepultura honesta alicui sit deneganda?* quotidiana enim docet experientia ritus ac ceremonias ac alia honestæ sepulturæ signa maximam partem dependere a parata pecunia. Equidem Jus Canonicum non permittit, ut quidquam pro sepultura exigatur; impium enim visum fuit, ea habere venalia, quæ divini juris sunt, adeo ut Simonix crimen incidant, qui sepulturæ nomine aliquid postulant. *cap. 8. 9. 29. 41. X. de Simonia.* quæ dispositio non adeo iniqua videtur; inde non ita pridem Dn. Brücknerus integra dissertatione defendit *sepulturam gratis esse concedendam*, daß die Begräbnisse denen Rechten und der Billigkeit nach umsonst und ohne Entgeld verstattet werden sollten: cujus rationes non omnino sunt contemnendæ. Sane Alphonsus Arragonum Rex Pastorem quendam pagi per biduum in fovea ad lumbos usque terra circumfusa retinuit, quod viduæ cujusdam maritum sine pretii numeratione sepelire noluerit, uti ex Joach. a Beust narrat Carpzov. *Jurispr. Consist. Lib. 2. def. 391. n. 3.* & certe cujusmodi lucra tantum non commercium quoddam sapere videntur. Verum enim vero cum & Ecclesiæ ejusque ministrorum ratio sit habenda, non inconvenienter apud nos introductum est, ut non tam pro sepultura quam occasione

ejus Ecclesiæ, Pastoribus, Scholæ aliisque ejusmodi personis honorarium offeratur, quod etiam Legibus Ecclesiasticis hinc inde est constitutum; Imo inter ipsos Pontificios dispositio Juris Canonici non tam rigide observatur, quemadmodum Zieglerus *in not. ad Lancellot. inst. Jur. Can. Lib. 2. tit. 24. §. 5.* probe advertit. Quod autem pauperes concernit, qui tantas opes non reliquerunt, ut sumptus ad sepulturam rite peragendam solvi possint, sedulo cavendum, ne eapropter inhoneste vel in locum minus honestum sepeliantur; paupertas enim non est delictum, ut quis propter illam puniri possit. Inde egregie sancitum est *in Ordin. Eccles. Saxon. tit. general. 15. §.* Derowegen den Kirchen-Dienern zu befehlen, daß sie mit besonderm Ernst ihre Pfarr-Kinder vermahnem, weil solches nicht allein wider Glauben und Christliche Liebe, daß man die Glieder des Leibes Christi also verächtlich halte und hinwerffe, sondern auch wider die Natur selbst, daß sie solches abschaffen, und jedes Orts Obrigkeit diese Anordnung thue, daß die Armen so wol als die Reichen ehrlich zur Erden bestattet werden. Et in Decreto Synodali *de anno 1624. §.* Mit Bestattung der Christen abgelebten Eörper geziemet sichs auch nicht anders, dann daß gebührlich umbgegangen, und von den überbleibenden die in Gott entschlaffen, ob sie schon arm auf der Welt gewesen, ehrlich in ihre Ruhe-Bettlein gebracht werden. Neque forte ii, quorum operæ ad exequias requiruntur, pietatis intuitu a pauperibus quicquam desiderabunt. vid. Carpzov. *loc. cit. Lib. 2. def. 374. n. 9. sequ.* Quinimo etsi tandem nonnulli ritus vel ceremoniæ in pauperum sepultura intermittantur, illa tamen non pro inhonesta sed pro minus solenni habenda erit.

XXII. Ut colophonem huic capiti imponamus, etiam de illis hic videndum, qui tempore pestis moriuntur, an non iis honesta sepultura denegetur? Equidem tristis experientia his temporibus affatim docuit, plurimos contagiosa morte peremptos sine ullis ceremoniis ac ritibus sæpe sine loculo absque ullis exequiis a Vespillonibus non in cœmeterium, sed in alium locum separatum sine psalmis & campanis esse humatos; & ita quoque dispositum fuit a Serenissimo Rege in dem Königl. Pest-Reglement de anno 1709. §. 25. ibi: Stürbe jemand an der Seuche, so ist die Leiche von denjenigen, welche dazu die Obrigkeit

Obrigkeit bestellen wird, wo an dem Ort kein Kirchhoff, an einem besondern Ort außer dem Dorff, der von dem Wege entfernt ist, ohne Zeit-Verlust, auch sonder alles Gefolge zu bringen und zu begraben. Quæ omnia certe vix speciem honestæ sepulturæ habere videntur. Verum absit, ut has sepulturas ignominiosas pronunciemus; nam (1) solennitates pestis tempore non in poenam alicui, (neque enim quidquam deliquerunt contagione correpti,) sed ob utilitatem publicam denegantur, partim ne frequentior confluxus hominum sit nocivus, partim ne per nimios apparatus tot cadaverum humatio tardetur: quicquid igitur in utilitatem publicam constituitur, alteri non potest esse ignominiosum. (2.) inconfessio quoque est, omnem exequiarum solennitatem dependere a voluntate Principis seu Imperantis, hujus enim autoritate Agenda & Ordinationes Ecclesiasticæ sunt promulgatæ; Si vero Princeps circa illas solennitates certis ex causis dispensat, vel illas plane tollit, quis tantæ erit audaciæ, ut hæc inhonesti quidpiam involvere autumat? Accedit (3) quod hæc sepultura tempore pestis non instituatur in loco inhonesto, sed in specie ad hunc usum electo & separato vid. Carpzov. *JPd. Conf. Lib. 2. def. 394.* neque a personis inhonestis v. g. Carnifice aut lictoribus, sed a Vespillonibus ad hunc actum constitutis, quos honestas esse personas multis argumentis probavit Dn. Willenberg. Professor Gedanensis in *Disput. de jure Vespillonum cap. 2. §. 10.* Et ex his ac aliis rationibus firmiter concludi potest sepulturam tempore pestis sine ritibus ac ceremoniis celebratam non esse inhonestam vel ignominiosam, utut minus solennis recte appellari possit. confer. Consultissimus Dn. Stein, *Fautor noster in elegant. Disp. priori de Jure Pestis §. 10.*

CAPUT IV.

De

DENEGATIONE SEPLULTVRÆ CERTO IN
LOCO, CERTO TEMPORE, ET OB
CERTAS CIRCVMSTANTIAS.

SVMMA-

SUMMARIA.

I. Jure Civili Rom. sepultura denegatur in illo loco, ubi quis Jus sepeliendi non habet.

II In civitate Jure Romano non permittitur Sepultura, nisi Illustribus & Virginibus Vestalibus.

III. Jure Canon & moribus extra cœmeterium sepultura denegatur; aliud tamen tempore pestis obinet.

IV. Quibus sepultura in templis denegatur?

V. In sepulchro familiari sepultura denegatur ei, qui non est de familia.

VI. In hereditario, qui non est heres.

VII. An hereditatem repudianti sepulchrum hereditarium possit denegari?

IIIX. An Liberis emancipatis & exhereditatis.

IX. An Emtori hereditatis?

X. An heredi fideicommissario?

XI. Jure Civili sepultura denegatur in monasteriis diversi sexus?

XII. Relegati in illo loco, ex quo relegati, sepeliri nequeunt.

XIII. An Parochiani in alia quam sua Parochia sepeliri possint?

XIV. Tempore nimis festinato prohibetur Sepultura; nisi tempore pestis.

XV. An certis diebus vel horis denegari possit sepultura?

XVI. De illis quibus sepultura ante ocularem inspectionem denegatur.

XVII. An sepultura ob debitum possit impediri? ubi de arrestatione cadaverum.

XIIIX. Denegatur sepultura, si quis cum nimio ornatu, vel more inconsveto velit sepeliri.

I.

Postquam jam de Denegatione non solum totali, sed etiam sepulturæ honestæ egimus, nunc in hoc capite adhuc dispiciendum restat, qua ratione sepultura certo in loco, certo tempore & nonnunquam ob alias circumstantias ad tempus denegatur. Quod igitur primo locum attinet, aliud Jure Civili Romano, aliud Jure Canonico & moribus est constitutum. Illo jure cuilibet integrum erat privata autoritate sepulchrum sibi destinare, & locum religiosum facere §. 9. Inst. de R. D. L. 6. §. 4. ff. eod. Hoc tamen non aliter contingebat, quam si corpus hominis mortui animo sepeliendi eum in locum, ubi sepeliens jus habeat sepeliendi, actualiter illatum fuisset. Inde denegatur de Jure Civili mortuum in talem locum inferre, ubi quis jus sepe-

sepeliendi non habet, adeo ut locus ille tunc nec fiat religiosus *L. 43. ff. de Religios. & sumpt. fun.* attamen neque hoc casu mortuus propria auctoritate effodi potest *L. 8. pr. ff. d. t.* sed datur Actio in factum adversus inferentem vel ad pretium loci refundendum, vel ad mortuum tollendum, de qua agit Finckelth. *de jure sepult. concl. 45.* Porro nec in locum communem purum, qui scilicet adhuc est profanus, seu humani juris invito socio inferre licet *§. 9. Inst. de R. D.* cujus prohibitionis hæc videtur esse ratio, ne socii conditio sine facto ejus deterior fiat re commercio exempta: Dissentit Finckelth. *loc. cit. concl. 20.* quem sequitur Petr. Müller *in not. ad Struvii Synt. Jur. Civ. tit. de Relig. & sumpt. fun. th. 71. Lit. (d).* Contrarium tamen obtinet in communi sepulchro, in hoc enim socio etiam invitis cæteris mortui illatio non est deneganda; quamvis enim alias in re communi potior sit ratio prohibentis *L. 28. ff. Commun. divid.* in illis tamen rebus, quæ ab initio ad certum usum sunt destinatae, qualis est commune sepulchrum, melior ratio est facientis, quippe qui ex conventionem prima jus agendi licitum est consecutus vid. Hopp. *in comment. ad §. 9 J. de R. D.* Sed & Usufructuario illatio mortui in fundum usufructuarium invito Domino proprietario denegatur *L. 2. §. 1. & 7. ff. de Religios. & sumpt. fun.* non enim est juris universi successor, nec rem alienare potest *L. 9 C. de Usufruct.* quod tamen fieret, si locus extra commercium constitueretur. Pariter nec proprietarius nisi consentiente Usufructuario, ibidem sepelire & locum religiosum facere potest, ne jus servitutis impediatur *d. L. 2. §. 7. & 8. ff. de Relig. & sumpt. fun.* Excipitur tamen casus, si testatorem Dominus proprietatis inferre velit, neque alius ei locus tam opportunus fuerit, tunc enim & invito Usufructuario id licet *L. 17. pr. ff. de Usufruct.* Tandem & illud hic monendum, quod si quis forte impediatur mortuum inferre in illum locum, ubi jus habet, vel interdictio de mortuo inferendo uti, vel mortuum alio inferri possit, & postea actione in factum agere ad omne interesse. *L. 8. §. fin. & L. 9. ff. de Religios. & sumpt. fun.* vid. Lauterbach. *Comp. Jur. p. 164.*

II. Vtut vero cuilibet liberum esset locum privata auctoritate ad inferendum mortuum eligere, denegata tamen apud Romanos sepultura fuit in ipsa urbe seu civitate. Non solum enim a primis urbis Romæ incunabulis more receptum erat, ut extra mœnia humarentur defuncti, quemadmodum exemplis Numæ, Servii Tullii, aliorumque

comprobat Kirchmann. *de funer. Rom. Lib. 2. cap. 20.* sed tandem plane in Legem abiit; ita nempe in Legibus XII. Tabb. disponitur: *Hominem mortuum in urbe ne sepelito, neve urito*, teste Cicerone *Lib. 2. de Legib.* quæ dispositio postmodum quodam SCto Consule Duillio circa annum U. C. 490. est confirmata, & tandem ab Imperatore Hadriano, repetita sub pœna quadraginta aureorum; ita namq; Ulpianus in *L. 3. §. 5. ff. de Sepulchr. violat.* *Divus Hadrianus*, inquit, *rescripto pœnam statuit, quadraginta aureorum in eos, qui in civitate sepeliunt, quam fisco inferri iussit, & in magistratibus, eadem qui passi sunt; & locum publicari iussit, & corpus transferri.* Et hoc non tantum in ipsa Urbe Roma erat interdictum, sed deinde quoque ab Imperatoribus Diocletiano & Maximiniano ad quævis municipia extensum in *L. 12. C. de religios. & sumpt. fun.* ne scil. sanctum municipiorum jus pollueretur: imo in ipsam tandem Urbem Constantinopolitanam hoc interdictum emanavit, *L. 6. C. Theod. de sepulchr. violat.* Si de ratione quæramus, quare sepultura intra urbis pomœria fuerit prohibita? duplex potissimum suppeditatur a Scriptoribus; *Prima* est, ne sacra civitatis funestentur; nam Romani in ea opinione fuerunt, acsi id, quod DIs superis sacrum, vel solo adspectu aut contactu rei funestæ contaminetur, inde neque cadaver mortuum tanquam impurum tangere licebat, quæ Romanorum instituta ex Judæorum Legibus promanasse putat Kirchmann. *loc. cit. cap. 21.* *Secunda* est, ne aër propter exhalationes foetidas inficeretur & homines exinde in civitate damnum incurrerent: quæ ratio majoris adhuc momenti videtur priori, dum utilitatem publicam concernit; recte enim Cicero alicubi asserit, ita respiciendos esse mortuos, ne vivis noceant. His nonnulli adhuc *tertiam* addunt rationem, ne scil. locus publicus privata religione obligaretur, add. J. Paulus *Lib. I. Recept. Sent. tit. 21. §. 2.* Tametsi vero adeo severe sancitum fuerit, ne in urbe sepelirentur defuncti, attamen successu temporis multa in ipsa Urbe Roma sepulchra extitisse reperimus. Ita namque ipse Cicero *Lib. 2. de Legib.* scribit: *Quid: qui post XII. tabb. in urbe sepulti sunt clari Viri? M. Credo, Tite, fuisse aut eos, quibus hoc ante legem virtutis causa tributum est, ut Publicolæ, ut Tuberto, quod eorum posterì tenuerunt: aut eos, si qui hoc, ut C. Fabricius, virtutis causa, solati legibus consecuti sunt.* Ex quibus tamen verbis non obscure colligitur, quod talis sepultura in urbe non nisi illis

tribus

stribus & magnis Viris, qui de Republ. bene meruissent, fuerit permissa, quibus etiam quandoque publica eaque elegantiora loca sumptibus Reipubl. vel in ipsa urbe vel in Campo Martio assignata esse legimus. Cæterum & Virgines Vestales ob sacram dignitatem in urbe sepultas, imo si deliquissent, vivas quoque intra mœnia in campo scelerato terra obrutas fuisse docet Servius *ad Lib. XI. Æneid. Virgil. conf. Kirchmann. loc. cit. cap. 26.*

III. Secundum Jus Canonicum & mores hodiernos cum locis religiosis aliter est comparatum: non enim amplius ex privati hominis dependet arbitrio, ut locus religiosus fiat, sed publica requiritur ad id autoritas; Neque privato amplius integrum est mortuum suum inferre ubicunque velit, sed publica ea propter loca hodie sunt constituta, scil. cœmeteria seu dormitoria, die Kirchhöffe oder Gottes Acker: in quorum constitutione licet autoritas Episcopi ac imprimis consecratio apud Pontificios necessaria sit; apud Protestantes tamen id non obtinet, sed facta destinatione muris septisve ejusmodi loca solent separari, ne a bestiis turbari ac inquietari possint: Utut Principis seu Consistorii, vel ad minimum Patroni consensus in constitutione cœmeterii non videatur negligendus. Et hæc dormitoria hodiernum ad res religiosas communiter referuntur, ac extra hominum commercium constituuntur. vid. Struv. *Synt. Jur. Civ. Exerc. 15. tit. 81.* inde etiam ab iisdem ad hæc argumentari solemus. Quamvis autem primis temporibus cœmeteria pari ratione extra civitatem conderentur, quemadmodum laudabilis hæc consuetudo etiam ex S. Scriptura colligitur, vid. *Luc. VII. 12.* & apud alias quoque gentes viguit; attamen vel ambitione vel superstitione hominum paulatim aucta mos tandem irrepsit, ut & in civitate mortui sepelirentur, quem morem deinde Imperator Leo peculiari Lege confirmavit in *Nov. 53.* de qua tamen Carpzov. *Jurisp. Consist. Lib. 2. def. 389. n. 2.* judicat, rationes, quas necit, non magni esse momenti, sicut nec ipsa sanctio est authentica. Tandem eo devenit, ut cœmeteria prope templa vel monasteria erigerentur, cujus rei has suppeditat rationes Lancellottus *Lib. 2. Instit. Jur. Canon. Tit. 24. §. 1.* *Sepultura, inquit, per fideles non nisi in sacris & religiosis locis, ideo constituuntur: & quod minus ibi spiritibus vexantur immundis, & quod sanctorum illorum commendantur patrocinis, quorum nomini Ecclesia, in qua corpora conquiescunt, est consecrata. Accedit,*

quod defunctorum proximi ad sacra loca venientes sepulturamque conspicientes, suorum recordantur, & pro eis pias preces fundunt. Unde mortuorum sepultura & cœmeteria apud illas Ecclesias, monasteria ex antiquo disposita esse comperiuntur, in quibus religiosorum conventus sunt constituti, ubi orationes, & missarum solennia tam pro vivis quam pro defunctis frequentius celebrantur. Verum nemo non videt hæc argumenta non solum Papatum sed & Gentilismum sapere, inde egregie eadem quoque confutavit Zieglerus in *Comment. ad h. l.* Quicquid tamen hujus rei sit, apud Protestantes hinc inde cœmeteria templis adjuncta esse cernimus, quæ quidem consuetudo nec laudanda nec vituperanda sed magis toleranda videtur. Interim, dum paulo ante diximus, cœmeteria publici juris esse, sponte quoque fuit nemini licere mortuos propria autoritate vel in fundo suo vel in ædibus vel alio in loco extra cœmeterium clam sepelire; hoc enim esset Leges ac Constitutiones Ecclesiasticas frivole violare. Quin etsi quispiam auderet mortuum in alium quam cœmeterii locum inferre, ille tamen locus non solum non fieret religiosus, dum totus is actus prohibente Lege esset susceptus adeoque ipso Jure nullus, sed inferens pœna quoque torret afficiendus. Hinc matri cuidam, quæ filium suum clam in horto sepeliverat, dictatam fuisse pœnam quinquaginta thalerorum narrat Bechmann. *ad tit. ff. de religios. & sumpt. fun. num. 19.* aliud tamen dicendum, si illa licentia mortuum alio inferendi a Principe impetretur. vid. Dn. Stryk in *Disp. de jure funerandi cap. 1. §. 13.* Et inde quoque inanis videtur esse controversia, quando quæritur: *An Jus Civile circa loca religiosa sublatum sit per Jus Canonicum etiam quoad effectus Juris Civilis?* de qua disputant Faber, Donellus, Decianus & alii; nam quoniam Jure Canonico nullus locus dicitur religiosus, nisi autoritas Episcopi accedat, apud nos Principis vel Consistorii, quilibet videt principali requisito deficiente, nihil quoque religiosi in ejusmodi locum induci: hinc Jura illa se non tam tollunt invicem, quam ex diversis principiis concludunt. conf. Just. Bernh. Hoyer *de Jure sepult. aph. 18.* Cæterum illa, quæ de sepultura non nisi in cœmeterio celebranda hætenus diximus, exceptionem patiuntur tempore pestis, tunc enim vix permitti solet, ut omnia cadavera in cœmeterio consue- to sepeliantur; facile enim evenire posset, ut frequentia funerum aer exhala-

exhalationibus putridis corrumpetur, & sic vivi inficerentur: solent tamen & illo tempore publica autoritate certa quædam loca assignari, vid. Carpzov. *Jurispr. Consist. Lib. 2. def. 395.* Et hæc omnia, quæ hætenus latius differuimus, Praxi quoque Regni nostri Prusici sunt congrua, ceu patet ex Recessu Visitationis Ecclesiæ Angerburgensis de Ao. 1707. ubi ad instantiam Admodum Reverendi Domini Archipresbyteri Rastenburgensis ad §. 13. *Instructionis Regiæ* sequentia notata fuerunt: Die Todten sollen aussen hoher Noth in denen Pestilenz-Beufften auf den Kirchhöffen Christlich und nicht auf die so genandte Mogillen oder selbsterwählte Feld-Kirchhöffe, weil dadurch anderer Inconvenientien zu geschweigen ein merckliches den Kirchen-Intraden abgehet, voraus aber jährlich keine vollkommene Zahl der Verstorbenen Ihr. Königl. Majestät dadurch eingeschicket wird, bey Vermeidung drey Marck Kirchen- oder gewisser Leibes-Strasse begraben werden. Die Schulzen und Eltesten aber sollen darauf halten, damit sie nicht in gleiche Straffe verfallen; es sollen aber dennoch die Feld-Kirchhöffe auf allen Fall der Pestilenz (die Gott in Gnaden verhüte) umbgezäunet werden, damit die Hunde und andere Thiere die Todten in der Erde nicht anfallen mögen.

IV. Cum vero successu temporis etiam in templis Christianorum corpora fuerint sepulta & adhuc sepeliantur, videndum hic quoque quibus hoc privilegium competat, & quibus denegetur. Primis Christianismi temporibus vix quisquam in templo humatus est, neque forte tanta ædificia fuere, ut sepultura in illis perfici potuerit: sub Christianis vero Imperatoribus hæc consuetudo inchoasse videtur, ipsis Constantino M. & Honorio ansam præbentibus, quorum hic Romæ in templo S. Petri, ille Constantinopoli in porticu templi Apostolorum sepeliri voluit: postmodum tamen nimia forte frequentia Legibus hoc iterum fuit prohibitum; nam in Codice Theodosiano hæc reperitur sanctio: *μηδεὶς ἐν ἐκκλησίᾳ διατρίβει νεκρὸν, nullus in Ecclesia sepe- liat mortuum.* Huc etiam referunt L. 2. C. de SS. Eccles. ubi hæc habentur verba: *Nemo Apostolorum vel Martyrum sedem humanis corporibus existimet esse concessam,* de qua tamen Lege videatur Brunnemannus in *Commentario* n. 3. Imo in Concilio Braccarensi *can. 18* constitutum fuit, ut corpora defunctorum nullo modo in Basilica Sanctorum

sepelirentur, sed si necesse est, de foris circa murum Basilicæ. Verum deinde iterum permissum fuit in Ecclesia sepelire, initio quidem tantum Sacerdotibus, Episcopis, Abbatibus, mox tamen & aliis, sic namque in Concilio Triburiensi *can. 17.* sancitum : *Nemo in Ecclesia sepeliatur, nisi forte talis sit persona Sacerdotis, aut cujuslibet justi hominis, qui per vite meritum talem vivendo suo corpori defuncto locum acquisivit,* add. *c. 18. ca. XIII. qv. 2.* Rationem quare sepultura in Ecclesiis sit recepta tradit Gregorius Magnus in *c. 17. ca. XIII. qu. 2.* his verbis : *Cum gravia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis, si in Ecclesia sepeliantur, quod eorum proximi, quoties ad eadem sacra loca veniunt, suorum, quorum sepulchra aspiciunt, recordantur & pro eis Domino preces fundunt,* quam rationem merito ineptam vocat Finckelth. *de jure Sepulture cont. 18. lit. b.* Sequoribus temporibus superbiam hominum eo processisse, ut & milites, & qui pessime vitam egerant, in Ecclesiis sepeliri cœperint dolet Ziegler in *Comment. ad Inst. Jur. Can. Lancellott. §. 1.* Apud nos morem illum retentum esse cernimus, quo sepultura in templis instituitur, num bene an male? jam non disquiremus : Non nemo illum plane Juri naturali contrariari diserte asserit; sed eonnectionem hujus asserti perspicere non licet. Excusemus potius hanc consuetudinem cum Carpzovio in *Jurispr. Consistor. Lib. 2. def. 382.* exinde, quod non solum dignitas & fama ex loco consecrato accedat defuncto, sed etiam quod tutior ejusmodi censeatur locus, ne forsan ab impiis cadaver aut ossa defunctorum effodiantur, vel facinorosi postea in eodem loco condantur. add. *Disput. sub præsidio Nobiliss. Dni. Musæi Jcti Kiloniensis habita de pretio Juris Justiniani sacri adversus Grænovvegium pag. 11.* Neque tamen quilibet promiscue in nostris Ecclesiis sepeliuntur sed tantum honoratiores; quod ipsum præjudicio comprobatur Carpzov. *loc. cit. n. ult.* ubi Consistorium supremum ita rescripsit : *So viel die Grabestât belanget, begehren wir hiemit gleichfalls, ihr wollet hinführo von den gemeinen Leuten niemand in die Kirchen begraben, sonsten aber nach Gelegenheit eines jeden Herkommens, Standes, Verdiensts und Vermögens die Grabstelle anweisen &c.* Quinam vero sint honoratiores, ex cujuslibet loci, regionis ac civitatis vel etiam pagi conditione dijudicandum esse videtur.

V. Porro cum alia sepulchra sint *familiaria*, quæ quis sibi familiarique

liaque suæ constituit, alia *hereditaria*, quæ quis sibi heredibusque suis constituit, *L. 6. ff. de Religios. & sumpt. fun.* videndum quoque quibusnam sepultura his in locis denegatur. Et in familiari quidam sepulchro omnibus denegatur, *qui non sunt de familia*; inde arcentur Cognati in specie ita dicti, qui scil. per fœmininum sexum propagantur, item affines *L. 8. C. de religios. &* multo magis extranei, quod etiam hodiernæ Praxi consentaneum esse tradit Brunne-
mann. *in Comment. ad. L. 12. C. d.* Hæc tamen dispositio hanc recipit limitationem, nisi cognati sint heredes instituti; quin & si extranei heredes sint, illos jure familiaris sepulturæ frui probatur *arg. L. 8. & 13. C. de religios.* Rationem hanc suppeditat Finckel-
thaus *de jure sepult. concl. 2.* quia nempe heres succedit in omne jus ejus, qui est de familia, necesse ergo est, ut & jus familiæ, conse-
quatur.

VI. *In loco hereditario* sepultura regulariter denegatur ei, *qui non est heres*; Sed heredes jure hereditario ex persona primi acqui-
rentis hoc jure gaudent non attenta distinctione siue sui sint, siue extranei nullo sanguinis vinculo juncti; siue ex testamento, siue ab intestato succedant, licet ex minima parte fuerint instituti, *L. 6. pr. ff. de Religios. & sumpt. fun.* Quod vero extraneos heredes atti-
net, utrum & hodie Juris Civilis dispositio in nostris sepulchris hereditariis locum habere possit? dubitat Dn. Titius in *der Probe des Deutschen Geistl. Rechts Lib. 4. cap. 9. §. 15.* ex illa ratione, quia apud Romanos locus proprius ad sepulturam destinabatur, ho-
die vero ille ab Ecclesia emitur; inde non præsumendum Ecclesiam Emptori jus illud permisisse, ut sepulcrum ad extraneos quoque transferre possit. Et ita etiam, ni fallor, heic locorum observa-
tur, ut deficientibus consanguineis sepulcrum hereditarium rursus ad Ecclesiam recidat.

VII. Quid vero *si heres repudiet hereditatem*, annon tunc sepultura ei in loco hereditario denegabitur? Distingvunt Ddres inter heredem suum & extraneum: Suus, tametsi abstineat heredi-
tate, nihilominus jus sepulturæ retinet, & de hoc intelligenda est *L. 6. pr. ibi: siue sese abstineant. ff. de Religios.* Ratio hæc est, quia

sui heredes non solum vivo adhuc patre rerum paternarum domini quodammodo sunt §. 2. *Inst. de hered. qual. & differ.* sed neque per abstentionem heredes esse desinunt. *L. 7. §. 10. ff. de minor.* Extraneus vero ante aditam hereditatem nihil plane juris habet, sed omne jus ex aditione consequitur; heredis enim jus eo maxime tempore inspiciendum est, quo acquirit hereditatem §. 4. *Inst. de hered. qual. & differ.* Inde cum nec successor dici possit, nec illa, quæ jure successorio, quale est Jus sepulturæ, sibi vindicare poterit. Vid. Petr. Müller, *in not. ad Struv. tit. de religios. th. 69. lit. (n)* Ii tamen, quibus ut indignis hereditas est ablata, sepulchrorum jura retinent, *L. 33. ff. de Religios. & sumt. fun.*

IIIX. *Liberis emancipatis* sepultura in locis hereditariis denegari nequit; quamvis enim per emancipationem extranei facti intelligantur *L. 55. §. 1. ff. de rit. nupt.* & ita civilis ratio cesset, remanet tamen sanguinis jus, quod a natura profluit, neque per emancipationem dirimitur *L. 8. ff. de R. J.* Jus vero sepulturæ naturalem causam habere videtur. add. *L. 6. ibi: & emancipatis ff. de Religios.* Major autem subest dubitatio circa *exheredatos*, qui jure a sepulchris hereditariis arceri posse videntur, siquidem nulla ratio juris pro iisdem militat, neque filii nomen merentur, dum debitam patri reverentiam violaverunt, seque indignos omnibus reddiderunt juribus, Veruntamen ob humanitatis rationem contrarium dispositum est in *all. L. 6. ff. de Religios.* ibi: *Exheredatis autem humanitatis gratia tantum sepeliri licet.* Sed in quonam consistit hæc humanitatis ratio? Finckelth. *de jure sepult. concl. 6.* hanc esse dicit, quia aliquando jam domini vivo adhuc patre fuerunt, *L. 11. ff. de Liber. & posthum.* quasi sufficere debeat, quod uno vel minimo tempore fuerint domini: nobis & hæc non incongrua videtur, quod, quoniam filius exheredatus nihilominus manet filius, humanitati admodum sit conveniens, ut ossa filii in parentis & consanguineorum sepulchro una requiescant; Limitatur tamen hæc ipsa dispositio in *all. L. 6.* nisi scil. pater justo odio commotus specialiter prohibuerit filium exheredatum in hereditario sepulchro sepeliri: ubi simul notat Gothofredus *in not. ad d. L. lit. f.* quod testa-

testatores nonnunquam apud Romanos cavere soliti sint, ne monumentum heredes sequeretur, idque his notis scriptum sit? H. M. H. N. S. i. e. Hoc Monumentum Heredes Non Sequitur, add. Kirchmann. *de funer. Rom. Lib. 3. cap. 13.* Cæterum & Liberto denegari Jus hereditarii sepulchri, nisi extiterit heres suo Patrono, ex *all. L. 6. princ. inf. ff. de Religios. & sumpt. funer.* patet.

IX. Quæritur hic: *An Emptori hereditatis denegari possit sepultura hereditaria?* Respondemus quod sic: Tametsi enim in hereditatis venditione tota veniat hæreditas, & Venditor emptori teneatur præstare omne id quod ad ipsum pervenit; Jus autem Sepulturæ contineatur hereditate; Utut etiam Emptor dicatur successor universitatis *L. 13. §. 8. ff. de hered. pet.* vicemque heredis quoad effectum sustineat *L. 2. §. 18. ff. de hered. vel act. vend.* Attamen quoniam Emtor singulari tantum titulo Emptionis scil. hereditatem acquisivit; jura vero hereditaria, quale & jus sepulturæ est, in ipsa persona heredis radicata manent, adeo ut hereditatis Emtor nonnisi valde improprie dici possit, dum in universum jus defuncti non succedit, quod solius heredis proprium est. *L. 62. ff. de R. J.* inde recte quoque sepulchrum hereditarium ei videtur denegandum vid. Just. Bernh. Hoyer *de Jure Sepulturæ apb. 39.*

X. Gravior vero adhuc controversia est circa *fideicommissariam*, an huic sepultura in loco hereditario sit deneganda? Communis Doctorum opinio est, utique denegari posse propter *L. 42. §. 1. ff. ad SCt. Trebell.* in qua diserte Jctus Paulus ait: *Restituta hereditate jura sepulchrorum apud heredem remanent:* ubi per heredem non alius intelligitur quam directus, primus, verus seu fiduciarius. Rationem quoque tradit Donellus *Lib. 7. Comment. cap. 25.* quia nempe jura sepulchrorum in heredis directi persona semel constituta ita cohærent, ut ad alios non transeant. Cui rationi plures adhuc subjungit Finckelthaus *de Jure Sepulturæ concl. 7.* conf. Petr. Gregor. Tholosan. *Synt. Jur. Un. Lib. 42. cap. 29. n. 18.* Fachin. *Lib. 10. Controv. cap. 94.* Petr. Müller. *in not. ad Struvii Syntagm. Jur. Civil. tit. de religios. th. 69. lit. (2).* Alii tamen, inter quos præcipuus est Chiflet. *Lib. 4. de fideicomm. cap. 6. pag. 1066.*

quem sequitur Hilliger *ad Donell. loc. all. Lit. E.* statuunt, quod licet jura sepulchri & apud fiduciarium maneant per *d. L. 42. §. 1. ff. ad SC. Trebell.* nihilominus tamen etiam transeant ac communicentur cum fideicommissario, idque propter *L. 6. pr. ff. de Religios.* Quæ sententia utut æquior & benignior videatur, in puncto tamen juris priorem censemus anteferendam.

XI. Sed misis hereditariis sepulchris ad alia loca progredimur, in quibus sepultura alicui denegatur; offert sese hic autem Dispositio Justiniani Imperatoris in *Novell. 133. pr. & cap. 1. ne Icil. Viri in mulierum monasteriis & e diverso mulieres in monasteriis virorum sepeliri debeant;* ne forte hac occasione ingressus aliquibus in monasteria alterius sexus preberetur, & fenestra aliqua incontinentiæ aperiretur: inde perpauci duntaxat viri, quorum opera in sepulchris mulierum necessaria est, veluti ad defodiendum, admittuntur, manentibus tunc in suo habitaculo sanctimonialibus omnibus, excepta ostiaria, & si forte interesse volet, ipsa Antistite. Quod an hodie adhuc inter Pontificios observetur, reperire non licuit; Gudelinus tamen *de Jure Novissimo Lib. 6. cap. 15.* ejus plane negat observantiam, cum cernamus, inquit, *sepe Viros in templis Sanctimonialium, & mulieres in templis Monachorum sepeliri; separatione chori aliisque remediis adversus periculum incontinentiæ visis sufficientibus.* Quibus, utpote ad nos non pertinentibus jam non immorabimur.

XII. Denegatur quoque sepultura relegatis & deportatis in illo loco ex quo relegati sunt; ita enim Marcianus in *L. 2. ff. de cadaver. punit.* scribit: *Si quis in insulam deportatus vel relegatus fuerit, pena etiam post mortem manet: nec licet eum inde transferre alicubi & sepelire inconsulto Principe:* Rationi quoque id videtur esse conveniens, ut in quo loco quis vivus non subsistere potuit, in illo neque mortuus toleretur. Illud tamen quoque ex *alleg. L.* colligitur, quod a Principe sepultura in loco relegato impetrari possit, quodque sæpissime Severus & Antoninus ita rescripserit, & multis petentibus hoc ipsam indulerint. *d. L. in f. A. Senatu quoque*

que Parisiensi idipsum cognatis Advocati cujusdam permissum fuisse ex Lucio refert Gothofred. *in not. ad alleg. L. lit. l.* Quodsi vero relegatus vel deportatus fato infelici in mari vel fluctibus perierit, & ad litus terræ, unde relegatus fuerat, ejectus sit, non repellendum esse cadaver, sed miseratione naturæ humanæ in arena litoris vel ripæ condendum tradit Feltmann. *de cadav. inspic. cap. 14. §. 10.*

XIII. Circa locum adhuc hæc occurrit Quæstio: *An Parochiani in alia quam sua Parochia sepeliri possint?* Equidem Jure Canonico Jus eligendi sepulchrum etiam in aliena Parochia, modo tamen contemptus absit, non prohibetur, *cap. 1. 3. 4. 10. X. de Sepult.* vid. Schilter *Inst. Jur. Canon. Lib. 2. Tit. 14. §. 3.* inde quoque deferendum est petito, si filius juxta patrem vel uxor penes maritum etiam extra parochiam in alio cœmeterio velit sepeliri, per ea quæ tradit Carpzov. *JPd. Confist. Lib. 2. def. 393.* Hoc tamen non aliter procedit, quam si de Jure Canonico quarta portio Parochiali Ecclesiæ fuerit soluta; ita namque in *cap. 8. X. de Sepult.* statuitur: *Præsentium auctoritate statuimus, ut si aliquem parochianorum vestrorum alibi contigerit eligere sepulturam, de testamentis ipsius quarta vobis portio relinquantur.* Quæ quarta passim Portio Canonica parochialis, item quarta funeralium nuncupatur; vid. Petr. Schulz *in Disp. de eo quod justum est circa Parochianos cap. 5. §. 7.* Apud Protestantes illa portio determinata quidem non est in usu; attamen neque apud nos sepultura in alia Parochia aliter permittitur, quam si honoraria in illa Parochia, ubi quis habet domicilium, Ecclesiæ ejusque ministris fuerint exsoluta, conf. Titius *in der Probe des Geistl. Rechts. Lib. 4. cap. 9. §. 17.*

XIV. Et hæc de locis, in quibus Sepultura denegatur, dicta sufficiant: Sequitur jam, ut paucis etiam de tempore circumspiciamus. Prohibetur autem sepultura regulariter tempore nimis festinæ, scil. statim vel brevi saltem tempore post extremum vitæ halitum. Cum enim homines, teste experientia, haud raro apoplexia,

plexia, ecstasi, suffocationibus aliisque subitaneis morbis abrepti mortui videantur, revera tamen non sint, sed post aliquod temporis spatium quasi reviviscant suasque recuperent vires, necessarium utique videtur, ut aliquantum temporis sepultura differatur, ne vivi misere sepeliantur, exemplo Zenonis Imperatoris de quo post alios Besoldus *in vitæ & mort. Considerat. Polit. Lib. 3. cap. 2. §. 2.* Plura exempla vivorum pro mortuis elatorum collegit Paul, Zacchia; *Quæst. Med. Legal. Lib. 4. tit. 1.* Inde in Saxonia laudabiliter dispositum est, ne ante duodecim horarum spatium defuncti efferrantur, vid. *Ordin. Eccles. art. gen. 15. in pr.* ibi: Da jemand von Gott durch Kranckheit und tödtlichen Abgang von diesem Jammerthal abgefordert würde, soll derselbe nicht alsobald begraben, sondern zum wenigsten 12. Stunden daheim im Hause behalten werden, in Betrachtung, daß etliche durch geschwinde Kranckheiten oder Ohnmacht etwan also schwach, mattlos und verrückt, daß sie vor todte Menschen angesehen, und doch gleichwol über etliche Stunden wiederumb sich erholet, verständig und lebendig worden. Hic in Prussia viginti quatuor horæ indulgentur, antequam sepultura instituatur, vid. *Preusch. Kirchen-Ordnung de anno 1568. rubr. von dem Begräbniß fol. 56.* Imo apud Romanos ob hunc metum cadaver ad nonum usque diem humo destitutum domi jacuisse testatur Rittershusius *ad LL. XII. Tab. cl. 1. cap. 10.* Sed hæc omnia tempore pestis aliter se habent: Cum enim summum subsit periculum, si mortuorum cadavera diu in ædibus detineantur, ne vivi damnum exinde incurrant, omnibus modis sepultura peste extinctorum maturanda est. Et hoc ipsum quoque contagiosis his temporibus a Serenissimo nostro Rege expresse sancitum est in dem *Pest-Reglement §. 30.* ibi: Die Leichen seynd so fort in die Särge zu legen, und nicht, wie gewöhnlich, insonderheit zu der jetzigen Zeit, zum Beschaun denen Vorbegehenden zu exponiren, folgig auch nicht vor das Altar zu setzen, vielweniger zu eröffnen, sondern selbige alsobald tieff in die Erde zu verscharren, und die Gräber mit Kalck zu beschütten. Veruntanem

men & hic cautione opus est, ne forte vivi & lue pestilentiali nondum exanimati incuria vel malitia Vespillonum terrae mandenatur. Sæpissime enim quosdam illo tempore violentia morbi abripi nec tamen adhuc exanimis esse norunt Medici, & multa desuper exempla prostant: Inprimis notatu dignum est, quod de foemina quadam Colonienfi tempore pestis pro mortua habita & jam sepulta, mirabili tamen casu rursus reviviscente narratur, cujus historia in tabula depicta una cum ejus sepulchro Coloniae Agrippinae adhuc hodie monstratur. add. Dn. Willenberg. in *Disp. de Jure Vespillonum cap. 3. §. 3.* Inde non sine ratione aliquod tempus usque ad sepulturam indulgetur in der Pest. Ordnung eines Ehrbahren Rathes der Stadt Rostock de anno 1624. circa finem, ibi: Es sollen auch die Todten über Tag und Nacht unbegraben nicht stehen bleiben, damit die noch Gesunden nicht inficiret werden mögen; Aber gleichwol vor Ablaufung voller 18. Stunden nicht begraben werden.

XV. Hic illa quoque sese offert Quæstio: *An certis diebus vel horis sepultura denegari possit?* Apud Romanos feriis publicis hominem mortuum sepelire non licuisse refert Columella *Lib. 2. de re Rustica*, ex hac forte ratione, ne sacra publica & solennia funestarentur religione privata. Nostris autem moribus ferre diebus sepelire licet. Non solent tamen sepulturæ festis solennioribus institui, neque forte permittuntur prima feria Nativitatis Christi, Paschatos & Pentecostes: Raro quoque diebus Saturni funera duci cernimus. Quoad diem Solis seu Dominicam salutariter ab Augustissimo nostro Rege constitutum esse novimus, ne si forte eo die exequiæ ducantur, per easdem cultus DEI consuetus ullo modo vel impediatur, vel retardetur. Quod horas concernit, antiquitus nulla funera horis diurnis, sed omnia noctu elata esse legimus, inprimis apud Romanos; ita namque Servius ad *Lib. XI. Æneid. ad verba rapuere faces* scribit: *Sed apud Romanos moris fuit, ut noctibus efferrentur ad funeralia: Unde etiam funus dictum est, quia*

in religiosa civitate cavebant, ne aut magistratibus occurrerent, aut sacerdotibus, quorum oculos nolebant alieno funere violari. Postmodum tamen hæc nocturna elatio ad Vulgaria & Acerba funera restricta est; Indictiva vero Die elata esse constat; donec tandem omnes fere sepulturæ diurno tempore primis tamen diei horis celebrarentur. vid. Kirchmann. de funer. Roman. Lib. 2. cap. 2. Equidem Julianus Imperator priscam illam nocturnam sepulturam reducere voluit, sicut ex L. 5. Cod. Theodos. de Sepulchr. patet, ubi hunc in modum disponit: Effferri cognovimus cadavera mortuorum per confertam populi frequentiam. Qui enim dies bene auspicatus a funere, aut quomodo ad Deos & templa venietur? Ideoque quoniam & dolor in exequiis secretum amat, & dum functis nihil interest, utrum per noctes aut dies efferantur, liberari convenit populi totius aspectus, ut dolor esse in funeribus, non pompa exequiarum nec ostentatio videatur. Verum hæc constitutio vix observata fuisse videtur. Hodie raro matutinis horis sepultura instituitur, nisi inter Pontificios; rarius adhuc sera nocte: Vespertino tempore quibuslibet fere ex consuetudine sepultura permittitur. Usitatissimum esse novimus, ut defuncti horis meridianis & pomeridianis terræ mandentur, modo & iisdem Summi Numinis cultus non impediatur.

XVI. Sequitur ut de illis quoque breviter agamus, quibus sepultura ob certas circumstantias denegatur. Inter hos vero illico occurrunt ii, in quibus *ocularis inspectio* est necessaria, ubi sepultura tam diu differenda, donec illa debite facta fuerit. Huc referuntur I. qui vel in rixa, vel tumultu, vel alia ratione sunt occisi; quo casu si dubium forte de lethaliitate vulneris oriatur, Medici & Chirurghi consulendi, qui inspecto cadavere & facta sectione ex qualitate, quantitate, latitudine, longitudine, profunditate aliisque facile dijudicare poterunt, quibus armis qua in corporis parte, lethaliter an non lethaliter vulnus inflictum fuerit vid. B. Dn. Ranger de *oculari inspectione* cap. 3. n. 78. Et hoc quo-

quoque expressis verbis præcipitur in *Const. Grim. Car. art. 149.* ibi: Und damit in obgemeldten Fällen, gebührliche Ermessung und Erkenntnuß solcher unterschiedlicher Verwundung halb, nach der Begräbnuß des Entleibten, desto minder Mangel sey; soll der Richter, sammt zweyen Schöppen, dem Gericht-Schreiber, und einem oder mehr Wund-Aerzten (so man die gehabt und solches geschehen kan) die dann zuvor dazu beendiget werden sollen, denselbigen todten Körper, vor der Begräbnuß mit Fleiß besichtigen, und alle seine empfangene Wunden, Schläg und Würff, wie der jedes funden, und ermessen würde, mit Fleiß mercken und verzeichnen lassen. In nonnullis etiam locis Clericis injunctum esse, ne patiantur cadavera violenta morte defunctorum sepeliri, nisi prævia inspectione justitiæ, & mandato de sepeliendo tradir Dn. Hertius Jctus & Antecessor Giffenus celeberrimus in *Dissert. de inspectione oculari* §. 17. ubi simul ex Carolo de Mean *ad Jus Leodiens. obs. 604.* refert Clericum quendam eapropter poena decem aureorum multatum & in expensas condemnatum fuisse. Eadem inspectio juncta sectione Cadaveris summe necessaria est si aliquis dicatur veneno interemtus, ut videri queat, an venenum sit ingenitum, an propinatum vid. Excellentiss. Dn. Grube Judicii Aulici Consiliarius fulgidissimus *de Process. fori Pruten. cap. 23. §. 3. n. 14.* Imo si ejusmodi cadaver absque debita inspectione fuerit sepultum, illud rursus effodiendum esse, quo a Chirurgis inspicere queat asserit & præjudico confirmat Carpzov. *Pr. Crim. p. 1. qu. 26. n. 23.* ibi: Und im fall solche Besichtigung nicht rechtmäßiger Weiß fürgegangen, wird der todte Körper wiederumb aufgegraben, und in Beyseyn der Gerichts-Personen die Besichtigung vor die Hand genommen. His addi possunt II. qui in via publica vel alio in loco, item in aquis mortui reperiuntur; Etsi enim supra diximus, illos honesta sepultura non esse privandos, in tantum tamen sepultura iis recte denegatur, usque dum Magistratui id indicatum, ejusque autoritate cadaver sublatum, ac inspectum fuerit;

fuerit: partim enim jurisdictionis pars est cadavera tollere, partim inspectio necessaria, ut si corpus occisum deprehendatur, debita inquisitio a Magistratu suscipi possit: Inprimis vero hæc non videntur negligenda, si inventus fuerit *ignotus & peregrinus*, cui re æte sepultura denegatur, donec vel cognoscatur, vel a propinquis postuletur. Inde svident Doctores Judici, ut ejusmodi cadaver in loco publico exhibeatur, quo a prætereuntibus inspicere possit; vel si nemo illud cognoscat, & sepultura differri nequeat, per Notarium scripto consignare curet ætatem, sexum, formam, barbam, aliasve cadaveris notas, vestes item, quibus mortuus fuit amictus, quidque apud eum repertum, locum quoque in quo inventus fuit, & quæ vestigia in eo appareant; quæ circumstantiæ omnes fideliter fastis publicis sunt inscribendæ, ut cognati forte advenientes aut alii hac de re disquisitionem facturi inde intelligant illius mortem. vid. Feltmann. *de cadaver. inspic. cap. 3.* add. Petr. Müller *in not. ad Synt. Jur. Civ. Struvii Exerc. 15. th. 81. lit. (a).* III. Denegatur quoque sepultura mulieri, si gravida mortua fuerit, antequam dispiciatur an partus in utero sit vitalis nec ne? plane excidendum esse partum præcipitur in *L. 2. ff. de mort. infer.* ubi Iustus Marcellus: *Negat*, inquit, *lex Regia mulierem, quæ prægnans mortua sit, humari, antequam partus ei excidatur*; ratio quoque additur: *qui contra fecerit, spem animantis cum gravida peremisse videtur*; quam Legem a Numa Pompilio latam esse Gothofredus suspicatur, & ex antiquis Legibus a Romanorum Regibus publicatis sola in Corpore Juris Civilis reperitur. Neque frustra hoc ita dispositum esse videtur: testantur enim exempla, infantes post obitum matris sæpe in sepulchris natos esse. Memorabile est, quod Valerius M. *Lib. 1. cap. ult.* refert; scil. Gorgiam quendam Epirotam in funere matris suæ utero elapsam, & inopinato vagitu suo lectum ferentes consistere coëgis; de quo postea commune proverbium fuit, *Gorgiam ante elatum quam natum fuisse.* Non solum autem mulieri gravidæ sepultura ante inspectionem denegatur, sed

& IV. *ei, quæ peperisse presumitur, si contingat ut moriatur, præcipue si de infanticidio fuerit suspecta; Si enim viva potuit obducere, ceu in Const. Crim. Carol. art. 35. ibi: Soll die durch verständige Frauen an heimlichen Stätten, als zu weiterer Erfahrung dienlich ist, besichtigt werden, & Jure nostro Prutenico Lib. 6. tit. 2. art. 4. §. 3. expresse disponitur; quare non etiam mortua inspicere poterit, ut constet, an honeste sit sepelienda? & utrum, si prægnans fuerit reperta, in Patrem infantis sit inquirendum? ubi & aliæ forte circumstantiæ concurrere possunt.* V. Etiam *infantes mortui nonnunquam sepultura affici prohibentur priusquam ocularis inspectio adhibita fuerit, ut nimirum pateat, an nimium tempestive abacti, an in ipso partu enecati, vel alias oppressi sint, imprimis si præsumptio contra matrem adsit, quo pro qualitate rei ejusmodi infanticidæ debita pœna mactari possint; idem observandum in infantibus expositis, si mortui fuerint reperti.* add. Eschenbach *de hominis mortui sepult. prohibita cap. 4. §. 5.* Denique VI. *tempore pestis quoque haud raro sepultura defunctis denegari solet ante inspectionem, quo pateat utrum quis naturali morbo an vero contagioso mortuus sit, quod ex bubonibus vel aliis signis pestiferis facile dignosci potest, quæ si reperiantur, commercium ac conversatio cum ejusmodi ædibus infectis interdicitur, ne alii damnum exinde sentiant, quemadmodum experientia pro dolor! his contagiosis temporibus docuit.*

XVII. Sed & illa Quæstio hic prætermittenda non est: *An sepultura ob debitum possit denegari vel impediri, & cadaver defuncti arresto detineri, donec debitum fuerit solutum?* Apud Ægyptios hanc consuetudinem viguisse, ut defunctorum cadavera non solum detinerentur, sed etiam pignoris loco creditoribus deponerentur testatur Herodotus *Lib. 2. Histor.* & Diodor. Sicul. *Lib. 2. cap. 5.* In Belgio adhuc dodie dari loca, in quibus Creditoribus debitorum cadavera arrestari permittitur, asserit Zoës, in *Comment. ad tit. ff. de Sepulchr. viol. n. 5.* alique plures, quemadmodum

modum experientia quoque docet. Quid in Germania olim factum, tradit Richter *ad authent. item qui C. de Sepulch. violat.* Verum recte contrarium in Jure Civili Romano sancitum, ac de functi cadaveris detentio vel arrestatio expresse prohibita reperitur. Jam enim Jure Digestorum interdictum erat, ne corpora aut ossa mortuorum detinerentur aut vexarentur, quemadmodum ex *L. 38. ff. de Religios. & sumpt. funer.* & *L. 3. §. 4. ff. de Sepulch. violat.* patescit. Postmodum cum hae Leges in desuetudinem abiisse viderentur, severior Constitutio Justinii Imperatoris emanavit, quae extat in *L. 6. C. de sepulch. violat.* qua in ejusmodi facinore deprehensus poena quinquaginta aureorum afficitur, & qui in aere non habet, corpore delictum luere tenetur. Tandem cum nec hac poena sufficeret, gravissime ab Imperatore Justiniano constitutum est, ut qui funeri debitoris sui se opponere, & exequias ejus impedire ausus fuerit, non solum debito caderet, & jus crediti amitteret, sed tertia quoque bonorum parte privaretur, infamia notaretur, & heredibus defuncti injuria inde affectis alterum tantum praestare cogeretur. *Auth. item qui C. de sepulchr. viol. Novell. 60. cap. 1. & Nov. 115. cap. 5.* Neque immerito & sine ratione hoc ita dispositum videtur: Præterquam enim quod qui hominis naturam non erubuit, dignus sit & pecuniis & gloria & aliis omnibus condemnari, ceu egregie loquitur Imperator in *d. Nov. 60. cap. 1. in pr.* interest quoque Reipubl. ne cadavera demortuorum diu maneant insepulta, & ex illorum putrefactione noxius foetor progerneretur: add. quæ supra *Disput. prior. cap. 2. §. 22.* differuimus; conf. Carpzov. *p. 1. C. 30. def. 22.* Hahn ad Wesenbec. *tit. de Religios. & sumpt. fun. n. 5.* ac imprimis Henr. Bodin. *de violatione Juris Sepulturae aph. 3. & seqv.* ubi hac de materia expressio agit. Hancque dictam Juris Civilis poenam adhuc dodie obtinere testantur passim Doctores. conf. præ aliis Richter *dec. 77. n. 54.* Gail. *de Arrest. t. 11. n. 29.* Et ita quoque responderunt JCti Heidelbergenses Anno 1682. d. 12. Mart. Cum enim in Academia quadam contingeret mori Studiosum quendam in diversorio,

torio, ejusque cadaver hospes illius diversorii ob debitum per magistratum loci arestari curasset, idque in adibus suis detinuisset, donec sibi de debito per heredes defuncti fidejussoria cautio præstaretur, consulta Facultas Juridica, inter alias Quæstiones etiam ad hanc: **Ob nicht besagter Gasthalter wegen Zurückhaltung des defuncti, in pœnas Auth. item qui, domum C. de sepul. viol. zu verdammen sey?** Affirmative respondit, ubi inter alia hæc quoque reperiuntur verba: Wie dann auch 9.

die Doctores Pragmatici in Decisionibus & Tractatibus suis practicis, dieses als ein übliches und gültiges Recht, daß solche Verbrecher ad pœnas d. Auth. comprehensas gehalten seyn häufig anführen: (*vid. Autores magno cumulo alleg.*) Und 10. ohne dem was so klar und oft in Rechten

versehen und wiederholet, an sich auch selbst so höchst straffbar, im übrigen der Natur und Billigkeit so gemäß, und fast ein allgemeines Völkern-Recht ist, so lang für gültig und üblich gehalten werden muß, biß daß solches vel alia lege, vel contraria consuetudine abrogiret sey, klar und rechtsgängig erwiesen worden. Und hindert nichts, wann schon diese Strafe nicht allezeit angeordnet oder geübet worden, *quia Lex non usu non tollitur &c.*

Integrum Responsum exhibet Bodinus in *alleg. Disp. in fin.* Eandem pœnam Jcti communiter extendunt, Licet (1) inter contrahentes fuerit conventum, ut cadaver post obitum ad consequendum debitum possit detineri, nam hæc conventio non solum turpis, sed etiam contra Leges est: Licet (2) contra mortuum jam lata sit sententia, vel (3) defunctus ex instrumento guaranteegiato debeat, vel (4) tale instrumentum producat, in quo sese ad incarcerationem obligavit mortuus. Licet (5) consuetudo statutumve in contrarium prætendatur. *vid. Carpzov. & Hahn ad Wesenbee. loc. alleg.*

Excipiuntur tamen duo casus, quibus cadaverum sequestratio permilla esse videtur, *primo* in usurario manifesto, cujus sepultura impediri potest, donec vel de usuris prohibitis plenarie fuerit satisfactum,

vel heredes de iisdem restituendis cautionem idoneam præstiterint, conf. Brunnemann. in *Comment. ad L. 38. ff. de Religios. n. 4.* Menoch. *de Arb. Jud. Quest. cas. 387. n. 29.* quem quidem refellit Illustr. Lyncker in *Analect. ad Struv. tit. de Sepulchr. viol.* sed prior sententia nihil iniqui in se continere videtur, cum & honestam sepulturam improbis usurariis denegari posse supra ostensum sit. *Secunda Exceptio* est, si cadaver in alieno loco pro certo locario promisso interim usque ad solennem sepulturam depositum sit: tunc enim & is, penes quem depositum erat, illud detinere ac inhibere potest, ne ad pomposam sepulturam auferatur, antequam locarium solutum sit. vid. Schwendendörffer in *Disp. de inhibitione in vim arresti cap. 3. §. 20.* His duabus exceptionibus etiam illam adhuc addi posse existimamus, si scil. Ecclesiæ ejusve ministris vel scholæ debitum ac consuetum pro sepultura honorarium non fuerit exsolutum; quod tamen de iis intelligendum, qui tantum in bonis possident, & ex pura malitia animo Ecclesiam defraudandi sepulturam gratis anhelant; his ergo tanquam improbis Ecclesiasticarum Constitutionum transgressoribus tantisper sepultura non immerito deneganda videtur, donec Ecclesiæ fuerit satisfactum; Et ita quoque, nisi fallor, praxis Ecclesiarum nostrarum abunde testatur. Cum pauperibus vero vel ex Christiana pietate semper aliter procedendum.

XIIX. Tandem recte quoque sepultura denegatur, si quis cum nimio ornatu vel more minus consueto sepeliri velit. Huc referri potest casus in *L. 40. §. 2. ff. de Aur. & argent. leg.* ubi mulier quædam decedens in testamento suo ita caverat; *Funerari me arbitrio viri mei volo, & inferri mihi, quæcunque sepultura mee causa feram ex ornamentis, lineas duas ex margaritis, & virgulas ex smaragdis:* quærebatur ergo, utrum talis sepultura concedenda? & recte negata fuit, cum non oporteat ornamenta cum corporibus condi, nec quid aliud hujusmodi, quod homines simplices facere solent, *L. 14. §. 5. ff. de Religios.*

gios. & sumpt. fun. qui singulari ad id superstitione ducuntur. Accedit, quod talis sumptuositas nimia vivis noceat, mortuis vero non profit, qui nulla re amplius indigent. vid. Hopp. *de Joco cap.* 4. §. 18. Inde etiam apud nos nimium illum luxum passim prohiberi cernimus, præcipue vilioris conditionis hominibus; nam personis illustribus & honoratioribus hac in parte ex more recepto aliquid indulgendum esse bene monet Carpzov. *Jurispr. Consist. Lib. 2. def. 392. n. 15.* Pertinet huc quoque ridiculum illud testamentum Ludovici Cortusii Jcti Patavini, cujus meminit Camerarius *hor. subcis. cent. 1. c. 12.* Scilicet interdixit hic in testamento propinquis suis lachrymas, & solitas funerum lamentationes, & quæcunque lugubria ad mœsticiam solent parari, abesse prorsus voluit; addita etiam ex legato gravi mul-
tatione heredi, si id facere neglexisset. Contra vero pro his acciri jussit Musicos, Citharædos & Tibicines omnis generis, qui vario concentu una cum Clero funeris pompam partim præirent, partim sequerentur usque ad quinquaginta, quibus singulis mercedem dimidii aurei dandam statuit; Et quod XII. puellæ innuptæ, amictæ viridibus pannis feretro subirent, usque ad templum, ubi se sepeliendum mandaverat, quæ omnes pariter de more lætantium, quæcunque tandem vellent modulantes alta voce concinerent, relicta singulis certa pecuniæ quantitate dotis causa. Id etiam cavet, ne Eremitani funerali suo ullo pacto interessent, ne sua fortassis illa nimia cucullorum nigredine hilaritatem exequiarum aliquo modo funestarent. Mentionem hujus testamenti quoque injicit Paulus de Castro *in L. 27. ff. de condit. instit.* sed tanquam hominis non sanæ mentis in dubium vocat. Quicquid tamen sit, ejusmodi sepultura recte denegatur, cum partim contra Leges partim contra bonos mores sit in funerali deductione nugæ tractare. An autem denegari possit, si quis disposuerit, ut sepeliretur cantando: *TE DEVM LAUDAMVS*, quod putat Asinius ad *L. 14. §. 6. ff. de Religios. & sumpt.* maxime dubitamus, cum ille hymnus nec a morte nec a sepul-

sepultura videatur esse alienus. Cæterum & tunc sepulturam denegari novimus, si quis in publicis cœmeterii vel templi sepulchris loculo ex ligno inconveto & inusitato duriori forte vel firmiori confecto uti velit, cujus rei hæc videtur esse ratio, ne, quoniam sepulchra regulariter juxta ordinem loci conficiuntur, talis loculus putrefactioni non tam facile obnoxius, reliquis putrefactis, aliis sit impedimento; cavendum igitur, ne hac re ab aliis in consequentiam tracta, tandem loca sepulturæ deficient; inde pœna quoque pecuniaria quandoque transgressoribus dictari solet. In sepulchris tamen propriis vel hereditariis aliud obtinet. Verum hisce ulterius jam non immorabimur; reliqua enim omnia, quæ forte adhuc dici Poterant, ex jam dictis facile decidi possunt. Tibi, interim,

Summe DEUS, Arbiter ac Moderator Optime Mxime, pro
clementissimo Tuo in hoc labore auxilio, sit Laus &
Gloria in secula sempiterna.

FINIS.

Sahme, Reinhold Friedrich von,

Reinholdi Friderici Sahme ... De sepulturae denegatione, von Versagung des
Begräbnisses

Jena 1736

4 Diss. 2494#Beibd.27

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10838571-0

VD18 15085147-001